

УНИВЕРЗИТЕТ “СВ. КИРИЛ И МЕТОДИЈ” - СКОПЈЕ

ФИЛОЗОФСКИ ФАКУЛТЕТ

ИНСТИТУТ ЗА БЕЗБЕДНОСТ, ОДБРАНА И МИР

ПОСЛЕДИПЛОМСКИ СТУДИИ ПО МИР И РАЗВОЈ

**Карактеристики на мировните операции на Обединетите нации,
искуства и перспективи**

Ментор:

Проф. д-р Лидија Георгиева

Изработил:

Мери Ринцова

Скопје, 2016 година

СОДРЖИНА

Апстракт	2
Вовед	3
1. Истражувачко прашање и хипотези	10
2. Конфликтите по Студената војна и мировните операции.....	12
2.1. Воспоставување на мировна операција	15
2.2. Високиот панел на Независна комисија за мировни операции на ОН...	18
2.3. Политика на зачувување на мирот и стратегија за реформите.....	19
3. Концептуални промени на мировните операции	22
4. Теориска рамка на мировните операции/дефинирање	29
4.1 Правна основа на мировните операции на ООН	29
4.2 Повелба на Обединетите нации	29
4.3 Преамбула на Повелбата на ООН	30
4.4 Човеково право	34
4.5 Меѓународно хуманитарно право	34
4.6 Агенда за мир, додаток на агендата	35
4.7 Извештај Брахими	38
4.8 Соработка на ОН со Европска унија	41
4.9 Дефинирање на мировна операција	51
5. Ефикасност и ефективност на МО на ООН	57
5.1 Мандатите на Советот на безбедноста	61
5.2 Анализа на трендот на стапката на смртноста на мировниците на ОН	66
5.3 Финансирање на МО	73
6. Типологија на мировните операции на ООН	77
6.1. Прва генерација на мировни операции	78
6.2. Втора генерација на мировни операции	82
6.3. Трета генерација на мировни операции	91
6.4. Четврта генерација на мировни операции	93
6.5. Петта генерација на мировни операции	96
7. Преглед на практични примери на мировни операции	97
8. Заклучок	114
9. Кратенки	118
10. Библиографија	122

Апстракт

Целта на овој труд е да се одговори на истражувачкото прашање: дали заради изменетата природа и карактеристиките на конфликтите има потреба од нови модели на мировни операции, односно дали ООН се способни да ја подобрат својата ефикасност и ефективност преку соработка со ЕУ или други организации. За таа цел во трудот се воспоставува теориска основа за анализа низ призма на концептот за интервенција на трета страна во конфликти и теоријата за разрешување на конфликти. Низ оваа теориска рамка ќе се одговори на првиот дел од дилемата: дали конфликтите по Студената војна по своите карактеристики бараат и нов начин на интервенција од страна на ООН како трета страна во разрешувањето на конфликтите.

Во вториот дел ќе се одговори на дилемата дали искуството на ООН и соработката со другите организации ќе придонесе кон поголема ефикасност и ефективност на мировните операции како инструмент за интервенција во конфликтите.

За таа цел ќе се примени квалитативна анализа на примарни и секундарни извори, односно анализи на документи кои се однесуваат на мировните операции на ООН по Студената војна. Примерокот на анализа ги опфаќа резолуциите на Советот за безбедност и анализите и извештаите за мировните операции од 1994 до 2015 година. Заклучоците од анализата укажуваат дека изменетата природа на конфликтите ги соочува ООН и мировниците со нови предизвици во однос на ефикасноста и ефективноста.

Вовед

Главната цел на Обединетите нации е одржување на меѓународниот мир и безбедност¹. Транзицијата од биполарен кон униполарен и мултиполарен систем на безбедноста донесоа драматични промени во светскиот поредок. Државите кои беа обесправени (колонизирани) ја открија можноста да стекнат независност. Тие во рамките на своите држави се обидуваат да ја креираат земјата во која живеат врз основа на историски преседан и верски убедувања или етнички концепти. За жал, додека беснееја конфликтите, овие нови поделби не беа разрешени и илјадници невини луѓе ги загубија животите или се раселени. Сликата стана уште посложена со тековниот процес во светот на глобализацијата.

Како резултат на тоа, зачувувањето на мирот и правдата преку колективната акција останаа релевантна и итна задача затоа што насилните конфликти и понатаму се актуелни, додека некои ситуации иако доста кривки, се закануваат да предизвикаат сериозни регионални проблеми. Новите закани кои се појавија како предизвик не само за целиот систем, туку и во конститутивноста на општествата кои го формираат се асиметрични и по природата на нештата тие не можат сами да се решат од страна на

¹ Седница на Генералното собрание на ОН отворена на 15 септември 2015 година на која организацијата го прослави својот 70-ти роденден. Колкаво влијание имаше на ОН и на конфликтите во светот? Мировните операции на Обединетите Нации започнаа во 1948 година кога сините шлемови беа распоредени на многуте од светските проблеми како што се Папуа Нова Гвинеја за Хаити и оттогаш, имаат различни нивоа на ефикасност. Внатрешната студија на ОН минатата година утврди дека мировните мисии на ОН рутински се избегнува користење на сила за заштита на цивилите кои се напаѓани, интервенирале само 20 проценти од случаите и покрај тоа што се овластени за тоа од страна на Советот за безбедност на ОН. Додека некои мировни мисии ги извршувале задачите, други не успеаја да ги заштитат цивилите - особено во Сребреница, каде холандските мировници беа немоќни, а илјадници луѓе беа убиени. 69 мировните мисии на ОН во текот на изминатите 68 години, имало неколку значајни грешки - и случаи на успешни интервенции.

поединечните држави, дури и од страна на големите сили² (т.н. војна против тероризмот и нелегалната дрога се примери за тоа)³.

Со овој труд ќе биде нагласена улогата на мировните операции на ООН во одржувањето на мирот и решавањето на конфликтите. Трудот се однесува на анализа и еволуирање на мировните операции реализирани во согласност со резолуциите на Советот за безбедност.

Темата ја одбрав поради големото значење на мировните операции, како и поради интересот за појаснување на улогата на нивното влијание врз светскиот мир и безбедност.

ОН како една од клучните меѓународни актери во областа на меѓународниот мир и безбедност не може да ја игнорира потребата од ефективно управување со конфликти состојби. Првично ОН го развија концептот на мировните операции и истите имаат многу повеќе практично искуство од било која друга меѓународна организација. ОН е единствената организација во која членуваат 193 членки од целиот свет и распоредуваат повеќе од 100.000 мировници кои ефикасно и со помалку пари ги извршуваат своите должности на четирите континенти.

Мировните операции на Обединетите нации (ОН) беа воведени во 1948 година по превирањата на Блискиот Исток. Од тогаш, тие еволуирале со цел обезбедување на стабилност и безбедност во целиот свет. Мисиите со многу предизвици го преминале патот, придонесувајќи за голем форум за дискусија меѓу мировни застапници и групи кои преку критичен осврт тврдат дека мировните операции на ОН тешко можат да се оправдаат и потребно е нивна реформа за да се задоволат потребите од заканите по безбедноста и гарантирањето на траен мир.

Мировните операции биле и се уште се единствени со своите различни карактеристики и свои области на прашања и успеси. Оттука скоро во целиот

² Големите сили се петте постојани членки на Советот за безбедност на ОН.

³ "Асиметрија" значи различни средства и цели, како и слабости помеѓу противниците (Кристофер Белами, 2002). Употребата на термините "асиметрични" и "асиметрија" се проблематични. Тие се за општа употреба и се однесуваат на "сè, од заканите со кои се соочуваат, до војните." Со тоа, терминот ја загуби концептуалната алатка и затоа треба да се преформулира. Stephen J. Blank, "Rethinking Asymmetric Threats," Air University, (USAF, September 2003). Интернет. Достапно на: <http://www.au.af.mil/au/awc/awcgate/ssi/asymetry2.pdf> Последна промена: 19 октомври, 2006.

свет мировните операции се основен фокус на академски студии на меѓународната безбедност. Овие операции сега го сочинуваат јадрот на колективната безбедност. Денес, мировните операции се идентификувани синоними за операции распоредени или одобрени од страна на ОН и се природен производ на мерки како што се медијација, преговарање и медијација, кои имаат правна основа во поглавјата кои се занимаваат со решавање на конфликти од Повелбата на ОН (VI, VII и VIII).

Како резултат на настанатите промени во меѓународната политика на крајот на Студената војна и на геноцидот во Руанда како и глобализацијата и медијатизација, овие операции поминале низ длабоки промени. Тие се втемелени во обемна литература за мировни операции и се дебатирали кога се во прашање вооружена интервенција. Со цел да се постават основите на овој труд, подолу се прикажани појавата и развојот на мировните операции во контекст на ОН, како и на мировните теории односно моделот на интервенција од трета страна (автори) во услови на внатрешни и меѓународни конфликти.

Овој труд покажува дека учеството во мировни операции на ОН, се инструменти со кои државите ги исполнуваат меѓународните обврски, како што е наведено во меѓународното законодавство и практика, како што се резолуциите на Советот за безбедност на ОН.

За ефикасна и трајна стабилизација ОН соработува со други организации како Европската унија (ЕУ) и др. Стратешкото партнерство помеѓу ОН и ЕУ е во учеството во мировните операции и управување со кризи. ЕУ и ОН се однесуваат како клучни партнери и нивната соработка опфаќа широк спектар на политички прашања: хуманитарна помош, развој, унапредување на човековите права, демократија и владеење на правото, климатски акции, како и решавање на конфликти и градење на мирот. Во областа на управување со кризи и одржувањето на мирот, соработката помеѓу овие две организации се повеќе се институционализираат од 2003 година.

Во 2012/13 година тие, заедно ги започнале првите пет мисии. За споредба, додека ОН учествува со вкупно 28 мисии со повеќе од 114.000 вработени, ЕУ учествува со 17 мисии со помалку од 5 000 вработени.⁴

⁴ Интернет, достапно на:

http://www.zifberlin.org/fileadmin/uploads/analyse/dokumente/veroeffentlichungen/ZIF_Policy_

	ОН	ЕУ
Вкупно мисии	28	17
Учество	112.291	5.014
Воено	89.799	2.891
Полиција	14.165*	932
Граѓани	8.327	1.191

** приближно 60% ја сочинуваат формирани полициски единици на ОН*

Соработката помеѓу ОН и ЕУ е регулирана со следните документи:

„ Заедничка декларација на соработка на ОН и ЕУ во областа на управување со кризи“,⁵ од 2003 година;

„ Заедничка изјава за соработка на ОН и ЕУ во управување со кризи“,⁶ од 2007 година; и

„ Акција на ЕУ за унапредување на ЗБОП во поддршка на мировните мисии на ОН“,⁷ усвоен во ноември 2011 година од страна на Европскиот совет, кој се ревитализира во 2012 година, операционализирајќи го партнерството со цел спроведување на шест групи на главни активности дефинирани во претходниот документ. Во Акцискиот план се истакнува соработката на ЕУ со ОН како централна задача на ЗБОП.

Главните активности се сумирани во табелата по групи, каде што групите Ц и Д, заедно со групата А се приоритетите на ОН.

Briefing_Tobias_Pietz_Oct_2013_ENG.pdf

⁵ Joint Declaration on UN-EU Cooperation in Crisis Management (doc. 12730/03 of 24 September 2003)

⁶ Joint Statement on UN-EU Cooperation in Crisis Management (doc. 10310/07 + COR1 of 7 Juni 2007)

⁷ ARES документ EEAC (2011) 1375846 12

**Активности во зајакнување на
ЕУ во поддршка на ЗБОП на
МО на ОН (2012-2014)**

Група А	Клириншка куќа и здружување на придонесите на земјите-членки во МО	Препознавање на цивилните и воени способности на ЕУ кои можат да се стават на располагање на ОН. Клириншката куќа укажува дека ЕУ може да ги координира придонесите од земјите-членки во МО на ОН;
Група Б	Обезбедување на компонента на ЕУ во работењето на ОН (модуларен пристап)	Развој на концептот на ЕУ во ситуации на распоредување на силите на ЕУ под знамето на ОН или под договор на специфични задачи на ЕУ во мисиите на ОН (на пример воспоставување на теренски болници) или обезбедување на низа способности (РБС (SSR), DDR, владеење на правото, гранично управување);
Група Ц	Распоредување на автономни цивили на ЕУ во поддршка на ОН	Создавање на политичка рамка за автономно распоредување на ЕУ за поддршка на ОН и утврдување на модалитети за координација во различни случаеви: паралелно распоредување, преземање (ЕУ презема од операциите на ОН), воено премостување на операциите на ЕУ пред ОН;
Група Д	Распоредување на автономни воени ЕУ во поддршка на ОН	
Група Е	Зајакнување на помошта на регионални организации	Дефинирањето на заеднички напори на координација на ЕУ-ОН за да им помогне на другите регионални организации, особено на АУ;
Група Ф	Поле на раскрсница	Утврдување на технички аранжмани за соработка во развојната способност (на пр. Давање на поддршка на цивилите капацитети на ОН. Иницијатива, цивилна експертиза во мисиите на ОН во подрачјата на софтверско опкружување на ЕУ достапно на ОН), развој на доктрина (на интероперабилни доктрини и поимови), обуки и вежби (минимален стандард на обуки и заеднички стандард пред распоредување), научени лекции (размена на информации) Склучување на општ рамковен договор за оперативните аспекти (одредби за статусот на персоналот, модалитети при учество во операции, синџир на командување, финансиски аранжмани, итн) и подигање на нивото на размена на класифицирани информации со ОН (во моментот на ОН и ЕУ постојат административните аранжмани кои овозможуваат размена на класифицирани информации до ниво "ЕУ доверливо").

Табела 1- Преглед на активности на ЕУ во подобрување на поддршката на ЗБОП на мировните операции на ОН

Од табелата може да се видат шест области на акцискиот план каде се опишани различни модели на соработка меѓу ОН и ЕУ и се дефинирани чекорите потребни за разјаснување на правните основи, партнерските допринеси и временските рамки. Со овој процес ЕУ ја има воспоставено алатката за соработка со ОН.

Во оваа област се создадоа неколку дискурси со кои беа претставени во бројни анализи и публикации. Станува збор за неколку текстови кои обезбедуваат генерален преглед на мировните мисии и воведување на некои од проблемите својствени на мултинационалните мисии во сложени услови (на пример, недостаток на владеење, расна и етничка војна, уништената инфраструктура, епидемии и бегалци). Fabian 1971 година⁸, воведен текст, обезбедува рана перспектива на мировните мисии на ОН и ги воведува основните проблеми на колективната безбедност и подготвеност да се спроведе мисии низ целиот свет. Diehl 2008 година,⁹ нуди повеќе модерна перспектива на истите прашања на колективна безбедност. MacQueen 2006 година¹⁰, ја испитува мировната мисија и нејзината улога во колективната безбедност, дури и пред основањето на Обединетите нации во 1948 година Benton 1996 година¹¹, смета дека е потребно спојување на мировните операции и хуманитарните операции, како и утврдување на успехот на мисијата. Bellamy¹², преставува преглед да се направи разлика помеѓу различни типови на мировните операции. Hillen, 1998 година¹³, испитува мировните и забележува стратешки и тактички разликите помеѓу две различни генерации на мирот. Thakur and Schnabel 2001¹⁴, зема генерациски јаз понатаму и покажува дека еволуцијата на мировните мисии можат да бидат поделени во шест единствени генерации.

⁸ Fabian, Larry L. 1971: *Soldiers without Enemies: Preparing the United Nations for Peacekeeping*. Washington, DC: Brookings Institution

⁹ Diehl, Paul. 2008: *Peace Operations*. Cambridge, UK: Polity

¹⁰ MacQueen, Norrie. 2006: *Peacekeeping and the International System*. New York: Routledge

¹¹ Benton, Barbara, ed. 1996: *Soldiers for Peace: Fifty Years of United Nations Peacekeeping*. New York: Facts on File

¹² Bellamy, Alex J. 2006 година

¹³ Hillen, John. *Blue Helmets 1998: The Strategy of UN Military Operations*. Washington, DC: Brassey's

¹⁴ Thakur, Ramesh, and Albrecht Schnabel, eds 2001: *United Nations Peacekeeping Operations: Ad Hoc Missions, Permanent Engagement*. New York: United Nations University Press

Конечно, Fortna 2008 година¹⁵, обезбедува статистичка анализа на севкупниот успех на мировните мисии.

Оттука, може да се констатира дека предметот на истражување на овој магистерски труд може да придонесе кон расветлување на дилемите поставени во истражувачкото прашање.

¹⁵ Fortna, Virginia Page. 2008: Does Peacekeeping Work? Shaping Belligerents' Choices after Civil War. Princeton, NJ: Princeton University Press

1. Истражувачко прашање и хипотези

Фокусот на истражувањето се мировните операции на ООН и нивната еволуцијата и карактеристики. Основно истражувачко прашање во овој труд ќе биде формулирано на следниот начин:

- Кои се целите на вклученоста на ОН во мировните мисии за време на Студената војна и за време на пост-Студената војна како глобален систем?
- За кои аспекти мировните мисии на ОН се особено погодни?
- Кои се границите на ефикасноста на ОН за мировни мисии?
- Кои се предизвиците на ММ на ОН?

Од претходното определување на проблемот и предметот на истражувањето може да се извлече следната општа хипотеза:

Со зголемувањето на бројот и интензитетот на конфликтите, особено внатрешните конфликти, ОН го зголемуваат ангажманот и бројот на мисии, го прошируваат нивниот мандат и времетраење.

Мировните мисии на ОН и мировните мисии на други организации или ад хок групи на држави, ги истражуваат ефектите на различни видови на мировни мисии: набљудувачки мисии, традиционални мировни мисии, повеќедимензионални (од кои сите се врз основа на согласноста на самите вмешани страни) и за присила кон мирот.

Прво, ќе се презентираат карактеристиките на конфликтите по Студената војна, потоа ќе се анализира, ќе се разгледаат теориите и концептите на мировните операции, еволуцијата на мировните операции од формирање во 1948 година до денес, нормативна рамка за соработка на ОН и ЕУ. Потоа ќе се анализираат механизмите за одржување на мирот и безбедноста, бидејќи тие укажуваат на видот на операциите кои можат да бидат распоредени и уште

поважно е што истите покажуваат кои операции во моментот се повеќе употребливи.

Еволуцијата на мировни операции ќе биде аналитички прикажана преку неколку "генерации", каде со секое додавање на клучниот фактор ќе се овозможи диференцијација од нивните претходници. Секоја генерација е ставена во врска со промените во природата на конфликтот и толкувањето на основните принципи на мирот. Индиректно тоа ќе донесе други интересни информации, како географското ширење на мировните операции, нивната правна основа, како и правилата кои се утврдени од страна на самите организации. Заедно со конкретните промени на мандатите и задачите, напредокот во генерациите ќе се следат низ неколку оски кои ќе бидат фокусирани на следниве фактори:

- Прашања за суверенитетот и интервенцијата на промените во мисиите за употреба на воена сила;

- Ставот на ОН кон конфликтите кој варира од реактивен до поактивен придружник на мирот како форма на разрешување на конфликти;

- Конкретен мандат и задачи кои произлегуваат од овие фактори;

- На крајот ќе бидат истакнати актерите кои се потребни за спроведување на мандатот. Експлицитно во секоја фаза на промена во природата на конфликтот ќе бидат истакнати и толкувани основните принципи на мировните операции.

Со други зборови ќе се даде одговор на прашањето, дали заради изменетата природа и карактеристиките на конфликтите има потреба од нови модели на МО, односно дали ООН се способни да ја подобрат својата ефикасност и ефективност преку соработка со други организации.

2. Конфликтите по Студената војна и мировните операции

Имајќи ги во предвид различните нивоа на анализа на конфликтите, и кај внатрешниот и кај меѓународниот конфликт може да се издвојат три поврзани компоненти, и тоа:

- конфликтна состојба/ситуација;
- конфликтно однесување; и
- конфликтни ставови и перцепции.

Конфликтната состојба се однесува на секоја состојба во којашто два или повеќе социјални ентитети или „страни“ (како да се дефинирани или структурирани), чувствуваат дека заземаат взаемно некомпатибилни цели врз одредена состојба. Конфликтната состојба се однесува на прашањето - Околу што страните завземаат спротивни позиции?

Конфликтните ставови се однесуваат на онаа психолошка состојба (на заедничките ставови, емоции и оценки како и на примерот на перцепции и др.) кои ги придружуваат и произлегуваат од вклучувањето во конфликтна состојба.

Конфликтното однесување претставува, акција која едната страна во која било состојба на конфликтот ја насочува кон спротивната страна, со намера противникот да се откаже или да ги модифицира своите цели.¹⁶

Циклусот на конфликтот може да се опише преку фазите на стабилен мир, нестабилен мир, отворен конфликт, криза, војна. Конфликтниот циклус и фазите на ескалација на конфликтите покрај тоа што се значајни од теорискоаналитички аспект, значајни се и за определување на соодветни стратегии за разрешување на конфликтите.

¹⁶ Георгиева, Л: Творење на мирот, Филозофски факултет, стр.131 и Митревска Марина, (2010): Превентивна дипломатија и мировни операции, Филозофски факултет, Скопје

Наспроти тоа што конфликтите во периодот на Студената војна најчесто произлегуваа од предходно споменатите релации, денес меѓународната заедница се соочува со многу поширок ранг на закани кои произлегуваат и од современите конфликти. Најчесто станува збор за следните:

- Регионални конфликти помеѓу локалните ривали или помеѓу растечка сила од Третиот свет и една или повеќе Големи сили. Во овој домен се вклучуваат и конфликтите коишто ги опфаќаат и новосоздадените држави од дисолуцијата на Советскиот Сојуз;
- Војни за ресурси коишто се резултат на конфликти помеѓу држави или групи околу контролата или поседувањето на витални ресурси (вода, енергија, минерални ресурси итн.);
- Сепаратистички и националистички конфликти коишто ги манифестираат напорите на субординираните етнонационалистички групи да воспостават сопствена национална држава;
- Иредентистички конфликти коишто ги опфаќаат настојувањата на одредена етнонационалистичка група да ги прошири границите на сопствената држава и да ги вклучи соседните области населени со припадници од истата група;
- Етничка и религиозна борба за моќ, опфаќајќи конфликти во државата во однос на пристап до територија, работа, фондови за помош и други државни ресурси;
- Револуционерни и фундаменталистички борби коишто опфаќаат намери од идолошки мотивирани движења (вклучувајќи религиозни фундаменталисти) за да воспостават одреден вид социјален систем во државата по пат на примена на сила; и
- Продемократски и антиколонијални борби коишто вклучуваат напори на народи кои не се почитувани или се колонизирани, за да воспостават слобода и демократија.¹⁷

Според типологијата на овие автори поделбата е направена на меѓународен и внатрешен конфликт со дополнување дека внатрешниот

¹⁷ Георгиева, Ј: Творење на мирот, Филозофски факултет, стр.131 и Митревска Марина, (2010): Превентивна дипломатија и мировни операции, Филозофски факултет, Скопје

конфликт може да се манифестира како револуционерен/идеолошки; идентитет/сецесија и фракциски/меѓугрупен.¹⁸

Основен критериум за ваквата поделба е политичкиот статус на актерите.

Завршувањето на Студената војна, или периодот на раните 90-ти ја зголемија бројката на вооружените конфликти, од 47 во 1989 година, на 66 во 1992 година. Од овој период, до 1996 година, забележана е редукција со 50 конфликти, од коишто до крајот на годината 44 беа сеуште активни. Од јануари 1990 година, до декември 1996 година, евидентирани се 98 вооружени конфликти, со вкупна бројка од 5,5 милиони жртви, од кои 75 отсто се цивили.¹⁹

Податоците на Стокхолмскиот институт за истражување на мирот од август 2001 година покажуваат дека се регистрирани 24 големи вооружени конфликти во меѓународната заедница од кои само еден е меѓународен. Годишникот на СИПРИ за периодот од 1991 до 2001 година регистрира 57 големи вооружени конфликти на 45 локации од кои само 3 се меѓународни (Ирак наспроти Кувајт; Индија наспроти Пакистан и Етиопија наспроти Еритреа).²⁰

Прелиминарните резултати објавени на почетокот на 2015 година укажуваат на тоа дека повеќе војни имало во 2014 година од било која друга година од 2000 година. За ретроспектива, мај 2014 година се издвојува како особено насилна година. Сепак, во 2013 година имаше малку предикативни индикатори на некои насилства кои се одвивале во 2014 година, посебно на руската анексија на Крим и поддршката на насилниот сепаратизам во источна Украина. Истото важи, но во помала мерка и бруталноста на Боко Харам во Нигерија и Исламската држава (ИС) во Ирак, како и војната во Газа во 2014 година.

Во прилог на одржување на мирот и безбедноста, мировниците се повеќе обвинети за помагање во политичките процеси, реформа на судскиот систем, обука за спроведување на законот и полициски сили, разоружување и

¹⁸ Подетално за контрадикциите околу класификацијата кај Miall H. At.all: Contemporary Conflict Resolution; Polity Press, 2003, стр. 31

¹⁹ Наведените податоци се интерпретирани според Smith D.(1997): Patterns of Violent Conflict in Europe, IAI, Roma

²⁰ Wallensteen and Sollenberg, SIPRI, 2002, стр. 63

реинтеграција на поранешните борци, поддршка на враќање на внатрешно раселените лица и бегалците.

Мировните мисии на ОН им помагаат на земјите растргнати од конфликтите во услови на создавање на траен мир. Тие се составени од цивили, полиција и воен персонал.

Од 30 јуни 2016 година, нивната ангажираност се состои од:

- 88.221 служат како војници и воени набљудувачи;
- 13.059 полициски припадници;
- 5256 меѓународен цивилен персонал (31 јули 2015);
- 11.215 локален цивилен персонал (31 јули 2015);
- 1772 волонтери на ОН.

ОН нема своја воена сила, а придонес во војска и полиција даваат 123 од земјите-членки.

2.1. Воспоставување на мировна операција

Мировните операции се воспоставени од страна на органот Советот за безбедност (СБ). кој ја има примарната одговорност во поглед на одржување на меѓународниот мир и безбедност. Тој реагира на кризи од случај до случај и има широк опсег на опции на располагање.²¹ Пред да одлучи Советот за безбедност да ги распореди мировните операции се земаат во предвид неколку фактори. Прво, се зема во обзир дали е загрозувана ситуацијата или претставува закана за меѓународниот мир и безбедност. Второ, се разгледува можноста дали една регионална или суб-регионална организација е подготвена и способна да помогне во решавање на проблемите. Трето, се разгледува и предвидува дали има прекин на огнот.

Советот за безбедност е повеќе подготвен за распоредување на мировна операција во ситуација кога страните во конфликтот ќе потпишат договор за примирје и имаат намера конфликтот да го решат по мирен пат. Со оглед на

²¹ Види Доктрина Капстоне, стр. 47. The Capstone Doctrine може да се најде на:
http://pbpu.unlp.org/pbps/Library/Capstone_Doctrine_ENG.pdf

историјата на мировни операции, посебно е важно дали е можно прецизно да се формулира мандатот на мисијата. А како последен предвид што вреди да се спомене е дали може да се осигуре безбедноста и сигурноста на нивниот персонал, на пример, со договор на страните.²²

Првични консултации

Како што се развива конфликтот, се пристапува кон усвојување на резолуција на ОН која честопати се вклучува во голем број на консултации за да се утврди најдобар одговор од страна на меѓународната заедница. Овие консултации ги вклучуваат:

- Сите релевантни актери на Обединетите нации;
- Потенцијал на владата домаќин и партиите на теренот;
- Земјите-членки, вклучувајќи ги и државите кои би можеле да испратат свои војници и полицајци во мировните операции;
- Регионалните и други меѓународни организации; и
- Други релевантни клучни надворешни партнери.

Техничка оцена на теренот

Веднаш штом безбедносните услови дозволуваат, Секретаријатот обично активира техничка мисија за проценка на земјата или територијата на која се предвидува распоредување на мировните операции на ОН. Мисијата за оценување, анализа и оценка на севкупната безбедност, политичка, воена, хуманитарната ситуација и човековите права на земјата, и нивните импликации за евентуалната операција. Врз основа на наодите и препораките од мисијата за оценување, Генералниот секретар на ОН издава извештај до Советот за безбедност. Овој извештај ќе ги претстави можностите за воспоставување на мировна операција, вклучително и нејзината големина и ресурси. Во извештајот, исто така ќе вклучи финансиски импликации и изјава за првичните проценети трошоци. Во текот на оваа почетна фаза на Генералниот секретар на ОН може да бара спроведување на стратегиска оцена со која се идентификуваат сите можни опции за ангажман на ОН.

²² Ibid, стр.48

Резолуција на Советот за безбедност

Доколку Советот за безбедност утврди дека распоредувањето на мировните операции на ОН е најсоодветниот чекор, тој формално ќе го овласти, со донесување на резолуција. Во резолуцијата се поставува мандатот и големината на операцијата, како и детали на задачите кој ќе биде одговорен за извршување. Буџетот и ресурсите се предмет на одобрување на Генералното собрание.

Назначување на високи функционери

Генералниот секретар нормално го именува шефот на мисијата (обично на специјалниот претставник) во еднонаочна мировната операција. Шефот на мисијата доставува извештаи до Генерален секретар за мировни операции во седиштето на ОН. Генералниот секретар исто така, го назначува командантот на силите и началникот на полицијата, и високиот цивилен персонал на операцијата на мирот. Одделот за мировни операции (DPKO) и на Одделот на поле на поддршка (DFS) се одговорни за кадровско екипирање на цивилните компоненти на мировните операции

Распоредување

Распоредувањето за одредена активност продолжува, колку што е можно побрзо, земајќи ги во предвид безбедноста и политичките услови на теренот. Тоа често започнува со определен тим за кој однапред се воспоставува седиштето на мисијата и доведува до постепено зголемување опфаќајќи ги сите компоненти и региони, како што се бара од страна на мандатот.

Обезбедување на мировници

ОН нема своја постојана војска или полиција, а од земјите-членки се бара да дадат свој придонес со воен и полициски персонал потребен за секоја операција. Мировниците носат униформа на нивните земји и се идентификувани како мировници на ОН само со „сини шлемови“ на ОН или

„беретка“ и „значка“. Цивилниот персонал во мировните операции се меѓународни државни службеници, вработени и ангажирани од страна на Секретаријатот на ОН.

Известување до Советот за безбедност

За спроведувањето на мандатот на мисијата Генералниот секретар ќе доставува редовни извештаи до Советот за безбедност. Советот за безбедност ги разгледува овие извештаи и брифинзи, го обновува и прилагодува мандатот на мисијата, како што се бара, и одлучува дали е завршен или затворен.

Мировниците, исто така, се соочуваа со разновидни предизвици во кои се вклучени:

- имплементирање на поголеми, повеќето скапи и се повеќе комплексни операции;
- проектирање и извршување на стратегии за транзиција за операции каде е постигната стабилност;
- оспособување на заедници колку што е можно, со капацитет да обезбедат долгорочен мир и стабилност.

2.2. Висок панел на Независна комисија за мировни операции на ОН

Генералниот секретар на ОН, Бан Ки-Мун воспостави високо ниво на Независната комисија за мировни операции на ОН на 31 октомври 2014 година, за да се направи сеопфатна проценка на состојбата на мировните операции на ОН, и проценка на новите потреби во иднина. Објавувајќи ја одлуката, на Генералниот секретар, рече дека "Светот се менува, со тоа и мировните операции на ОН мора да се променат, ако треба тие да останат неопходна и ефикасна алатка за промовирање на меѓународниот мир и безбедност".

Со Панелот од 16-члена претседаваше г-дин Хозе Рамос-Хорта Источен Тимор и со г-ѓа Амеерах Хак на Бангладеш, како заменик-претседател.

Панелот се смета за широк спектар на прашања со кои се соочуваат мировни операции, вклучувајќи ги ја и менливата природа на конфликтот, се развива мандатот, добрите услуги и предизвици за градење на мирот, менаџерски и административни аранжмани, планирање, партнерства, човековите права и заштитата на цивилите. Ревизијата ги вклучува и мировните операции на ОН, како посебни политички мисии, кои се именуваат како "мировни операции на ОН."

Генералниот секретар го добил резултатот од извештајот на комисијата на 16 јуни 2015 година. Резултатот, познат како "Брахими извештај", по Лакдар Брахими, претседателот на Советот, повикува на:

- обновена политичка посветеност од страна на земјите-членки;
- значајни институционални промени; и
- зголемена финансиска поддршка.

Панелот напоменува дека со цел да бидат ефективни, мировните операции на ОН мора да бидат соодветно екипирани и опремени, и да работат под јасни, веродостојни и остварливи мандати.

2.3. Политика на зачувување на мирот и стратегија за реформите

По извештајот на Брахими, земјите-членки на ОН и Секретаријатот на ОН ги продолжува големите реформски напори, вклучително и преку:

"Капстон доктрина" документ (2008), во кој се конципирани најважните принципи и насоки во областа за мировниците на ОН;

"Мировните операции 2010 година" документ (2006), кој ги содржи стратегијата за реформа на Одделот за мировни операции (DPKO);

Светскиот самит 2005 [A / RES / 60/1] PDF документ, формирање на Комисијата за градење мир;

Висок панел за закани, предизвици и промени [A / 59/565] документ, за поставување широка рамка за колективна безбедност за новиот век.

Нов хоризонт

Најновите документи реформи - новата агенда за партнерство: трасирање на нови хоризонти за мировната мисија на ОН PDF документ (2009) и неговите извештаи за напредокот бр.1 PDF документ (2010) и бр.2 (2011) PDF документ - оценки на главните политики и стратегија, дилеми со кои се соочува мировните мисии на ОН денеска и во наредните години.

Тие се обидуваат да се раздвижи тековниот дијалог со земјите-членки и други партнери на тоа како подобро да се прилагоди мировните мисии на ОН за да ги исполни тековните и идните потреби. Прочитајте повеќе за нов хоризонт.

Реструктурирање на одделот за мировни операции

Главните структурни промени, како дел од реформите одржани во 2007 годин, зајакнување на капацитетот на ОН да управуваат и да се одржат нови мировни операции, Генералниот секретар реконструирал [A / 61/858] PDF документ во нова мировната архитектура:

- DPKO се подели на два дела, создавање на нов, посебен оддел во областа за поддршка (DFS);

- Зацврстување на поддршка за новите активности во DPKO;

- Јакнењето на ресурси во двете одделенија и во други делови на Секретаријатот кои се занимаваат со одржување на мирот.

DFS разви стратегија за поддршка на терен, Поддршка [A / 64/633] документ од 2010 година во насока на трансформирање на "испорака на услуги" на теренот и нејзино приспособување на барањата на денешните мировните операции.

Стапки на надомест за коишто обезбедуваат трупи

Историски, земји кои обезбедуваат војници за мировните мисии се надоместуваат за нивниот придонес од страна на ОН. Затоа, прашањето на стапките е од исклучително значење за голем број на земји - без разлика дали тоа е преку директно давање на воениот персонал или преку финансиски обврски кои го прават можно присуството на распоредување на мировна мисија.

Во 2011 година, Генералното собрание (ГС) одлучи да се справи со ова прашање во еден сеопфатен начин. ГС побара од Генералниот секретар да се воспостави Високо советодавна група (SAG) да ги испита "стапките на надомест за трупи на земјите и прашања поврзани со истото" (реф. GA Резолуцијата 65/289 од 30 јуни 2011 година). Членството во SAG е утврдено во Резолуцијата, и вклучува пет истакнати личности на релевантно искуство назначен од страна на Генералниот секретар, пет претставници од главните контрибутори, пет претставници од големи финансиски соработници и еден член назначен од секоја регионална група. Заменик-генералниот секретар на ОН и поранешен канадски заменик-министерот за одбрана, Луиз Фрешет, беше назначен за претседател на оваа група. SAG има намера да го заврши прегледот во 2012 година, а својот извештај ќе биде доставен до Генералниот секретар, а потоа ќе помине на Генералното собрание.

Реформи на однесување и дисциплина

Другите реформи се воведени во областа на однесување и дисциплина.

Генералниот секретар наметна политика на нулта толеранција по обвиненијата за сексуална експлоатација и злоупотреба од страна на мировниците на ОН во земјите-домаќини.

На барање на Генералниот секретар, тогаш постојаниот претставник на Јордан во ОН, принцот Зеид Ра'ад Зеид Ал Хусеин, произвел убедлива стратегија, позната како извештај Зеид [A / 59/710] PDF документ. Со кој се препорачува ангажирање на војници и полициски соработници, другите земји-членки и поширокиот систем на ОН, во нов начин на однесување и дисциплинирана архитектура за одржување на мирот.

Во 2008 година, ОН, широката стратегија за помош на жртвите од сексуална експлоатација и злоупотреба од страна на персоналот на ОН беше усвоена од страна на Генералното собрание во резолуцијата A / RES / 62/214 PDF документ.

3. Концептуални промени на мировните операции

Во текот на скоро седумдесет години постоење на мировните операции во пракса, мировните операции на Обединетите нации биле подлежни на серија фундаментални трансформации од нивната оригинална природа и намена. Како овие мисии се цврсто втемелени во практиките на меѓународната политика, за нивно целосно разбирање потребно е да се поврзат со концептуалните промени и емпириските настани во меѓународната политика.²³

Промените во мировните операции ги следеа голем број на централни оски, а најголемите концептуални промени се состојат од она што Alex Bellamy i Paul Williams ги имаат наречено како промена од Вестфалскиот до пост-Вестфалијскиот пристап на светскиот поредок.²⁴ Оваа промена е во форма на голем број на прогресивни промени кои се концептуални и практични по природа и се повторувале во практиката на мировните операции. Овој потег на "пост-Вестфалија" е поврзан пред се со преуредување на односите меѓу два конститутивни елементи на принципот на суверенитет: од една страна за правата на државите, главно на немешање во внатрешните работи, а од друга страна, за заштита на човековите права.

Мировните операции на ОН се импровизација која е родена во времето на Студената војна и деколонизација. Тоа, всушност беше време на блокирање на Советот за безбедност поради напнатите односи меѓу САД и Советскиот Сојуз од 1947 година па понатаму и кои ја спречија ООН да го воспостави систем на колективна безбедност предвидена со Повелбата. Тоа објаснува зошто во доцните 1940 година, ОН се сведува на помали методи на колективна интервенција. Другиот фактор кој бара воспоставување на мерки за одржување на мирот е деколонизацијата.

²³ Bellamy (2010).стр. 13

²⁴ Bellamy (2010). стр. 30-33, 36-39

Целта на првите две официјални мисии за примирие на ООН за надзор (UNTSO) во Палестина и група на воени набљудувачи на Обединетите нации во Индија и Пакистан, е одговор на кризата, по повлекувањето на Британската колонијална власт од Палестина и Индија.²⁵ Една година порано, Генералното собрание на ОН ја воспостави мисијата "набљудување на мирот", специјален Комитетот на Балканот (UNSCOB), во Грција во 1947 година.²⁶ Сепак, терминот "мировна мисија" прв пат се користи кога Генералното собрание на ОН ги основи Итните сили (UNEF I) по Суецката војна во 1956.²⁷ Суецката криза од 1956 година доведе до појава на првите официјални мировни операции.²⁸

Во 1983 година, со цел да се идентификува функционалното растење, политичкото зреење и институционализацијата на мировните мисии на ОН за време на Студената војна, канадскиот политиколог Henry Wiseman²⁹ го подели развојниот процес во четири фази: периодот во зародиш помеѓу 1946 и 1956 година; периодот на наметливост 1956-1967; периодот на хибернација 1967-1973 и периодот на заживување меѓу 1973 и 1978.

Wiseman не можеше да го предвиди брзото зголемување на бројот на операции од крајот на 1980 година, но неговиот четири-фазен модел, сепак, покажува дека еволуцијата на мултинационалните операции за време на

²⁵ Како што беше истакнато од страна на Christopher Daase, Даг Хамаршелд развил свои мировни принципи не врз основа на преседан (Друштвото на народите или UNTSO, на пример), туку врз основа на збир на правила кои тој ги дефинира. Тоа е причината зошто мировните мисии како институција за безбедност започнале со UNEF, првата операција кои го следат оригиналното правило, наместо да се потпираат на примерите од минатото. Christopher Daase, 'Spontaneous Institutions: Peacekeeping as an International Convention', in Helga Haftendorn, Robert O. Keohane and Celeste A. Wallander (eds), *Imperfect Unions: Security Institutions Over Time and Space*, Oxford University Press, New York, 1999, стр. 240.

²⁶ Ballamy. (2004), стр. 47

²⁷ Аксу. (2003), стр. 21-22; Rikhye. (1983), стр. 6

²⁸ Ibid, Christopher Daase, 'Spontaneous Institutions: Peacekeeping as an International Convention', in Helga Haftendorn, Robert O. Keohane and Celeste A. Wallander (eds), *Imperfect Unions: Security Institutions Over Time and Space*, Oxford University Press, New York, 1999, стр. 240.

²⁹ Henry Wiseman, (1983), 'United Nations Peacekeeping: An Historical Overview', in Henry Wiseman (ed.), *Peacekeeping: Appraisals and Proposals*, Pergamon Press, New York, стр. 22. Другите автори ги користат или се однесуваат на фазите на развој презентирани од страна на Wiseman. Повеќе A. B. Fetherston, *Towards a Theory of United Nations Peacekeeping*, St. Martin's Press, New York, 1994, pp. 16–19; Ramesh Thakur and Albrecht Schnabel, 'Cascading Generations of Peacekeeping: Across the Mogadishu Line to Kosovo and Timor', in Ramesh Thakur and Albrecht Schnabel (eds), *United Nations Peacekeeping Operations: Ad Hoc Missions, Permanent Engagement*, United Nations University Press, Tokyo, 2001, стр. 9.

Студената војна континуирано не ја следат линеарната шема, со што се доведува во прашање релевантноста на типологија на МО во однос на „генерациите“.³⁰

Овој вид на типологија имплицира дека еволуцијата на мировните операции е одржувана редовно и прогресивно, сепак, ова не е случај, како што укажува Wiseman.³¹

Во 1960 праксата покажа дека мултифункционалните операции станале стандард од доцните 1980-ти па наваму. Неколку од овие мисии биле извршени во контекст на граѓанската војна, но сеуште ги почитуваат трите основни принципи на традиционални мировни мисии - со исклучок на ONUC во Конго, кои со употреба на сила го спречиле отцепувањето на провинцијата Катанга. Најрепрезентативен пример на мултифункционални операции за време на Студената војна е интервенција од страна на ОН во Западна Нова Гвинеја во 1962-1963, која се состоеше од две работи:

- Извршниот орган на Обединетите нации (UNTEA), која беше со привремен мандат за замена на Холандската администрација, за да управува со територијата, заради одржување на јавниот ред и мир, заради заштита на човековите права кои живеат таму и да се осигура дека јавните услуги се обезбедуваат; и
- Силите за безбедност на Обединетите нации (UNSF), не беа само мандат за заштита на цивилниот персонал на UNTEA и одржување на јавниот ред и мир, воедно и за да врши надзор на поставување на полициска сила.³²

Со цел целосно разбирање како мултинационални операции на ОН кои еволуирале, неопходно е да се разгледа улогата на одредени индивидуални актери кои имаат докази за храброст и креативност на рестриктивен

³⁰ Постојат многу студии кои користат типологија базирана од една генерација. Терминот започна да се користи и на англиски и француски јазик околу 1992 година. Повеќе Georges Abi-Saab, 'La deuxième génération des opérations de maintien de la paix', in *Le Trimestre du monde*, No. 4/1992, стр. 87–95; Victor-Yves Ghébal, 'Le développement des opérations de maintien de la paix de l'ONU depuis la fin de la guerre froide', in *Le Trimestre du monde*, No. 4/1992, стр. 67–85; John Mackinlay and Jarat Chopra, 'Second Generation Multinational Operations', in *Washington Quarterly*, Vol. 15, No. 3, 1992, стр. 113–131. Оттогаш многу автори ја користат таа типологија. За ова пошироко кај R. Thakur and A. Schnabel (eds), above note 30; Kai Michael Kenkel, 'Five Generations of Peace Operations: From the "Thin Blue Line" to "Painting a Country Blue"', in *Revista Brasileira de Política Internacional*, Vol. 56, No. 1, 2013, стр. 122–143.

³¹ A. J. Bellamy and P. D. Williams (with S. Griffin), above note 13, стр. 17.

³² United Nations, above note 12, стр. 625

меѓународен политички контекст. Затоа важно е да се анализира улогата на генералните секретари на ОН, особено онаа на Dag Hammarskjöld.³³

Советот за безбедност од 1995 година има авторизирано 28 нови мировни мисии, вклучувајќи ги и мисијата на ОН во Етиопија и Еритреја (UNMEE) во 2000 година; мисијата на ОН во Либерија (UNMIL) во 2003 година; операцијата на ОН во Брегот на Слоновата Коска (UNOCI), мисијата за стабилизација на ОН во Хаити (MINUSTAH), во Бурунди (ONUB) во 2004 година; мисијата на Обединетите нации во Судан (UNMIS) во 2005 година; и интегрираната мисија на Обединетите нации во Тимор (UNMIT) во 2006. Многу од овие нови мисии им беа завршени нивните мандати, вклучувајќи ги, мисиите во Централноафриканската Република, Бурунди и Сиера Леоне.

На 31 јули 2007 година, Советот на Обединетите нации / Африканската унија имаа заеднички мандат на хибридни операции во Дарфур (UNAMID), која ги преземе потребните мерки за поддршка во спроведувањето на Договорот за мир во Дарфур, како и заштита на персоналот и цивилите, а кој е во спротивност со одговорноста на владата на Судан. UNAMID требаше да започне со спроведувањето на нејзиниот мандат, најдоцна до 31 декември 2007 година. Но, на 25 септември 2007 година, бидејќи се утврди дека состојбата во регионот на границата меѓу Судан, Чад и Централноафриканската Република претставувале закана за меѓународниот мир и безбедност, Советот го одобри, во соработка со Европската унија, формирањето на мултидимензионално присуство на ОН во Централната Африканска Република и Чад (MINURCAT) за да помогне да се создадат услови за безбедно, доброволно, сигурно и одржливо враќање на бегалците и раселените лица.

Во последниве години, исто така, ги доведе Обединетите нации да се фокусираат на градење на мирот - функција на превентива од повторно избувнување на кризите, која како средство за превенција од возобновување на непријателствата, реконструирање на економските и социјалните врски и олеснувањето на процестот на разрешување, градење на мир има клучна улога³⁴. Активноста на ОН за градење на мирот се спроведува од страна на

³³ Brian E. Urquhart, Hammarskjöld, W.W. Norton, New York, 1994. За биографијата на Dag Hammarskjöld, види: www.un.org/depts/dhl/dag/index.html

³⁴ Георгиева. Лидија, (2004): „Творење на мирот“, стр.180

Организацијата и преку Бироата како UNHCR, UNEP, UNDRO и низата автономни агенции WHO, UNICEF, UNESCO, UNDP и др.³⁵

Искуството покажа дека создавањето на траен мир може да се постигне само кога сите ресурси, заедно дејствуваат заради помош на земјите во поттикнување на економскиот развој, социјалната правда, почитување на човековите права и доброто владеење. Ниту една друга институција нема глобален легитимитет, мултилатерално искуство, компетентност, координирање на способноста и непристрасност како што е ОН. ООН, во сложени операции има воспоставено посебни политички мисии во места како што се на Брегот на Слоновата коска, Демократска Република Конго, Хаити, Либерија и Косово, одреден број на канцеларии за поддршка во градење на мирот, вклучувајќи ги Авганистан, Бурунди, Централна Африканска Република, Гвинеја-Бисау, Ирак, Сиера Леоне и Источен Тимор, како и политички канцеларии на ОН во Сомалија, на Блискиот Исток, Либан, Западна Африка и Непал.

Регулаторната комисија за градење на мирот, што започна со работа во 2006 година, е ново меѓувладино советодавно тело на Обединетите нации, посветено на помагање на земји кои се во транзиција, од војна кон траен мир. Таа има за цел да ги вклучи заедно сите релевантни актери на мирот, меѓународни донатори, меѓународни финансиски институции, националните влади, земјите кои даваат трупи и претставници на граѓанското општество; да предлага стратегии за градење на мирот и нивно обновување; да помага во обезбедување на финансирања за активности во почетокот на закрепнување и одржливи финансиски инвестиции во текот на среден и подолг рок; продолжување на периодот до постконфликтното закрепнување; и развивање на најдобрите практики за прашања кои бараат обемна соработка меѓу политичките, воените, хуманитарни и факторите во развојот³⁶.

Иако мировните операции се изум на ОН, тие не се наменети само за организацијата, туку се наменети и припаѓаат и на други различни регионални организации. Нивната улога во меѓународниот мир и безбедност почна да добива на тежина на крајот на Студената војна кога ОН ја признаа важноста на

³⁵ Георгиева. Лидија, (2004): „Творење на мирот“, стр.181

³⁶ Види: *Ново Архитектонско градење на мир*, www.un.org/peace/peacebuilding

овие организации и нивната способност да се прилагодат на новите предизвици и да се справуваат во решавањето на внатрешните конфликти.³⁷

Повелбата на ОН (Глава VIII, членовите од 52 до 54) ги поттикнува земјите-членки да учествуваат преку овие организации во одржувањето на меѓународниот мир и безбедност, под услов таквите мерки да се во согласност со целите и принципите на Обединетите нации.³⁸ Исто така, Глава VII од Повелбата (член 51) признава вродено право на индивидуална или колективна самоодбрана. Улогата на регионалните организации за поддршка на мировните операции е призната и од страна на Извештаите³⁹.

Тие повеќе одговараат при интервенција на внатрешните конфликти и во "многу случаи [,] поседуваат потенцијал кој треба да се искористи во служба на функциите [од] превентивна дипломатија, одржување на мирот, мировните и пост-конфликтно градење на мирот".⁴⁰ Преглед на формите на соработка меѓу ОН и регионалните организации за безбедносни прашања, се: консултации, дипломатска поддршка, оперативна поддршка, ко-распоредување, како и заедничко дејствување.⁴¹

Тие се подобро позиционирани за поттикнување на согласност со заедничките норми и имаат поголемо значење во локалните конфликти и во одговор на кризите. "Да се биде поблиску до конфликтот, како организациите би можеле да реагираат побрзо и да имаат подобро разбирање на конфликтот од страна на меѓународната заедница како целина".⁴²

³⁷ International Civilian Mission in Haiti, OAS/UN. "Regional Cooperation and Increasing the Peacekeeping capacity of the UN: Role of the OAS," (United Nations). Достапно на: <http://www.un.org/rights/micivih/rapports/arg.htm>. Last accessed: October 04, 2004

³⁸ Глава VIII, член 53 (1) од Повелбата на ОН предвидува дека Советот за безбедност ", кадешто е соодветно, ги користат регионални аранжмани и агенции за спроведување на акција под негова надлежност. Но, спроведувањето, без одобрение од Советот за безбедност не треба да се преземаат акции со регионалните договори или со регионални агенции." Charter of the United Nations, (San Francisco: United Nations, 1945)

³⁹ Како што се Агендата за мир и Извештај Брахими

⁴⁰ Извештај на Генералниот секретар во согласност со изјавата усвоена на Самитот на Советот за безбедност на 31 јануари 1992 година. VII соработка со регионалните организации. (Обединети нации)

⁴¹ Извештај на Генералниот секретар на работата на организацијата. Дополнување на Агендата за мир: книга на Генералниот секретар по повод педесетгодишнината од Обединетите нации. A/50/60 - S/1995/1. 3. IV Coordination. (United Nations, January 1995), стр.86. Internet. Available at: <http://www.unog.ch/archives/agendas/supagp.htm>. Last accessed October 19, 2004

⁴² Walter Dorn, (1998): "Regional Peacekeeping is Not the Way," Peacekeeping and International Relations. Достапно на: http://www.rmc.ca/academic/gradrech/dorn5_e.html Последно достапно 21 април, 2007

Сепак, постојат голем број на недостатоци кои во спроведувањето на мировните операции, ги прават регионалните организации помалку повластени од ООН. Некои од тие недостатоци се:

Интереси: конфликтите ги попречуваат да направат разлика помеѓу национални и регионална самоуправни интереси, а следствено на тоа, доаѓа до загрозување на непристрасноста;

Моќ: регионални организации обично се доминантни од големата моќ на регионот;

Капацитет: регионалните организации досега немаат развиени мировни капацитети (освен во НАТО ако тоа се смета како такви); и

Авторитет: регионалните организации немаат правно овластување на употреба на сила.⁴³

⁴³ Ibid

4. Теориска рамка на мировните операции / дефинирање

4.1. Правна основа на мировните операции на ООН

За испитување на воената компонента на мировните операции, а подоцна и нејзина поделба е потребно да се добие јасна слика за правната основа на таквите операции. Овде се објаснуваат различните групи на закони и правни инструменти со кои се уредува спроведувањето на МО и се регулира однесувањето на мировниците, особено на оние кои од практична употреба имаат статус на договорени сили.

4.2 Повелба на Обединетите нации

Повелбата на Обединетите нации беше потпишана во Сан Франциско, на 26 јуни 1945 година и е основен документ за работа на Обединетите нации со која се определуваат правата и обврските на земјите-членки, како и воспоставување на органите и процедурите на Обединетите нации. Беше формирана со цел да се „спасат следните генерации од војната“, која е и една од нејзините главни цели за одржување на меѓународниот мир и безбедност. Повелбата може да биде дополнета со гласање на две третини од членовите на Генералното Собрание и ратификувана од страна на две третини од членовите на Организацијата на Обединетите нации, вклучувајќи ги петте постојани членки на Советот за безбедност. Досега, членовите ја имаат четири пати менувано Повелбата, а еден од нив двапати:

- Во 1965 година, членството во Советот за безбедност беше зголемено од 11 на 15 (член 23), а бројот на афирмативни гласови потребни за одлука

беше зголемена од седум на девет, вклучувајќи ги и согласувајќи ги гласањата на петте постојани членки (член 27).

- Во 1965 година, членството на Економскиот и социјален совет беше зголемено од 18 на 27, а во 1973 година, зголемен на 54 (член 61).
- Во 1968 година, бројот на гласовите потребни во Советот за безбедност беше зголемен од седум на девет (член 109).

4.3 Преамбула на Повелбата на ОН

Преамбулата на Повелбата ги изразува идеалите и заедничката цел на сите народи чии влади заедно ги формираа Обединетите нации: "Ние, народите на Обединетите нации сме решени да ги зачуваме следните генерации од злото на војната, која двапати во нашиот живот предизвика невидени жалости кај човештвото, да ја потврдат верата со основните човекови права, на човековото достоинство и вредност, во еднаквите права на мажите и жените и на големите и мали народи и да се воспостават услови според кои правдата и почитување на обврските кои произлегуваат од договорите и други извори на меѓународното право може да го одржува и промовира социјалниот напредок и подобрување на животниот стандард за поголема слобода“, понатаму "за овие цели потребно е да се практикува толеранцијата и заедничкото живеење во мир како добри соседи, да ги обединиме нашите сили во одржувањето на меѓународниот мир и безбедност, за да се обезбеди прифаќање на принципите и на методите на институцијата кои нема да користат сила, освен во заеднички интерес“.

Повелбата на ОН бара од земјите-членки, да по мирен пат ги решаваат нивните меѓународни спорови, се воздржуваат од закани во нивните меѓународни односи или употреба на сила против територијалниот интегритет или политичката независност на која било држава.⁴⁴ Како правна основа за таква акција не е пронајдено во главите VI, VII и VIII од Повелбата.

Иако државите се обиделе да ја оправдаат употребата на сила, во рамките на полето на примена на меѓународното право, постојат два типа на активности. Првата е употреба на сила како дел од акцијата на Советот за безбедност и се

⁴⁴ Член 2, параграф 3 и 4 од Повелбата на ОН

наоѓаат во Глава VII од Повелбата на ОН. Втората е поединечна или колективна самоодбрана во согласност со член 51 од Повелбата на ОН и меѓународното хуманитарно право. Глава VII од Повелбата на ОН е од особена важност. Во ова поглавје се активности во однос на заканите за мирот, прекршување на мирот и чинот на агресијата. Советот за безбедност ја има примарната одговорност за одржување на мирот и безбедноста.⁴⁵

Како што е потврдено од страна на Меѓународниот суд за правда оваа примарна одговорност не значи дека е ексклузивна.⁴⁶ Ова значи дека Генералното собрание на ОН е одговорен за одржување на мирот и безбедноста и може во однос на регионалните организации да ја користи Глава VIII. Другата опција, е правото на самоодбрана, кодифициран во Повелбата на ОН и може да се толкува како рестриктивно и скапо; ова значи дека предвремената акција е законска. Истата може да биде потребна кога државата треба да ги заштити граѓаните во странство, нивниот имот, политичката независност, нација или територијалниот интегритет на државата.⁴⁷

Глава VIII од Повелбата исто така, предвидува вклучување на регионалните организации и агенции во одржување на меѓународниот мир и безбедност, под услов таквите активности да се во согласност со целите и принципите наведени во Глава I од Повелбата.

Мировните операции на Обединетите нации традиционално се поврзани со Глава VI од Повелбата. Сепак, Советот за безбедност при донесување на резолуција со која се овластува распоредувањето на мировна операција на Обединетите нации, не се однесува за одредена глава од Повелбата и никогаш не се повикал на Глава VI. Во последниве години, Советот за безбедност усвои пракса повикувајќи се на Глава VII од Повелбата со која се одобрува распоредување на мировните операции на Обединетите нации во нестабилни постконфликтни држави кои не се во можност да ја одржат безбедноста и јавниот ред. Во овие ситуации Советот за безбедност повикувајќи се на Глава

⁴⁵ Член 24, Повелба на ОН

⁴⁶ Одредени трошоци на ОН (член 17, став 2 од Повелбата), Советодавно мислење од 20 јули 1962 година, I.C.J. Извештаи за 1962 година, стр. 163

⁴⁷ Други извори кои се споменуваат во литературата се: Член 2 параграф 7 од Повелбата на ОН, Резолуција на Генералното собрание 2625 (XXV) 1970 година, Декларацијата за принципите на меѓународното право во врска Хелсиншкиот финален акт од 1975 година на пријателските односи и соработка, како и *the Helsinki Final Act of 1975*

VII, каде што покрај одбележување на правна основа за активноста, може да биде и изјава на одлучно политичко средство, потсетувајќи ги страните што се во конфликт и поширокото членство во Обединетите нации, на нивната обврска за спроведување на одлуките на Советот за безбедност.

Современите мировни операции треба со внатрешните конфликти да се справат на повисоко ниво. Ова укажува на недостаток на посебна законска рамка предвидена со главите VI и VII од Повелбата на ОН каде мировните операции се многу контроверзни во политичката сфера за спроведување на оперативната сфера. Глава VI од Повелбата на ОН не обезбедува доволно поддршка за современите мировни операции, а некои пак целосно работат под Глава VII, затоа се бара законска граница што работи меѓу главите VI^{1/2} и VII.

Употребата на сила, во мировни операции се разликува од традиционалните операции. Во овој контекст, современите мировни операции стојат помеѓу традиционалните мировни мисии, кои се ангажирани согласно Глава VI од Повелбата на ОН и како извршни дејствија, кои се спроведуваат согласно Глава VII од Повелбата на ОН. Да се биде во средина меѓу овие две глави и нивно вршење на функциите кои не се вклучени во ниту една од двете, укажува на "исчезната" глава во Повелбата на ОН. Ова законска "празнина" е всушност природна арена за мировни операции, бидејќи тоа ја претставува "употребата на сила, без користење на истата". Овој пропуст веќе е идентификуван од страна на Генералниот секретар на ОН, Даг Хамаршелд кој визуализира да мировните операции спаѓаат во категорија на "Глава шест-и-пол".⁴⁸

Сврмените мировни операции со тенка линија се одвојуваат од извршните дејствија. Исто така, тоа ги прави мировните операции лесно да се вклучат во активности на спроведување (Поглавје VII), за што, понекогаш нема правна основа. Потребата да се заштитат невините луѓе, опремата на ОН или да ја присили страната да даде согласност со мировен договор, може да направи мировниците да бидат во центар на тенка линија. Ова е "линија на согласност", позната како "Могадишу линија".⁴⁹ Ова е линијата, СБ на ОН треба да ја

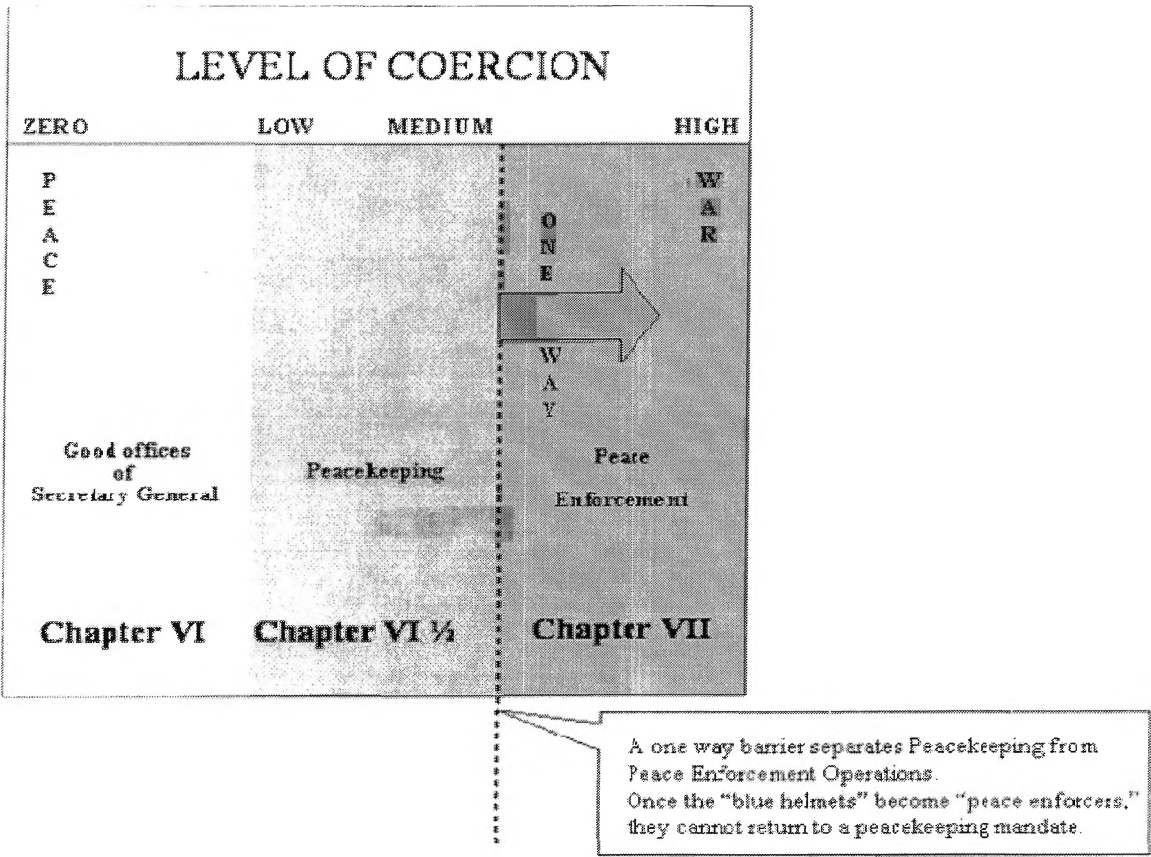
⁴⁸ Bellamy Christopher Bellam, *Knights in White Armour: New Art of War and Peace*, (London: Hutchinson, 1996), стр.156

⁴⁹ Командантот на силите на ОН, генерал Мајкл Роуз го нарекол "преминување на линијата на Могадишу" и се однесува на операција спроведена од страна на американските „Ренцери“ кои во 1993 година биле фатени вработени на еден фракциски лидер во Сомалија осомничен

премине кога ќе има хуманитарни интервенции, а кои се крајно контроверзни операции поделени на меѓународната заедница.

Следната слика е развиена од страна на професионалниот разузнавач Frederik X. Fleitz. Ова слика покажува дека ескалацијата на извршни дејствија е "еден начин" на пат кој ги одделува мировните од дејствијата на присила на мир.

Ниво на присила



Source: Frederick H. Fleitz (2002)

за соучество во заседа во која загинале 25 пакистански "сини шлемови", а 40 биле повредени. Операцијата била наречена „Операција за враќање на надежта“. По него е познат филмот „Black Hawk Down“ во 2001 Наведени се во Christopher Bellamy, Knights in White Armour: New Art of War and Peace, (London: Hutchinson, 1996), стр.103

4.4 Човеково право

Меѓународното право за човекови права е составен дел на нормативната рамка на мировните операции на Обединетите нации. Универзалната декларација за човекови права, со кој се поставува камен темелник на меѓународните стандарди за човековите права, истакнува дека човековите права и основните слободи се универзални и загарантирана за сите. Обединетите нации, мировните операции треба да ги спроведува со целосно почитување на човековите права и треба да бараат преку спроведување на нивните мандати да се унапредуваат човековите права.

Мировниот персонал на Обединетите нации, било тоа да е војска, полиција или цивили, треба да дејствува во согласност со Меѓународниот закон за човекови права и да разбере дека имплементацијата на нивните задачи треба биде во согласност со човековите права. Тие треба да тежнеат да бидат осигурени дека тие не се сторители на кршење на човековите права. Тие мора да бидат способни да ги препознаат прекршувањата или злоупотребата на човековите права, како би биле подготвени да одговорат соодветно во границите на нивниот мандат и нивната надлежност. Исто така, тие треба да ги почитуваат човековите права во нивната работа со локалното население, како во јавниот така и во нивниот приватен животи. Таму каде што почнуваат злоупотребите, треба да се носат и одговорностите.

4.5 Меѓународно хуманитарно право

Меѓународното хуманитарно право (МХП) е познато и како "воено право" или "право на вооружен конфликт", и ги ограничува средствата и методите на вооружен конфликт. МХП е содржан во четирите Женевски конвенции од 1949 година, во двата Дополнителни протоколи од 1977 година, како и во правилата кои ги регулираат средствата и методите на борба. Меѓународното хуманитарно

право, исто така, ги вклучува конвенциите и договорите за заштита на културните добра, сиромаштијата и животната средина за време на вооружениот конфликт, како и за заштита на жртвите од конфликтот.

Меѓународното хуманитарно право е дизајниран за заштита на лица кои учествуваат или повеќе не учествуваат во непријателствата и ја одржуваат листата која ги содржи основните права на цивилите, жртвите и на цивилите во вооружен судир. Тоа е релевантно за мировните операции на Обединетите нации бидејќи овие мисии често се распоредени во постконфликтните средини каде што насилството може да биде постојано или конфликтот би можел да предизвика дестабилизација. Покрај тоа, во постконфликтните средини најчесто цивилното население, воени затвореници и други ранливи групи се на мета од страна на завојуваните страни и на кои Женевската конвенција или друго хуманитарно право ќе се применува во случај на дополнителни непријателствата. Мировните сили на Обединетите нации треба да имаат јасно разбирање на принципите и правилата на меѓународното хуманитарно право и да ги набљудуваат во ситуации за кои се однесуваат. Генералниот секретар изработи Билтен, спрема Меѓународното хуманитарно право, од 6 август 1999 (ST / SGB / 1999/13) каде ги поставува темелите на основните принципи и правилата на меѓународното право, кои можат да се применуваат на мировниците на ОН.

Други правни инструменти кои обезбедуваат насоки и со кои се регулира употребата на сила во МО, како прилог на привилегиите и имунитетите за преговарање се SOFI (*Договор за статусот на мисијата*) и ROE (*Правила на ангажирање* - ROE).

4.6 Агенда за мир, додаток

На крајот на Студената војна и во пресрет на операциите во Ирак и Кувајт во 1991 година, Советот за безбедност на ОН го известил Генералниот секретар на ОН, Бутрос Бутрос-Гали, да подготви "анализа и препораки за начините за зајакнување и ефикасност во рамките и одредбите од Повелбата на капацитетот на ОН, за превентивна дипломатија, миротворство и мировни мисии", со чија

помош ОН во новата средина ќе се справи со прашањата за меѓународниот мир и безбедност.⁵⁰

Одговорот на Генералниот секретар на ова барање била изработката на неговиот извештај *Агенда за мир*, во 1992 година.⁵¹ Извештајот се базира на зголемената реализација кај земјите-членки и развој на практичарите каде меѓудржавните конфликти станале доминантни во ерата по Студената војна и барале начини да ги координираат напорите во врска со придвижување кон превенција. Затоа извештајот зеде малку храбар чекор пркосејќи и на реалистичката концепција на националната безбедност, кои се вкоренети само во националниот интерес и меѓународната анархија. Како причини за конфликт и насилство ги зеде во предвид постојаните проблеми на социјалната неправда и насилната култура.⁵²

Влијателниот извештај *Агенда за мир*, обезбедува преку систем на колективна безбедност на ОН, основа за разбирање на интеракцијата помеѓу нормативната рамка на Повелбата на ОН и на активностите на меѓународната заедница. "Суверенитетот, територијалниот интегритет и независноста на членките, во рамките на утврдениот меѓународен систем, како и принципот на самоопределување на народите, во периодот што следи, не треба да се дозволи да работат едни против други. Почитување на демократските принципи на сите нивоа на социјалната егзистенција е клучно: во заедниците, во рамките на земјите и во рамките на заедницата на држави. Нашата постојана должност треба да биде задржување на интегритетот на секоја земја и пронаоѓање на дизајн на урамнотежа".⁵³

Во оваа смисла, Агендата за мир, преку системот на ОН, ги истакнува различните механизми на акција. Тоа се превентивна дипломатија, миротворство и одржување на мирот. Дополнително принудни механизми на акција, овластени од страна на ОН, кои не се спроведуваат од страна на организацијата, се нарекува присила кон мир. Понатаму, *Агендата за мир*

⁵⁰ На 31 јануари 1992 година, Советот за безбедност се состанал за прв пат на ниво на шефови на држави и влади со цел да се дискутира за улогата на ОН во врска со насловот "одговорност на Советот за безбедност во одржување на меѓународниот мир и безбедност". Види Док. S / 23500 (31 јануари 1992)

⁵¹ Док. А / 47/277-С / 24.111, *Агенда за мир: Превентивна дипломатија, миротворство и мировни мисии* (17 Јуни 1992)

⁵² *Ibid*, стр. 15

⁵³ Boutros Boutros-Ghali, 1992: an Agenda for Peace Preventive Diplomacy, Peacemaking and Peacekeeping, A/47/277-S/24111. стр.15

Достапно на: <http://www.un.org/Docs/SG/agpeace.html> Последна промена: 06 јуни, 2005

претставува вистински предизвик за Концептот на суверенитетот базиран на колективната безбедност. Иако Генералниот секретар повторно докажувајќи дека "во ... ситуации на внатрешна криза, Обединетите нации треба да го почитуваат суверенитетот на државите⁵⁴ поради новата улога во управувањето со глобалната безбедност, Генералниот секретар ги повика ОН да вклучат нови форми на мировните (од превентивната дипломатија до пост-конфликтно градење на мирот), како начин за спречување на "повторување на насилство меѓу нациите и народите".

Во 1995 година, Генералниот секретар истакнал дека „Обединетите нации немаат капацитет да спроведат голема операција за мир кога Советот за безбедност одлучува за таков вид на операција, наш совет е задачите да ги реализираат земјите-членки кои имаат капацитет".

Воедно, од научените лекции од Руанда во 1994 година, се укажа на потребата да наместо присила кон мир, да се спроведе рано предупредување на системот.⁵⁵ Така, подоцна во истата година со документот, *дополнување на Агенда за мир*, повеќе сериозност во размислувањето се дало на присила кон мирот, во која се наведува дека "ниту Советот за безбедност, ниту пак Генералниот секретар во моментов имаат капацитет да распоредат, директни, команди и контроли на операции за оваа намена", додавајќи дека "е пожелно Обединетите нации долгорочно да го развиваат таквиот капацитет".⁵⁶

Во 1995 година *Додатокот* бил фокусиран на превентивната дипломатија на пост-конфликтните и градење на мирот. Терминот градење на мирот се користи и се однесува на двете пред и пост-конфликтни мерки⁵⁷. Мисиите за превенција, бидејќи биле повеќе фокусирани на основните причини за колебливоста на Секретаријатот во превентивниот пристап бил опишан како "Создавање на структури за институционализација на мирот"⁵⁸.

⁵⁴ Док. А / 47/277-С / 24.111, стр. 30

⁵⁵ Види Howard Adelman and Astri Suhrke, *Study 2 Early Warning and Conflict Management in International Response to Conflict and Genocide* (London: Overseas Development Institute, 1996) стр. 80

⁵⁶ Док. А / 50/60-С / 1995/1, стр.77. Види исто така, стр.19-22, 35, 70-72, 75

⁵⁷ Ibid, стр.47-55

⁵⁸ Ibid, стр.49

4.7 Извештај Брахими

Извештајот Брахими како инструмент на ОН, е признавање на важноста на меѓународната заедница во одржувањето на мирот и нејзината иднина, со цел враќање и одржување на меѓународниот мир и безбедност. Тој служи како основа за интензивни и длабоки разговори на многу високо ниво на донесување одлуки. Бидејќи опфаќа многу недостатоците на стратешки и плански функции на ОН, дава позитивен развој на ОН. Мисиите во Босна, Сомалија и Руанда кои катастрофално го уништија угледот на ОН и како резултат на тоа, Генералниот секретар на ОН, Кофи Анан, на 7 март 2000 година, најавил создавање на експертска комисија со мандат "да се направи проценка на недостатоците на постојниот систем и да направат конкретни и реални препораки за промени"⁵⁹. Задачи од областа за превентивно делување и градење на мирот, му била доделена на Генералниот секретар, амбасадорот Лакдар Брахими од Алжир, кој со работната група, под надзор на Советот за безбедност, го изработил Извештајот за мировните операции на S / PRST / 2001/3, познат како "Извештај Брахими".

Извештајот Брахими е предаден во времето на собирот на шефовите на држави на Милениумскиот самит каде ОН расправал за потребите од преуредување на светот за XXI век. Оттогаш извештајот служи како основа на дискусиите на највисокото ниво на донесување одлуки. Извештајот има 73 страници со 57 препораки. Секоја од препораките се дизајнирани како "да се поправаат сериозните проблеми на стратешко ниво, од донесување на одлуки, брзо распоредување, оперативно планирање и логистичка поддршка, како и употреба на модерна информатичка технологија."⁶⁰ Инаку, највпечатлив аспект на извештајот Брахими се предлозите за реформа на мировните операции како инструмент за создавање на нови и приспособување на постојните структури за нивно спроведување и развивање на механизмите за брза реакција.

⁵⁹ Извештај од Оделот на мировните операции на ОН. A/55/305. S/2000/809, "The need for change," (United Nations, 2000), стр.8. Internet. Достапно на:

http://www.un.org/peace/reports/peace_operations/ Последна промена: 13 април, 2005

⁶⁰ Извештај од Оделот на мировни операции на ОН, стр. 3

Извештајот Брахими прифаќа широк концепт на безбедноста. Овој пристап е одраз на промени во моделот на конфликтот од Студената војна и развој на почести и пообемни мировни операции под покровителство на ОН. Пред извештајот Брахими, мировните мисии во рамките на ОН се сметале за привремени и *ад хок* механизми. Во извештајот Брахими како пресвртница во распоредот на мировните операции може да се најдат одговори на многуте прашања за да се разберат клучни аспекти на оваа област и неуспесите на ОН во текот на 1990, (неуспехот во спречување на геноцидот во Босна, Руанда и Оомалија). Извештајот има широк безбедносен концепт кој се одразува на промените во структурата на вооружените конфликти од крајот на Студената војна и неговиот развој поврзан со мировните операции под покровителство на ОН.

Во поширока смисла на зборот, Извештајот Брахими ги обезбедува следните елементи:

Превентивна акција - се бара стратегија и поддршка;

Мировни мисии - потреба од стабилна доктрина и реални овластувања;

ДРКО - потреба од нови капацитети за управување со информации;

Стратешка анализа и поголем капацитет во планирањето и поддршката на мисијата на Обединетите нации;

Набљудувачки мисии - подобрување на лидерството;

Брзо распоредување - бара експерти, обука пред мисија и намалување на неефективно распоредување;

Воспоставување на работни групи за секоја планирана мисија; и

Логистичка поддршка и употреба на информатичка технологија;

Имплементација - работа со невладините организации и административни нивоа заради добивање на квалитет.⁶¹

Во контекст на горенаведеното, извештајот бил сериозно критикуван, особено за стравувањата на јужните земји каде "поголем акцент на мировните операции е дадено во подобрување на консумирање на ресурси кои би можеле да бидат подобро потрошени за борбата против сиромаштијата".⁶² Други, пак,

⁶¹ Извештај на Оделот за мировни операции на Обединети Нации. A/55/305-S/2000/809. (United Nations, March 2000). Internet. Достапно на:

http://www.un.org/peace/reports/peace_operations/. Последна промена: 10 февруари, 2008

⁶² Winrich Kühne and Jochen Prantl. The Brahimi Report: Overcoming the North-South Divide, (German Institute for International and Security Affairs, June 2001)

се противат да "... ги повика за да се постигне повеќе робуствен мандат за МО кој е концептуален и може да го загрози суверенитетот на малите држави, особено во јужниот дел на Европа".⁶³

Најголемата критика можеби укажува на неодреденоста на јазикот и во недоволната креативност од овој извештај, со оглед на тоа што повеќето од овие проблеми се познати со децении. Употребата на фрази како "потребата за јасни, веродостојни и остварливи мандати" и фактот да се побара "способност за брза реакција" сугерира дека се земени во предвид реалните потешкотии за да се постигне консензус и дека за итни случаи ОН, ги немаат на располагање сите потребни ресурси; немање на контрола над средствата на државите-членки и над оние кои се одговорни кои преферираат јасност во работите.⁶⁴

Истражувањата покажуваат постоење на вакуум меѓу желбите и материјалните обврски и ресурсите достапни за мировниците на теренот. ОН има потреба од повеќе работни места во Секретаријатот во целина, особено во ДРКО за да се надоврзе на комплексните и богати мировни операции со многу различни области на експертиза (мултидимензионални операции)".⁶⁵

Пет години по Извештајот Брахими во 2005 година, ДРКО развил стратегија на реформи објавени во документот насловен како "*Мировни операции 2010*". Оваа "реформска агенда" го покажува времето и насоката за развој на доктрината на највисоко ниво. Оваа доктрина ги поставува основните принципи врз основа на најважните научени лекции и фактори кои се потребни за успех на една модерна мировна операција на ОН и нивните основни функции. Истата е објавена во март 2008 година и претставува основа за понатамошно истражување на развојна политика и на професионални и специфични обуки за работа на мировниците. Оваа доктрина, со наслов "Принципи и упатства на мировните операции на ОН", "претставува прв обид во една деценија, за да се кодираат искуствата на МО на ОН како најважни научени лекции во последните шест децении. Целта на оваа доктрина е да им се помогне на професионалците за подобро разбирање на основните принципи и

⁶³ Ibid

⁶⁴ Duane Bratt and Erin Gionet (2001): Evaluating the Brahimi Report, (The Canadian Institute of Strategic Studies)

⁶⁵ Utenriks departementet, "Objectives of the Follow-up of the Brahimi Report," (Norway Ministry of Foreign Affairs). Internet. Достапно на: <http://odin.dep.no/ud/engelsk/publ/veiledninger/032001-120009/hovoo2-bn.html> Последна промена: 12 април, 2005

концепти кои го поддржуваат работењето на современите мировни операции на Обединетите нации и нивните вродени предности и слабости".⁶⁶

ОН и земјите-членки кои имаат искуство во МО треба да вложат дополнителни напори за постигнување консензус за заедничка доктрина за мировните операции на ОН, со цел да се зголеми легитимноста на "најдобар" правен инструмент во решавањето на конфликтите.

4.8 Соработка на ОН со Европска унија

Партнерството меѓу Обединетите нации со Европската унија во областа на мировните операции се централна карактеристика на современото управување со глобалната безбедност. На почетокот на 2000 година, нивниот однос се развил како еден од најпознатите институционализирани партнерства од ваков вид. На прв поглед бидејќи и двете имаат слични цели, се чини дека се природни партнери во мировните операции. Ова било потврдено со потпишување на Заедничката декларација на соработка во областа за управување со кризи, на 24 септември 2003 година, неколку месеци откако ЕУ ја започна својата прва операција на 15 декември 2003 година⁶⁷. Главни точки на овие договори биле: министерски состаноци со Генералниот секретар на ОН, средбите на политичко ниво и безбедност, како и на други нивоа и контакти меѓу Секретаријатот на Советот, Комисијата и Секретаријатот на Обединетите нации.⁶⁸ Европската Унија доброволно афирмира примарна одговорност и легитимност на Советот за безбедност на ОН во справувањето со меѓународниот

⁶⁶ United Nations Peacekeeping Operations: Principles and Guidelines, (Nueva York: Naciones Unidas, marzo de 2008). Достапно на:
http://pbpu.unlb.org/Pbps/Library/Capstone_Doctrine_ENG.pdf Последна промена: 06 март, 2008

⁶⁷ Во 2007 година, имало 13.000 војници од членките на мисиите на ЕУ во сино шлемови, пред се во Либан. Денес има помалку од 6000

⁶⁸ Заклучоци на Советот за општи работи на ЕУ, 2356th Состанок на Советот, Луксембург, 11-12 јуни 2001. Повеќе детали за односите помеѓу Секретаријатите кај Novosseloff, Alexandra, 2004, *EU-UN Partnership in Crisis Management—Developments and Prospects*, Извештај од Меѓународната Академија за мир, Њујорк, стр. 28

мир и безбедност: "Европски приоритет им е во јакнење на ОН и опремување за да ги исполни своите обврски и ефикасно дејствување".⁶⁹

Во мај 2010 година, Високиот претставник за надворешни работи и безбедносна политика на Европската унија, г-ѓа Кетрин Ештон, во Советот за безбедност на ОН изјавила дека: "Клучна цел на надворешната политика на ЕУ е развој на ефикасен мултилатерален систем со ОН". Инаку, односот на ОН и ЕУ бил поделен на пет фази: фаза на "неактивност" (1999-2002), "експериментална" фаза (2002-2003)", фаза на институционално приближување " (2003-2006), активна фаза (2006-2009) и фаза на апатија (2009 до денес), додека пак Лисабонскиот договор се должи на новиот развој на ЗБОП со искуствата на земјите (како што на преминот меѓу ЕУФОР Tchad / RCA и MINURCAT).⁷⁰

Која е соработката меѓу овие две организации, дали се надополнуваат или се натпреваруваат една со друга? Целта е да се процени соработката на ОН и ЕУ. Сепак, иако и двете организации извршуваат слични цели и се чини како да се природни партнери, со широк спектар на предизвици и ограничувања, нивната соработка е отежната.

Најважниот и главен елемент на Европската унија (ЕУ), е вториот столб Заедничка надворешна и безбедносна политика (ЗНБП) и Европската безбедносна и одбранбена политика (ЕБОП). ЗНБП ги вклучува сите области на надворешната политика, вклучувајќи ја и одбраната. Како што е познато ЕУ е основана во 1993 со Договорот од Мастрихт. Од посебна важност за ЗНБП е Договорот од Амстердам од 1999 година во кој институциите на ЗНБП беа со зајакнати процедура за донесување одлуки. Во Договорот од Амстердам се вклучени некои нови подобрени задачи за ЕУ, како што се хуманитарни и спасувачки операции, одржување на мирот, прометот и употребата на борбените сили во справување со кризи кој вклучува работење на миротворство ("Петербург задачи"). Повеќето од овие задачи се дел од ЕБОП, која се занимава со развој на цивилните и воените капацитети за управување со кризи и превенција на конфликти во меѓународно ниво. Основното тело за донесување

⁶⁹ European Security Strategy, "A Secure Europe in a Better World", 12 December 2003, стр. 7

⁷⁰ Gowan, Richard, (2009): "ESDP and the United Nations", in Grevi, Giovanni/Helly, Damien/Keohane, Daniel, *European Security and Defence Policy – The first 10 years (1999-2009)*, European Union Institute for Security Studies

одлуки во врска со воените операции на ЕУ е Советот за општи прашања и надворешни односи (ГАЕРЦ). ГАЕРЦ е составен од странски министри на земјите-членки, понекогаш придружени со министрите за одбрана. Одлуки за воспоставување на воената операција на ЕУ се зема во ГАЕРЦ едногласно без исклучок. Секој член на ГАЕРЦ / секоја земја-членка може да стави вето на воспоставување на такви операции. Одлуката за утврдување на операцијата се одвива во форма на заедничка акција. Во ова заедничка акција, исто така, може да се најдат прашања во однос на командата, временска рамка и финансирањето на операциите.⁷¹ Како што е опишано во Повелбата на ОН, ЕУ сакаат да го поддржат процесот на одржување на мирот и меѓународната безбедност.⁷²

Со текот на годините, станало јасно дека спектарот на мисии, треба да се прошири. Создавање на други, нови мисии, како и можноста да се прибегне кон воени средства станало неопходно во одредени случаи. Како примери се земаат: превенција на конфликти, заеднички акции за разоружување, воен совет и помош, постконфликтна стабилизација и поддршка на барање на органите на трета земја во борбата против тероризмот.

До 2002 година, ЕУ била активно вклучена во напорите за превенција на конфликти и кризен менаџмент, иако се уште не се спроведуваа мировни операции. ЕУ беше инволвиран во давање помош за развој, во економската помош и реконструкција на пост-конфликтните општества. Ова, сепак, не ги спречило поединечни членки да придонесат во воениот и цивилниот персонал во мировните операции кои биле спроведени од страна на ОН, НАТО, Западноевропската унија и ОБСЕ.⁷³

Од 2003 година па наваму ЕУ станала поактивна во врска со превенција на конфликти, а улогата на ЗНБП драстично се променила. Неколкute состаноци на Европскиот совет, во Келн⁷⁴, Хелсинки⁷⁵ и Феира⁷⁶, направиле тоа да биде

⁷¹ Article 14 Treaty of the European Union

⁷² Речник на Европската безбедност и одбранбена политика на веб-сајтот на ЕУ, Достапно на: http://europa.eu/scadplus/glossary/european_security_defence_policy_en.htm

⁷³ Повеќе може да се најде на веб-сајтот на The Henry L. Stimson Center: <http://www.stimson.org/fopo/?SN=FO20020425356>

⁷⁴ Пошироко може да се најде во заклучоците на Претседателството на Европскиот совет во Келн, 3 и 4 јуни 1999. Достапно на: http://www.europarl.europa.eu/summits/kol1_en.htm

⁷⁵ Пошироко може да се најде во заклучоците на Претседателството на Европскиот совет во Хелсинки, 10 and 11 December 1999, Достапно на: <http://www.unizar.es/euroconstitucion/documents/helsinki%20summit.pdf>

возможно. На средбата во Келн се направиле напори да дејствуваат Петербург задачите, автономно поткрепени со веродостојни воени сили. Тоа пред се била потребата за зајакнување на воените капацитети, соработката во одбранбената индустрија и трансфер на одредени функции од ЗЕУ во ЕУ. Во Хелсинки биле донесени решенија во поглед на воени способности, да во рок од 60 дена, а најмалку до една година, бидат распоредени до 60.000 лица. Исто така биле направени одлуки во врска со управување со цивилната криза со можности и создавање на одредени воени и политички тела. Во Феира биле усвоени подетални одредби во однос на прашањата опфатени од другите две средби на Советот, воените способности, учеството на трети лица, како и соработка со НАТО.⁷⁷

Во рамките на ЕУ во однос на ЕБОП како важни структури кои се формирале се: Комисија за политика и безбедност (ПСК)⁷⁸, Воен комитет на ЕУ (ЕУМЦ)⁷⁹ и Воениот штаб на ЕУ (ВСЕС).⁸⁰ ПСК се состануваат на амбасадорско ниво, како подготвително тело на Советот на ЕУ. Таа ги има главните функции да ја следат меѓународната ситуација и да помогне во дефинирање на политиките во рамките на ЗНБП, вклучувајќи ја ЕБОП. Воениот комитет на Европската унија (ЕУМЦ) е највисок воен орган формиран во рамките на Советот. Составен е од началници за одбрана на земјите - членки, кои редовно се претставени од своите постојани воени претставници. Главните оперативни функции на ВСЕС се рано предупредување, проценка на состојбата и стратешко планирање.⁸¹ Поголемиот дел од времето на претходно споменати ПСК се користи како подготвително тело кое преговара за формирање на операциите на ЕУ.

Во однос на ЕУ за управување со кризи ГАЕРЦ ја пренесува политичката и стратешката контрола на работењето на ПСК. МКС е главен координатор на

⁷⁶ Santa Maria Da Feira European Council, 19 and 20 June 2000

⁷⁷ Jan Wouters and Frederik Naert (2001): 'How Effective is the European Security Architecture? Lessons from Bosnia and Kosovo'. *International and Comparative Law Quarterly*, стр.540 - 576, Vol. 50, No. 3

⁷⁸ Одлука на Советот од 22 јануари 2001 година, за поставување на Комисија за политика и безбедност (2001/78 / ЗНБП)

⁷⁹ Одлука на Советот од 22 јануари 2001 година, за поставување на Воен комитет на ЕУ (2001/79/ЗНБП)

⁸⁰ Одлука на Советот од 10 мај 2005 година, измена на Одлуката 2001/80/ЗНБП за создавање на воен состав на ЕУ (2005/395/ЗНБП)

⁸¹ Повеќе на веб-сајтот на Советот на ЕУ: 'The EU Military Staff'. Достапно на: <http://www.consilium.europa.eu/showPage.aspx?id=1039&lang=en>

активностите со другите меѓународни организации, како ОН и НАТО⁸². Постапката за донесување на одлуки во ЕБОП по однос на ангажираноста на воените операции на ЕУ може да се подели во неколку фази.

Првата фаза е откривање на кризата. ПСК ја следи меѓународната ситуација во поглед на мир и безбедност и прима информации од различни актери (Европската комисија и државите). Кога ситуацијата е загрижувачка се преминува кон следната фаза.

Втората фаза е донесување на одлука за отпочнување со работа заради определување на командната структура.

Третата фаза е планирање на операцијата. Во овие две фази треба да се преземат неколку одлуки⁸³. Со отпочнување на операција на територијата на друга држава потребна е согласност од владата на тие земји и/или од ОН. Во меѓувреме земјите-членки на ЕУ одлучуваат дали се исполнети нивните национални барања. Второ согласно член 14 од Договорот на Европската унија (ДЕУ) се бара заедничката акција да содржи детали за обемот, целите, средствата и финансирањето. Содржината на сите овие прашања се дел од разгледување, помеѓу и во рамките на земјите-членки. Една третина од одлуката се однесуваат на соработката со другите меѓународни партнери, како НАТО или трети држави. Ова јасно покажува дека процесот на донесување одлуки во врска со воените операции на ЕУ, се одлучуваат на меѓународните, европските и националните нивоа. По овие одлуки се започнува со спроведување на воените операции и конечно, одат на ревизија и започнуваат со работа⁸⁴. Во постапката на донесување на одлуки во Европската Унија важна е политичката волја на земјите-членки⁸⁵. Особена важност на подготвеноста во донесување на одлуките имаат трите држави во Унијата (Франција, Велика Британија и Германија)⁸⁶.

⁸² Повеќе може да се виде на примерокот на веб-сајтот на 'summaries of EU's legislation', член на Комитетот за политика и безбедност. Достапен на: http://europa.eu/legislation_summaries/foreign_and_security_policy/cfsp_and_esdp_implementation/ro0005_en.htm

⁸³ Член 14, Договор со Европската унија

⁸⁴ Пошироко опишување на постапката за процедура може да се виде на Wiharta: „Планирање и интерпретирање на мировните операции“ http://www.sipri.org/contents/conflict/YBo8_chap3.pdf/download/

⁸⁵ Interview 11

⁸⁶ Björn McClintock: 'NATO and ESDP-Roommates or Rivals?' стр.6: 'The state has remained the primary security actor in the EU'

Како значајни документи кои даваат увид во надворешната и безбедносна политика на Европската унија и кои укажуваат на капацитетот во врска со распоредувањето на воените лица и целокупното работење се следните документи: Европската стратегија за безбедност, Берлин Плус договор, Цивилни цели 2010 година, Способност за акција за Европскиот план, Петербург задачи, Петербурски продолжени мисии и така натаму. Последниот документ е интересен, бидејќи ги идентификува задачи за ЕУ. Ортега сугерира за појаснување на текстот на Петербург задачите каде идентификува четири типа: "Евакуација, хуманитарни, мировни операции и управување со кризи, вклучувајќи употреба на борбени сили".⁸⁷ ЕУ може да распореди воени лица во различни рамки. Првата можност е распоредување според Берлин Плус договорот. (Берлин плус сценарио)⁸⁸.

Втора можност е "сценарио на водечка земја"⁸⁹, во која една одредена држава членка на ЕУ изразува подготвеност да ги понуди националните капацитети и да го води процесот на командување и контрола. Овие две сценарија нудат и различни можности за распоредување на воениот персонал, во коалиција со земјите кои се надвор од Унијата или за поддршката на ОН. Ова може да биде операција на чекање или операција на премостување.⁹⁰ Тоа значи дека ЕУ има подготвено воениот персонал за поддршка на ОН во време кога секогаш е потребно и може да даде сила за интервенција.⁹¹ Друга опција е т.н. надоврзен модел⁹² кој ЕУ ќе го преземе од друга организација. Други термини кои се користат за да се опишат операциите на ЕУ се Концептот на групна битка, операции за управување со кризи (тоа се

⁸⁷ Ortega, M. (2001): *Military Intervention and the European Union*. Chaillot Paper 45, Paris: ISS, стр. 111

⁸⁸ Petar Petrov (2007): 'The ESDP in motion: opportunities and constraints for the application of an integrated civil-military operational scenario' in *Studia Diplomatica*, the Brussels Journal of International Relations. Vol. LX, 2007, Number 3: Мир и безбедност во Централна Африка; International Intervention in Africa; NATO and ESDP. стр.157-182. Види и Tomáš KARÁSEK (2007): „EU Military Intervention in the Middle East? The Limits of 'Low Security Policy'“

⁸⁹ Ibid, 2007, стр.157-182

⁹⁰ Jan Wouters and Tom Ruys: 'The European Union, the United Nations and crisis management: the road to partnership': <http://www.law.kuleuven.be/iir/nl/wp/WP/WP8oe.pdf>.

⁹¹ Stephanie Fletcher: 'European Security and Defense Policy: Between 'Offensive Defense' and 'Human Security''. International Policy Analysis Unit, November 2006, стр. 4

⁹² Tomáš KARÁSEK: 'EU Military Intervention in the Middle East? The Limits of 'Low Security Policy'. Достапно на: <http://www.defenseandstrategy.eu/cs/aktualni-cislo-2-2007/clanky/eu-military-intervention-in-the-middle-east-the-limitsof-low-security-policy.html>

цивилни операции) и Европски сили за брза реакција, (кои интервенираат во време на кризи, пред да прераснат во војни).

Литературата дава некои општи карактеристики кои имаат специјално значење во распоредувањето на воените операции на ЕУ. Првата карактеристика е дека воените операции се краткорочни⁹³. За подолгорочно ЕУ често ги вклучува цивилите наместо војската.⁹⁴ Понатаму ЕУ испраќаат војници кога ситуациите се со низок ризик⁹⁵, ова можеби не е карактеристика на самата операција сепак укажува на видот на операциите на Унијата. Трета карактеристика е малиот број на војници во однос на задачите на воениот персонал и во однос на географскиот опсег.⁹⁶ Како примери на мали операции се работењето во ДРК и Чад (гранична безбедност),⁹⁷ за разлика од операцијата ЕУФОР-АЛТЕА⁹⁸ во Босна и Херцеговина. Помали операции често значат дека операциите се ограничени во опсегот⁹⁹ и имаат јасни цели¹⁰⁰. ЕУ има можност за брзо распоредување на операциите¹⁰¹ и е во можност за брзо донесување на одлуки во рамките на Унијата.¹⁰²

⁹³ Ibid, Исто така, види: Годишен преглед на глобалните мировни операции на 2008 година; проект на Центарот за меѓународна соработка, стр. 23 и 27. And Heiner Hanggi and Fred Tanner: 'Promoting security sector governance in the EU's neighbourhood'. In Chaillot Paper 80. July 2005, стр. 35

⁹⁴ Interview 5

⁹⁵ A. Mattelaer: 'EUFOR RDC and the development of the ESDP' in *Studia Diplomatica*, the Brussels Journal of International Relations. Vol. LX, 2007, Number 3: Мир и безбедност во Централна Африка. Меѓународна интервенција во Африка; NATO and ESDP. стр. 73-89

⁹⁶ IMPETUS, Билтен на Воениот штаб на ЕУ, пролет/лето 2007 година, број 3, планирање на Косово, земајќи според прегледот на ESDP

⁹⁷ Interview 6.

⁹⁸ Jan Wouters and Tom Ruys: 'The European Union, the United Nations and crisis management: the road to partnership'.

<http://www.law.kuleuven.be/iir/nl/wp/WP/WP80e.pdf> and IMPETUS, Билтен на Воениот штаб на ЕУ, пролет/лето 2007 година, број 3, планирање на Косово, земајќи според прегледот на ESDP. Достапно на: <http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cmsUpload/IMPETUS3.pdf>

⁹⁹ Види ја на пр. опарцијата Artemis: Kees Homan: 'Operation Artemis in the Democratic Republic of Congo'

¹⁰⁰ Interview 6.

¹⁰¹ Пошироко може да се виде во стратегијата на Европската безбедност; Per M. Martinsen: 'The European Security and Defence Policy (ESDP) – a Strategic Culture in the Making?' Достапно на: <http://www.essex.ac.uk/ECPR/events/generalconference/marburg/papers/17/1/Martinsen.pdf>; Pedro Serrano, 'A Strategic Approach to the European Security and Defence Policy', in Agnieszka Nowak (ed.), 'Civilian Crisis Management: The EU Way', *Chaillot Paper*, стр. 90, June 2006; Donald C F Daniel: 'Whither Peace Operations?' USIP Special Reports, United States. Институт за мир (USIP), ноември 2008. Достапно на: <http://www.isn.ethz.ch/isn/Digital-Library/Publications/Detail/?id=93488&lng=en>; Годишен преглед на светскиот мир за операции 2008, проект на Центарот за меѓународна соработка. стр.27; и во Агендата за мир, 2005 World Summit Outcome, UN Doc. A/RESP/60/1, 24 October 2—5, стр.23

¹⁰² Види во најзначајни вести од 2010. Достапно на: <http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cmsUpload/2010%20Headline%20Goal.pdf>

Соработката на ООН со ЕУ првенствено се однесува на партнерство и договори во мировните операции. Во моментот ООН како најблиски партнери во однос на мировните напори главно е фокусирано со Африканската Унија и ЕУ. Побарувачката за МО во текот на изминатата деценија е во тренд на зголемување.

Трендови на поврзаност со мировните партнерства и најголемите мировни операции кои се преземаат во Африка, каде се распоредени повеќе од 87% мировници од ООН. Во исто време, мировните мисии се соочуваат со менување на динамиката на конфликтите, која се карактеризира со зголемување на регионализација и глобализација, присуство на неконвенционални закани, особено од екстремистичките групи кои работат рамо до рамо со криминалните групи на конфликтот.

Во контекст на ова, ангажирањето на мировните операции на ООН, ЕУ како и АУ се присутни во сите фази на конфликтот. Во моментот, има контингент од девет МО на ООН, шест операции за поддршка предводени од Африканската Унија, една хибридна операција ООН-АУ и девет цивилни мисии и воени операции од ЕУ.

Со текот на годините, ваквите модели имаат облик на заедничко разбирање на компаративни предности со секоја организација и поделба на работата. Така на пример, тука би го истакнала последните случаи на Мали (AFISMA и MINUSMA), Централната Африканска Република (MISCA и MINUSCA) и Сомалија, каде АУ ги презеде активностите иницирани од субрегионални актери, да подоцна станат операции на ООН како предводник. Тука биле ангажирани и ООН и ЕУ во поддршка на распоредување на предводена операција на АУ.

Ваквите модели на соработка, можат да придонесат во обезбедување на рамка за понатамошна рационализација, доволен мировен капацитет и решенија за кризите и пост-конфликти ситуации.

Начините на кои би соработувале и работеле во различни земји и области на стратешко и оперативно ниво, се механизмите за координација и консултација.

На стратешко ниво соработката и комуникацијата помеѓу ООН и ЕУ за мировни операции и управување со кризи се вршат на различни начини. Советот за безбедност двапати во годината одржува неформални средби со

Политика и безбедност на ЕУ, каде се дискутираат прашањата од доменот на мирот и безбедноста. Тие служат како форуми за размена на информации. Во поглед на овластувањата за распоредување на мировни контингенти, нивната комуникација се одвива на релација Заедничка безбедност и одбранбена политика и членките на СБ.

На друго повисоко ниво, стратешките дискусии се одржуваат со вклучување на Секретаријатот, редовни брифинзи од страна на Високиот претставник на надворешни работи и безбедносната политика на Унијата, Високи претставници на ОН во Комитетот за политика и безбедност во Брисел. Комуникацијата дополнително е олеснета од страна на Делегацијата на Европската Унија во Њујорк, основана во 2011 година и Канцеларијата за врски за мир и безбедност на ОН, во Брисел.

Вториот приоритет на соработка во МО се:

- барања за зголемување на воени членки на ЕУ;
- планирачка координација;
- соработка во поглед на правила и упатства; и
- обуки и научени лекции.

Во тек се разговори за донесување на понатамошна рамка за соработка која е поврзана со претходната, и тоа за обновување на посветеноста и повторно воспоставување на приоритети поврзани во согласност со искуствата.

Од клучно значење за изградба на заедничка соработка и разбирање се механизмите на оперативно ниво, како што се донесување на одлуки и обезбедување ефикасно и кохерентно спроведување на мандатите на земјата.

Оперативната соработка на ОН со ЕУ во поглед на различни мировни распоредувања е врз основа на јасна поделба на трудот, со цел обезбедување на повеќе ефикасна употреба на капацитетите и ресурсите, поединечно на секоја организација. Како примери од неодамна, би ги споменала, Централната Африканска Република, Демократската Република Конго и Мали. Примерите покажаа напредок во партнерството на ОН и ЕУ, во фазите на планирањето на start-up, која дава клучно значење во координација на обезбедување комплементарното и избегнување на дуплирање, како и лесна логистичка транзиција.

Соработката и координацијата на теренот, во поглед на мировните операции/мисии на ОН и ЕУ, кои се паралелно распоредени ја истакнуваат

нивната ефикасност во повеќето сценарија. Како механизми кои работеле во други земји во поглед на координацијата се огледаат во воспоставувањето на офицери за врски, во договорите за размена на класифицирани информации, како и учество на претставници на ЕУ во структурите предводени од ОН, особено владеењето на правото и реформите во безбедносниот сектор поврзани со механизмите кои вклучуваат цивилни мисии на ЕУ. Таквите механизми треба да бидат поткрепени со силна политичка волја во споделувањето и партнерството.

На пример, во Косово, за да продолжи понатамошно реструктурирање на правото и градење на другите институции, потребно е зајакнување на соработката и поголем координативен ангажман од страна на ЕУ. Меѓутоа, во поглед на ангажманот за време на завршните фази на нивните мисии, двете организации немаат доволна координација и соработка, тие повеќе се наклонети да ги извршуваат сопствените одлучувања, отколку да ги следат договорите.

На пример, во случај со Демократската Република Конго, во поглед ангажманот и двете организации би требало своите консултациите да ги извршуваат во раните фази на нивното планирање и транзиции отколку во подоцнежните фази.

Соработката меѓу ОН и ЕУ во однос на мировните активности никогаш не била посилна, особено во Африка. Таа продолжува да се продлабочува и развива и не е резултат на случајност, туку е одраз на придобивка да се направи поефикасен мир и безбедност кој ќе одговори на предизвиците.

Во тој поглед, а со цел продолжување во напредокот, постои потреба за понатамошно зајакнување на формални и неформални механизми за ангажирање на стратешко ниво, донесување на појасна методологија, поголема кохерентно одредување на улогата на секоја организација како одговор на кризата. Зајакнувањето на практиките на консултации ќе овозможи, брзо донесување на одлуки, оптимално користење на ресурсите и намалување на трошоците.

4.9 Дефинирање на мировната операција

Разни автори се согласуваат дека не постои официјална дефиниција за одржување на мирот. Во современиот контекст согласно неколкуте дефиниции кои се користат за да се потенцира оваа форма на дејствување на ОН и регионалните организации, укажува, како концептот на мировните мисии од почетокот на неговата примена на современите трендови во 21 век претрпеле бројни измени. Инаку, МО се синоним за "сините шлемови" или "сини беретки" на Обединетите нации. Некои автори тврдат дека во Повелбата на ОН ништо не се предвидува за извршување на овие видови на операции, нема експлицитна законска основа за нивна имплементација и затоа не е лесно да се дефинираат "мировните операции".¹⁰³ Една од причините е дека овие операции во моментот на основање на Обединетите нации не биле споменати специјално во Повелбата на ОН.¹⁰⁴ Сепак, главите VI, VII и VIII од Повелбата на Обединетите нации обезбедуваат каква таква законитост на однесување на овие операции.¹⁰⁵ Поимот "мировна операција" предизвика конфузија. Сепак, терминот е од општа употреба и покрај недостатокот на консензус како што е споменато погоре, има повеќе од шеесет операции од 1948 година во категоријата "мировни операции", од кои осумнаесет во моментов се активни.¹⁰⁶

Иако во областа на мировните операции, не постои универзално прифатена дефиниција, некои терминологиите на користење може да се најдат во Обединетите нации, НАТО, Европската унија, каде има повеќето различни дефиниции за разни мировни операции. На пример, Дил мировната операција ја дефинира како еден од многуте стратегии за употреба на лидерство и решавање на конфликти.¹⁰⁷

Мировни операции претставуваат широк спектар на политички, дипломатски, економски и воени активности. Секоја мировна операција во

¹⁰³ Christopher Bellamy, *Knights in White Armour: New Art of War and Peace*, (London: Hutchinson, 1996), стр.85

¹⁰⁴ Повелба на ОН, (Сан франциско, ОН, 1945)

¹⁰⁵ Законска рамка за модерните мировни операции. *The New Peacekeeping Partnership*. Précis C99-0101, (Cornwallis, NS: The Pearson Peacekeeping Centre, 2001), стр.3

¹⁰⁶ Информативна забелешка, 28 февруари, 2006. Одел за мировни операции на ОН. Достапно на: <http://www.un.org/Depts/dpko/glossary/> Последна промена: 24 март, 2006

¹⁰⁷ Diehl, P.F. 2008: стр. 22

зависност од условите под која е предводена, како и природата на задачите што се извршуваат таа е единствена во својата политичка рамка на мандат.

Литературата содржи речиси безброј дефиниции за одржување на мирот како:

- Воени активности преземени во согласност со сите големи страни во конфликтот, во насока на помош при спроведувањето на договорот за прекин на огнот и мир и за поддршка на политичките напори за да се постигне трајно решение¹⁰⁸;

- Превенција, задржување, ублажување и прекинување на непријателствата меѓу или во рамките на државите од страна на меѓународно организирани и предводени со мирна интервенција на трета страна, може со воени мултинационални вооружени сили, полиција и цивили да се врати и одржува мирот¹⁰⁹

- Активности со цел зајакнување на меѓународниот мир, безбедност и стабилност, каде во соработка со овластените надлежни национални и меѓународни организации се спроведуваат поединечно од страна на војската, цивилна полиција и други хуманитарни, релевантни организации и групи.¹¹⁰

Јохан Галтунг (Galtung), во 1976 година тврдел дека мировните операции најдобро е да се разберат како негативни и "како разединета стратегија, која само се обидува да ги врати како *ad hoc* страните. одговор на кризните состојби коишто ги обременуваат меѓународните односи.¹¹¹ Еден од првите автори кои во почетокот на деведесеттите години на 20 век се обидел да "се пополнат некои теоретски недостатоци во нашето разбирање на меѓународните операции во мир" бил Diehl P.F. Тој во 1993 година ја објавил книгата под наслов Мировни операции (меѓународни), чиј главен придонес е фактот дека авторот се обидел да даде "теоретско објаснување за тоа зошто и под кои услови успешните мировни операции се различни (или обратно неуспешни)".¹¹²

Во Capstone доктрината (2008), мировните операции се опишани како "скала на операции за спречување, управување и/или грижа на насилни

¹⁰⁸ Меѓународна мировна академија 1994, цитирано според Ramsbotham-Woodhouse 1999

¹⁰⁹ Ibid.

¹¹⁰ Центар за мировни операции, 1996 според според Ramsbotham - Woodhouse, 1999

¹¹¹ Galtung, 1976, стр. 282-304

¹¹² Diehl, P.F. 1993, стр. 3

конфликти или намалување на ризикот при обновување".¹¹³ Како што појаснува Capestone доктрината треба да се гледа како еден од многуте алатки за враќање и одржување на мирот и безбедноста.

Во странската литература терминот се дефинира во голем број варијации така што авторите кореспондираат многу поинаку со терминот. Во поголемиот дел од литературата, сепак, може да се сретнеме со фактот дека користење на терминот мировници е како синоним за одбрана на Обединетите нации.¹¹⁴

Мировните операции обично значат активност за одржување или промовирање на мир во фокусот на напнатост, кризни зони и области на конфликт повеќе од 6 месеци, со учество на вооружените сили.¹¹⁵ На 25 мај 1948 Резолуција на Советот за безбедност на ОН бр. 50 го одобри распоредувањето на воените набљудувачи во средниот Исток. Мисијата беше надгледување на договор за прекин на огнот меѓу Израел и неговите арапски соседи. Поради горенаведените причини, авторот го користи зборот мировни операции на Обединетите нации (МО на ОН), и како што DPKO го дефинира се користи како „чадор“-термин за голем број активности.¹¹⁶

Термините "мировни операции" и "операции за поддршка на мирот" укажуваат дека операциите навистина се синоними и опфаќаат цел спектар на меѓународни операции опишани во следните ставови. Организација на Обединетите нации, како и САД како идиом во овој момент се уште се залага за "мировни операции", како општ термин за меѓународните мисии за одржување на мирот, извршување на мир или хуманитарна помош. Бидејќи терминот "мировни операции" е прилично нејасен, на Британскиот (Временски) Прирачник 5/2 ("Поширока мировна мисија") од 1994 година го вовеле терминот "Операции за поддршка на мирот" (ПСО) за подобро да се опише целта на ваквите мисии: поддршка за зачувување или враќање на мирот во меѓународен контекст, обично под мандат на Обединетите нации или друго меѓународно тело. Од тогаш, изразот "за поддршка на мировни операции" се

¹¹³ ON UNDPKO, 2008: стр. 98

¹¹⁴ Alex J. Bellamy, Paul D. Williams and Stuart Griffin, 2004: стр. 45

¹¹⁵ Závěšický, 2006: стр. 10

¹¹⁶ Превенција на конфликти (превенција на конфликти) операции за одржување на мирот (миротворство) мировни операции (мировни), операции за присила кон мир (присила кон мир) и градење на мирот (DPKO ОН, 2008: стр. 17-18)

повеќе се користи во документите на НАТО и во земјите како Австрија и Швајцарија.

Мировните операции понекогаш се погрешно протолкувани и се однесуваат на повеќе робусни мисии, а не на традиционалните мировни "сини шлемови" (како што се поделба на силите или следење на договорот за примирје). Но, ова е погрешно толкување и не е во согласност со релевантните ОН, САД или НАТО документи.

Мировните операции се политички инструмент за да се стабилизираат кризните региони. Концептот е развиен постепено во 19-тиот и 20-тиот век во исто време како и меѓународниот систем на држави. Во принцип, мировни операции може да се поделат во две главни категории: оние што се формирани за справување со конфликти меѓу државите и оние кои се занимаваат со внатрешни конфликти.

Институтот за истражување (SIPRI) како појдовна точка ја дава следната дефиниција, според која мировната мисија ги има следните цели:

- Да се олесни спроведувањето на мировниот договор;
- Да се поддржи мировниот процес;
- Да им се помогне во превенцијата на конфликти и / или заложбите за градење на мирот.

Сепак, овај труд се фокусира и на дефиницијата дадена од страна на Одделот на ОН за мировни операции (UNDPKO) и за која се чини дека е најсоодветна: "мировни операции; [не-воинствените воени операции извршени од страна на надворешните сили, се во согласност со главните страни во конфликт, да ги следи и да го олесни спроведувањето на постоечкиот договор за примирје (прекин на огнот) со поддршка на дипломатските напори за да дојдат до политичко решение. „МО" опфаќаат: набљудувачки мисии, мировни мисии, и мешани (заеднички) операции]".¹¹⁷ Друга причина за употребата на овој термин е што мировните операции често се дефинирани од страна на државите во согласност со нивните интереси.

¹¹⁷ Речник. Оддел на мировни мисии на ОН.

Достапно на: <http://www.un.org/Depts/dpko/glossary/> Последна промена: 24 март, 2006

Дефиницијата на UNDPKO не вклучува напори за „спроведување“ (на пример, предводени од САД, воени сили распоредени во Кореја во 1950 или НАТО предводени воздушни напади во Косово во 1999 година) по конфликтот, и напори за „градење на мирот“ (на пример, мисии на ЕУ за набљудување на избори (МНИ) распоредени во Западниот Брег/Газа, Гвинеја, Бурунда, Етиопија и Либан и ОН, меѓународната цивилна мисија на Хаити, позната како MISIVIN). И покрај тоа, оваа дефиниција се уште обезбедува аналитичка основа за традиционалните пристапи кои се посоодветни за држави со рестриктивни мандати.

DPKO прави дополнување на дефиницијата за терминот "мировна мисија" и се дефинира како:

"хибридно политичко-воена активност, за контрола на конфликтот, што во областа вклучува присуство на персонал на Обединетите нации (обично цивилни и воени лица) заради имплементација или следење на договорите (делумен или сеопфатен договор) на страните кои се во конфликт и/или заштита на испорака на хуманитарна помош".¹¹⁸

Вклучувањето на терминот "заштита" во дефиницијата подразбира испорачување на хуманитарна помош. Ова покажува дилема во врска со употребата на сила. Тука се поставува прашањата - Дали распоредувањето на мировниците, е за "заштита", но на кого? Дали на невини цивили, на персоналот на ОН, на хуманитарните организации или при самоодбрана? На прашањата тешко може да се даде одговор, бидејќи не постојат јасни линии на димензионирање на употреба на сила, иако голем број научени лекции од практична гледна точка, на тактичко ниво се одвиваат преку политичко-воени средства, односно на т.н. "Правила за употреба на сила".

Меѓународната академија за мир, МО ги дефинира како "превенција, задржување и прекинување на непријателствата меѓу или во рамките на државата, преку интервенција од трета страна, организација на меѓународното

¹¹⁸ Оддел на мировни мисии на ОН (2008): "Glossary of UN Peacekeeping Terms." Достапно на: <http://www.un.org/Depts/dpko/glossary/p.htm>

ниво, со распоредување на мултинационални воени и цивилни сили, за да се врати или одржува мирот".¹¹⁹

Од оваа дефиниција можеме да видиме дека истата ги опфаќа речиси сите спектри на модерните воени конфликти и со тоа се чини посоодветен од оној што се нуди од страна на ДРКО. Меѓутоа, да се стави крај на непријателствата, ќе биде потребно, употреба на сила. Овие активности, вклучуваат "непристрасен" карактер кои треба МО да ги имаат и да не се ограничи употребата на сила само во самоодбрана, без да се утврди барањето на согласност на страните и затоа сама по себе МО се трансформираат во "воена интервенција". Исто така, "превенција" е концепт кој е доста критикуван. Превентивното распоредување на силите може да значи испраќање на војници "пред" да дојде до избивање на непријателствата; акција која е прифатена од страна на владата и во "согласност" со завојуваните страни.

Современите мировни операции вклучуваат широк спектар на функции: создавање и одржување на редот и законот, мониторинг или проверка на примирје или договори за раздвојување, планирање и надзорот на разоружување, демобилизација и реинтеграција на борци, како и заштита на хуманитарната помош. Тоа може да вклучува "миротворство" и "градење на мирот" како дел од изградба на демократијата или напорите на нацијата наведени во мандатот на мировните мисии (на пример, организирање на избори, цивилно полициски надзор, судство и правни системи, програми за акција и транзициона администрација).

¹¹⁹ Rikhye, Indar, (2000): The Politics and Practice of United Nations Peacekeeping: Past, Present and Future, (Cornwallis, NS: The Pearson Peacekeeping Centre), стр. 67

5. Ефикасност и ефективност на МО на ООН

Обединетите нации мировните операции ги користи за обезбедување или враќање на мирот и безбедноста во согласност со целите на Повелбата на ООН.¹²⁰ Првенствено се формираат за да се помогне во контрола на конфликтите кои преставуваат закана на светскиот мир и безбедност и се бара нивно трајно политичко решение. Традиционално ММ на ООН се дефинираат како мисии кои вклучуваат воени лица, но без спроведување на утврдени овластувања, за да им помогне во одржување и обновување на меѓународниот мир и безбедност во конфликтните области.¹²¹

Правна основа за спроведување на овие активности се содржани во Глава VI и VII од Повелбата на ООН, каде што се наведува дека МО на ООН се со одлука на Советот за безбедност и со издавање на релевантни резолуции.¹²² Со нив управува Генералниот секретар на Обединетите нации, преку својот специјален претставник за специфични операции.¹²³ Во однос на Повелбата на Обединетите нации, може да се направи разлика помеѓу два основни видови на операции: спроведување на операции според Глава VI од Повелбата - да се одржат мировни операции (мировните) операции и глава VII од Повелбата - операција за спроведување на мирот (спроведување мир). Најчесто, МО на ООН се поврзани со Поглавје VI, и покрај тоа што Советот за безбедност на ООН во својата одлука може да се однесуваат на посебен дел од Повелбата на Обединетите нации.¹²⁴ Разликата е во тоа што операциите под Глава VI се вршат во согласност со завојуваните страни за поддршка на напорите за постигнување и одржување на мир, со цел промовирање безбедност и одржување на животот

¹²⁰ Durch, 1993: стр. 4

¹²¹ Findlay, 2002: стр. 4

¹²² По катастрофалните резултати на мисијата во Конго дискреционите овластувања биле исклучиво на Советот за безбедност на ООН

¹²³ Turek, 1997

¹²⁴ DPKO 2008: стр. 13

во областите на потенцијален или реален конфликт. Додека пак видот на операции според глава VII се вршат со цел воспоставување мир меѓу завојуваните страни кои не се целосно согласуваат со интервенциите кои можат да бидат вклучени во конфликтот.¹²⁵ Во периодот по завршувањето на Студената војна, често МО на Обединетите нации се спроведуваат на границата според глава VI^{1/2}. Но, според Berdala и Ekonomides, *"ако ОН се однесува според глава VI^{1/2} ризикува да стане дел од проблемот, а не решение"*.¹²⁶

Кога мировните операции се ефективни? "За да бидат ефективни, мировните операции треба да биде дел од една поширока лента со алатки за управување со конфликти и стратегија за постигнување на разрешување на конфликти и помирување", објаснува Willijams. Поширока употреба на дипломатски алатки, како што се посредување, преговори, присила кон мир (кој може да вклучува и Советот за безбедност, поддржан од воената акција), како и градење на мирот, дефиниран како "зајакнување на националните капацитети" за управување со конфликти, може да го намали со потпирање на силата од страна на мировници. Од суштинско значење е доколу мисијата има добри односи со земјата домаќин, кои се дел од еден вистински процес и ефективно политичко решение. "Мировници не треба да се очекуваат да завршат војните, доколку овие пошироки алатки се отсутни или самите вмешани страни не сакаат мир", вели Willijams.

Експертите се согласуваат дека најуспешните мировни мисии се врзани за една ефикасна политичка стратегија, со јасни цели и очекувања и се добро обучени и финансирани. "Во текот на подолг рок, мировни операции имаат тенденција да успеат таму каде што тие имаат јасна политичка стратегија", вели Gowan.

Брус Џонс, на Институтот Брукингс, тврдел дека мировници треба да имаат поголема слобода на работа и поголема поддршка од богатите земји. "Она што го видовме во 1990-тите беше приод, тој велел дека: "Нашата работа е да го контролираме мирот". Џонс, исто така, тврдел дека „за да бидат

¹²⁵ Sarigiannidis 2007: стр. 520; Urbanovská 2010: стр. 184, Ramsbotham 1995: стр. 2. На пр. Операциите кои се овластени од страна на Советот за безбедност на ОН по 1999 година (како што се операции во Косово, Источен Тимор, Сиера Леоне и Конго) беа операции од Поглавје VII од Повелбата на ОН (Malone - Wermester 2001: стр. 50)

¹²⁶ Berdala - Ekonomides, 2007: стр. 8

ефективни мировниците, треба дозвола за спроведување офанзивни операции и да добијат повеќе напредна обука и опрема“.

Diehl во неговата статија „Услови за успех во мировните операции“, има забележано дека традиционалните мировни мисии обично имаат две цели. Примарната цел е за запирање на вооружен конфликт или спречување на нејзиното повторување и секундарна цел е создавање на услови за преговори, заради решавање на основните причини за конфликтот. По внимателно проучување на шест ММ, Diehl заклучил дека мировните мисии не се особено ефикасни во постигнување на целта, односно за создавање на услови за преговори. Како објаснување за ова е фактот дека ММ често се успешни во својата прва цел, запирање на конфликтите. Како резултат на тоа, ММ се во состојба да ги спречат убиствата, но од друга страна ги отстранува завојуваните страни да седнат и да преговараат.

Во својата анализа, тој истражува различни внатрешни и надворешни фактори кои можат да придонесат во способноста на една мировна мисија да ја постигне својата прва цел, запирање на конфликтите. Како внатрешни фактори, тој ги смета финансиите, географијата, јасноста на мандатот, командата и контролата, како и неутралноста.

Како надворешните фактори, ги истражува улогите на различни релевантни актери, вклучувајќи ги страните на конфликтот, улогата на третата страна, суб-национални групи и суперсилите. Тој тоа го прави за да добие јасна слика на мандатот и улогата на Големите сили, кои имаат суштинско значење за успехот на мисијата. Тој, сепак, тврди, дека тие во никој случај не значат дека повеќето од нив имаат големо значење. Наместо тоа, тој заклучува дека опозицијата помеѓу трети држави и од суб-национални групи е главната причина за неуспехот во традиционалните мировни мисии. Понатаму, внатрешните карактеристики на мисиите имаат релативно мало влијанието врз нивниот успех, иако имаат поволна географија и способност за неутралност. Што значат сите овие наоди за севкупниот успех на традиционални мировни мисии? Многу истражувачи сметаат дека, без оглед на неговите ограничувања и недостатоци, мировните мисии беа непроценлива алатка на ОН за време на Студената војна, бидејќи тоа дозволува меѓународната заедница да ја има

улогата во превенција на конфликти со нивно мирно решавање, а е невозможно со колективната безбедност.

Да бидат целосно ефективни и успешни, мировните операции на ОН мора да:

- Се раководат од принципите на согласност на страните, непристрасност и неупотреба на сила освен во самоодбрана и одбрана на мандатот;
- Се сметаат за легитимни и веродостоени, особено во очите на локалното население;
- Промовираат национална и локална сопственост на мировниот процес во земјата-домаќин.
- Имаат вистинска посветеност на политичкиот процес од страна на земјите каде работат за воспоставување на мир (мора да има мир за да се задржи);
- Имаат јасни, веродостојни и остварливи мандати, на персоналот, како и логистички и финансиски ресурси;
- Има единствена цел во рамките на СБ, со активна поддршка во областа на операциите на ОН;
- Земјата -домаќин да овозможува непречено работење на ОН и слобода на движење;
- Имаат поддршка од страна на соседните земји и регионални актери;
- Имаат интегриран пристап на ОН, ефикасна координација со другите актери на теренот и добра комуникација со органи на земјата домаќин и со населението;
- Имаат голема чувствителност кон локалното население и почитување на највисоките стандарди во професионалноста и добро однесување (мировници мора да се избегнуваат да бидат дел од проблемот).

До почетокот на 1990 година, имало општо чувство на еуфорија во седиштето на Обединетите нации. Многумина верувале дека ООН е ослободена од ограничувањата на Студената војна и дека би можеле од сега преку градење на мирот, ефикасно да го обезбедуваат одржувањето на меѓународниот мир и безбедност. Но, оваа еуфорија била краткотрајна. Бројот на вооружени

конфликти од 1992 година се намалил за повеќе од 40 проценти¹²⁷ а бројот на меѓународни кризи кои довеле до вооружените конфликти, се зголемил за повеќе од 70 проценти. Војните меѓу земјите претставуваат помалку од 5%. Инаку, во периодот меѓу 2002-2003 година, повеќето насилни конфликти се концентрирани во Африка.¹²⁸

Во моментот, постојат повеќе од 45 мултилатерални мировни операции во светот, од кои 16 се со мандат од ОН, а 9 во Африка. Вкупниот број на лица на служба во мисија на 29/02/2016 година е 122.778 од кои 89.406 војници, 13.261 полицајци, 1.836 воени набљудувачи, 16,471 (на 1/07/2015) цивили и 1804 волонтери.¹²⁹

5.1 Определување на мандат на Советот за безбедност

Мировните операции на Обединетите нации се распоредени врз основа на добиениот мандат од Советот за безбедност на Обединетите нации. Повелбата на ОН дава примарна одговорност на Советот за безбедност во одржувањето на меѓународниот мир и безбедност и во исполнувањето на оваа обврска обезбедува мандат на мировните операции.¹³⁰ Клучниот документ каде се пропишуваат задачите кои треба да се постигнат од страна на оние кои се вклучени во МО и кои од страна на Генералниот секретар се бараат, се принципите и упатствата познати под терминот Capstone доктрина.¹³¹ Овој мандат често ќе зависи од степенот до кој МО можат да им помогнат на националните власти на земјата-домаќин или од обемот на одобрување на употреба на сила заради заштита на цивилите, хуманитарните лица и територии.¹³² Ова според мировните операции на ОН оригинално го нарекуваат тампон на долг пат и денес тие брзо ги исполнуваат своите овластувања за

¹²⁷ Извештајот за човекова безбедност (2005): Војна и мир во 21-от век (2005): стр.150. Достапно на: <http://www.humansecurityreport.info/index.php?option=content&task=view&id=28&Itemid=63> последна промена: 15 јули, 2006

¹²⁸ Ibid, стр.4

¹²⁹ Мировни операции на ОН, www.un.org/en/peacekeeping/operations, 25/03/2016

¹³⁰ Мировни мандати и законска основа за одржување на мирот на ОН, Достапно на: <http://www.un.org/en/peacekeeping/operations/pkmandates.shtml>, (12.2.2014)

¹³¹ *United Nations Peacekeeping Operations Principles and Guidelines*, 2008, United Nations Department of Peacekeeping Operations, Department of Field Support
Достапно на: [http://pbpu.unlb.org/pbps/Library/Capstone Doctrine ENG.pdf](http://pbpu.unlb.org/pbps/Library/Capstone%20Doctrine%20ENG.pdf), стр.11, (8.1.2014)

¹³² Документи од Законот за МО на ОН, op. cit. стр.5

извршување на голем број на различни активности. Мандатите на Совет за безбедност се разликуваат од ситуација до ситуација, во зависност од природата на конфликтот и специфичните предизвици. Бидејќи мировните операции на Обединетите нации се распоредени за да ја поддржат имплементацијата на договорот за прекин на огнот или за сеопфатен мировен договор, мандатите на Советот за безбедност се под влијание на природата и содржината на договорот помеѓу страните во конфликтот. Мандатите, исто така, се одразуваат на нормативните дебати обликувани со меѓународното опкружување. Во контекст на тоа, постојат се поголем број на тематски задачи кои редовно му се доделуваат на мировните операции на Обединетите нации врз основа на следниве Резолуции на Советот за безбедност: Резолуцијата 1325 (2000) за жените, мирот и безбедноста; Резолуцијата 1612 (2005) за децата и вооружените конфликти, Резолуцијата 1674 (2006) за заштита на цивилите во вооружен конфликт. Спектарот на задачи доделени на МО на ОН, значително се проширени како одговор на настанатите промени во конфликтот и најдобриот начин за да се справат со новите закани во меѓународниот мир и безбедност. Иако секоја МО на ОН е различна, сепак постои значителен степен на конзистентност во видовите и задачите на мандатот кои се доделени од страна на Советот за безбедност.

Во зависност од мандатот на МО може да се бара:

- ☐ Обезбедување на безбедна средина за постигнување на мандат на задачи;
- ☐ Заштита на персоналот на Обединетите нации;
- ☐ Заштита на цивилите (вклучувајќи заштита на децата и конфликтот во врска со сексуалното насилство) против насилството во сите форми и манифестации;
- ☐ Набљудување, следење и известување - користење на статични мислења, патроли, прелети или други технички средства во согласност на странките;
- ☐ Вршење надзор врз прекин на огнот, мировни договори и поддршка на механизмите за верификација;
- ☐ Интерпозиција како тампон-зона и градење на мерки на доверба;
- ☐ Распоредување заради спречување на конфликт или прелевање на конфликтот преку граници;

- ☐ Стабилизирање на конфликтни ситуации по прекинот на огнот, создавање средина на земјите за да постигнат траен мир;
- ☐ Поддршка во Хуманитарни Агенции;
- ☐ Помош во спроведувањето на сеопфатните мировни договори;
- ☐ Доведување на државите или територии преку транзиција кон стабилна влада, заснована на демократски принципи, добро владеење и економски развој;
- ☐ Советување на административците на ОН во врска со прашањата поврзани со војската;
- ☐ Поврзување со други соговорници и придонес на организациите на не-ОН со цел соодветна размена на информации

Оваа листа е исцрпена со општата примарна функција на воена компонента во мировните операции која се состои од "создавање на безбедна и стабилна средина, обезбедување на сигурност во зајакнување на способноста на државата, со целосно почитување на владеењето на правото и човековите права, со цел да се помогне во напредувањето на севкупниот политички процес".¹³³

На пример, MIPONUH и UNSMIL мисиите во Хаити се наменети да им се помогне во професионализација на националната полиција, за обука на специјализирани полициски единици или во давање на совети.¹³⁴

Друг пример е мисијата УНПРЕДЕП во Македонија која имаше за задача да ја набљудува границата и да пријават било какви промени кои можат да влијаат на стабилноста на територијата.¹³⁵

Операцијата UNTAG во Намибија имаше за цел да обезбеди независност на земјата, слободни и фер избори под контрола на OSN.¹³⁶ Мандатот на МО во Ангола се состоеше од работа во воена област (следење на прекин на огнот), политичка сфера (за помош во нормализирање на земјата) во полициски сектор (осигурување на неутралност на Ангола каде националната полиција вршеше

¹³³ Прирачник на штабните сили на ОН, 2014

¹³⁴ Хаити, мандат, UNSMIL, ОН

Достапно на: <https://www.un.org/en/peacekeeping/missions/past/unsmilmandate.html>, (7.5.2041)

¹³⁵ Мисија на цивилна полиција на ОН во Хаити, MIPONUH, ОН

Достапно на: <https://www.un.org/en/peacekeeping/missions/past/miponuh.htm>, (24.5.2014)

¹³⁶ Превентивни сили на Обединетите нации, Поранешна Југословенска Република Македонија, УНПРЕДЕП

Достапно на: https://www.un.org/en/peacekeeping/missions/past/unpred_p.htm, (11.5.2014)

увид во затворите) или во областа на човековото право (промоција на човековите права и истрагата на нивната злоупотреба). Исто така, мандатот на UNMIS во Судан, се состоеше од барањата за хуманитарна помош, обезбедување на човекови права и нивна промоција, заштита и мониторинг¹³⁷.

Како важен дел од МО, е помагање во изборниот процес во постконфликтите земји како што се Непал, Авганистан, Бурунда, Ирак, Либерија, каде на 57 милиони регистрирани гласачи им се дало можност да го остварат своето демократско право.¹³⁸ Мандатите се делат на следни активности: воена, хуманитарна и политичка област.

Како најнови трендови на МО на ОН би можело да се истакнат следните: Имено, во текот на многу години динамичните техники на мировните операции придонесле до промена на парадигмата од интер-позициони до мултидимензионални мировни операции. Второ, многу актери од не-ОН доаѓаат и се вклучуваат во МО и тоа претставува дополнителни напори на организацијата во областа на финансиите и професионалната експертиза. Трето, теренот повеќе не е резервиран само за војници, сега има голем број на цивили и полицајци.

Парадигмата од интерпозициони до мултидимензионални мировни операции чиј почеток се гледа во традиционалната форма на набљудување за време на примирјето, каде лесно вооружените војници застанале меѓу раскараните фракции, денес, опфаќа голем спектар на функции.¹³⁹

Во зависност од конфликтот, од крајот на Студената војна, овој список експоненцијално се зголемува во зависност од динамиката на конфликтот на земјата, вклучува но не и ограничува:

Набљудување при спроведувањето на задачите на мировните сили помеѓу раскараните фракции со примарна цел за прекин на огнот;¹⁴⁰

Одржување на редот и законот за време на цивилно полициската мисија на ОН во Хаити (MIPONUH), каде присила кон мирот го вршат полициските мировници;¹⁴¹

¹³⁷ Резолуција 1590 (2005), Совет за безбедност 24 март 2005

¹³⁸ *Основни податоци*, Мировни операции на ОН, Оддел за МО на ОН во соработка со Одделот за јавни информации на ОН, DPI/2429/Rev.17, November 2013, Достапно на: <http://www.un.org/en/peacekeeping/documents/backgroundnote.pdf>, (12.12.2013), стр.4

¹³⁹ Durch и Blechman, 1992: стр. 9

¹⁴⁰ Diehi, 1994: стр. 10; Mays, 2011: стр.11

Обезбедување на хуманитарна помош на жртвите од конфликтот, во форма на храна, оброци, медицински услуги, вода, засолниште и облека. Во минатото овие услуги биле проширени во Сомалија, Хаити и Сирија;¹⁴²

Надзор за време на изборите во многу пропаднати држави како што се Авганистан (2010) и Источен Тимор во 2007 (2006, 2010);¹⁴³ Обезбедување на економска поддршка и организирање на обуки за рехабилитација на жртвите од конфликтот;

Разоружување, демобилизација и реинтеграција, се најсложените задачи на мировните сили кои вклучуваат собирање, контрола, отстранување и уништување на оружје и експлозиви;¹⁴⁴

Мировните мисии биле вклучени и во мониторинг на преодните режими како во Камбоџа и привремено преземање на сите владини задачи како што беше во БиХ и во Источен Тимор;¹⁴⁵

Заради јакнење на оперативниот излез на мисиите, нивниот мандат со Резолуцијата 2086 од 2013 година се проширил на уште 10 мисии кои вклучија заштита на цивилите, заштита и унапредување на човековите права.

Слика 1: Листа на тековните мировни операции на ОН (2016)

Name of Operation	Location
United Nations Mission for the Referendum in Western Sahara (MINURSO)	Western Sahara
United Nations Multidimensional Integrated Stabilization Mission in the Central African Republic (MINUSCA)	Central African Republic
United Nations Multidimensional Integrated Stabilization Mission in Mali (MINUSMA)	Mali
United Nations Stabilization Mission in Haiti (MINUSTAH)	Haiti
United Nations Organization Stabilization Mission in the Democratic Republic of the Congo (MONUSCO)	Democratic Republic of the Congo
African Union-United Nations Hybrid Operation in Darfur (UNAMID)	Darfur
United Nations Disengagement Observer Force (UNDOF)	Syria
United Nations Peacekeeping Force in Cyprus (UNFICYP)	Cyprus
United Nations Interim Force in Lebanon (UNIFIL)	Lebanon
United Nations Interim Security Force for <u>Abyei</u> (UNISFA)	Sudan
United Nations Mission in the Republic of South Sudan (UNMISS)	South Sudan
United Nations Operation in Côte d'Ivoire (UNOCI)	Côte D'Ivoire
United Nations Interim Administration Mission in Kosovo (UNMIK)	Kosovo
United Nations Mission in Liberia (UNMIL)	Liberia
United Nations Military Observer Group in India and Pakistan (UNMOGIP)	Pakistan
United Nations Truce Supervision Organization (UNTSO)	Middle East

¹⁴¹ Bull, 2008.
¹⁴² Bellamy and Willijams, 2010
¹⁴³ UN, 2011:стр. 69-70
¹⁴⁴ UN, 2015
¹⁴⁵ Lijn: 2006

5.2 Анализа на трендот на стапката на смртноста на мировниците на ОН

Мировниците на Обединетите нации честопати своите функции ги извршувале во повеќе опасни средини и затоа се со поголема веројатност да страдаат при извршување на своите функции во мировните операции. Истражувачките показатели на смртните случаи меѓу мировниците, во последните 25 години укажува на тоа дека истите не се постојани. Бројот на смртни случаи на 1000 униформиран мировен персонал на ОН (во однос на стапката на смртноста) постојано се намалувал од почетокот на 1990-тите години. Во периодот помеѓу 1990 и 2005 година се евидентирани релативни стапки на смртност повеќе од 1,5 до 3,3 смртни случаи на 1000, а во 2006 и 2007 година релативната стапка на смртност се намалува. Од 2008 година бројот на смртни случаи останува стабилен околу 1 на 1000. Ова значи дека во однос на стапката на смртноста помеѓу 0,5 - 3 пати е повисока во периодот 1990-2005 отколку во 2006-2015 година. Овој број на жртви, во средината на 1990-та година, се од мисиите на Босна и Херцеговина, Камбоџа и Сомалија. Додека бројот на смртни случаи од злонамерни (непријателски) дејствија се зголемила од 2013 година, а тоа е како резултат на големиот број на жртви во најсмртоносната мировна операција MINUSMA во Мали.

Повеќето жртви (70 и 90 проценти годишно), меѓу мировниците на ОН резултираат од различни причини, како што се болести и несреќи, отколку од непријателски причини.

Во последните години, мировниците на ОН биле напаѓани од насилни екстремистички групи (на пример, во Централноафриканската Република, Чад и Мали), од заложници на цихадисти (во Сирија) и во области каде има малку или воопшто нема мир (Чад, Дарфур, Мали, Јужен Судан). Две третини од сите мировници на ОН биле ангажирани во земји каде се во тек вооружените конфликти. Во меѓувреме (од крајот на 1990 година) мировните мандати станале поцврсти со одобрување на употреба на сила. Но, повеќето мировници не се доволно обучени, ниту опремени за справување со асиметрични закани и

со добро вооружени противници. Тоа значи дека мировниците ги губат своите животи за време на вршење на својата служба.

На прашањето дали современите мировни операции се поопасни од пред тоа, кратката анализа на трендови во (релативни) стапки на смртност кај персоналот на МО на ОН од 1990 година, како резултат на злонамерни (непријателски) акти се дојде до заклучок дека операциите во однос на жртвите, генерално, нема поголеми загуби од нивните претходници.

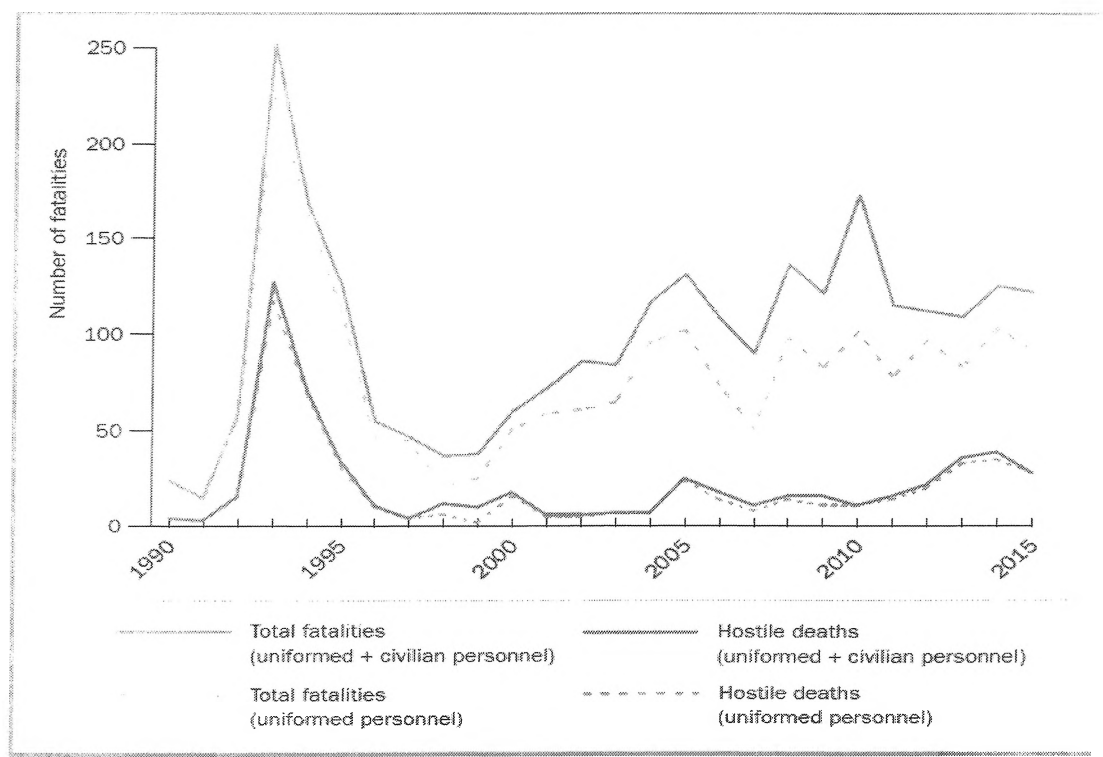


Figure 1. Fatalities among personnel in United Nations peace operations, 1990–2015

Слика 1-жртви, меѓу персоналот во мировните операции на Обединетите нации, 1990-2015

Сликата 1 го покажува вкупниот број на смртни случаи по години од целокупниот персонал на МО на ОН од 1990 година. Се гледа дека постои зголемување на смртните случаи од 1998 до 2005. Од 2006 година постои јасен тренд во нагорна и надолна линија, со исклучок на 2010 година каде 100 мировници имаат починато како последица од земјотресот во Хаити. Извор: Одел за мировни операции на ОН (DPKO).

Во последните години, бројот на смртни случаи се зголемил повеќе (2013 и 2014). Иако ова загрижува, сепак нивото е пониско во однос на оние од 1993, 1994 година кога ОН има претрпено тешки загуби во бившата Југославија (УНПРОФОР), Камбоџа (УНТАК) и Сомалија (УНОСОМ II).

Но и покрај сето горе кажано, кога би се споредил нивото на смртност во текот на повеќе години со зголемениот број на персоналот на МО на ОН, помеѓу 1990 и 1915 година, би дошле до заклучок дека бројот на смртноста на униформираните лица се зголемил десетпати.

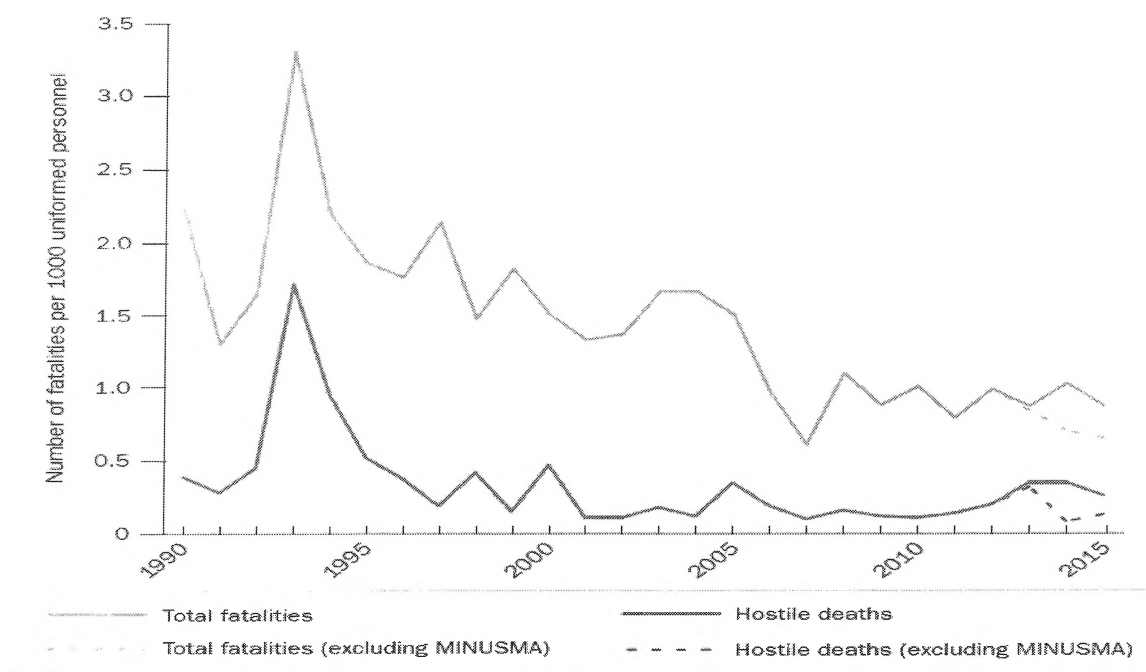


Figure 2. Fatalities per 1000 uniformed personnel in United Nations peace operations, 1990–2015

Слика 2. Жртви на 1000 униформираните лица во мировните операции на Обединетите нации, 1990-2015.

Сликата го покажува вкупниот број на смртни случаи на 1000 војска и полиција (просечно) во МО на ОН.

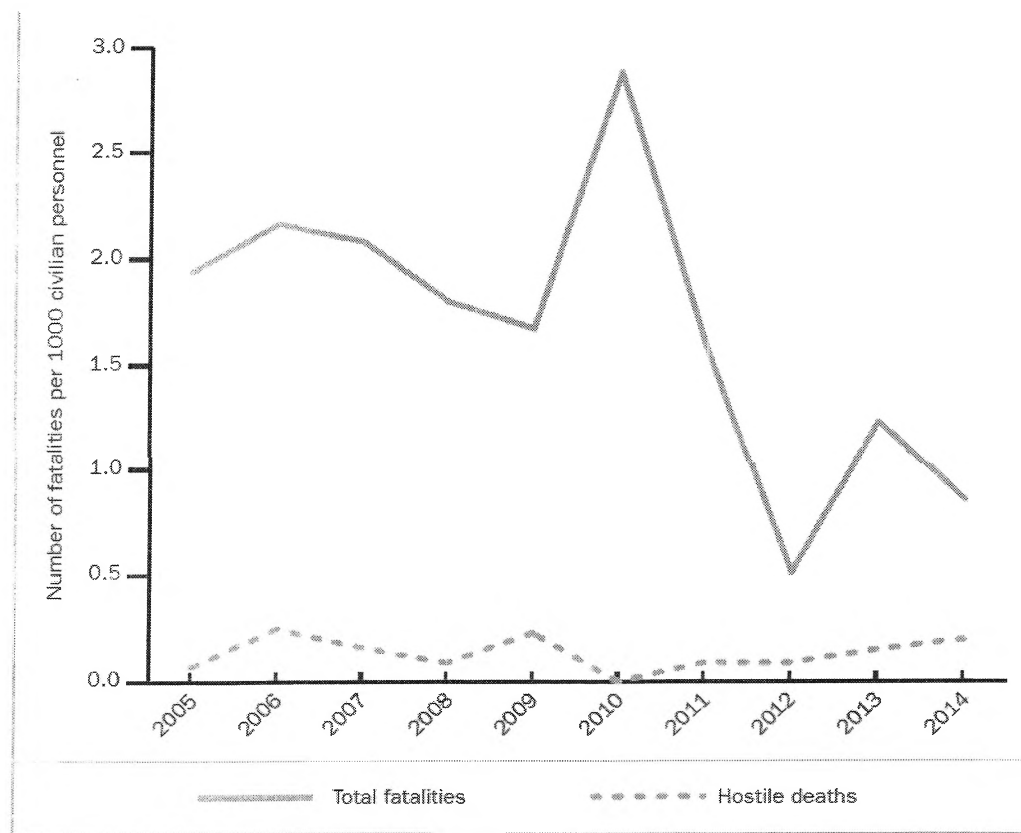
Забелешки: Вредностите за 2015 претставуваат проекција врз основа на смртните случаи во првата половина од годината.

Извор: Одел на мировни операции на ОН (DPKO).

Иако имало релативно нагло зголемување на бројот на униформирани лица во МО, од 2010 година, во 2013 и 2014 година (0,35 на 1000) не се невообичаено високи во споредба со оние во изминатите 25 години, а тие се околу пет пати пониски отколку во 1993 година (1,72 на 1000). Бидејќи во анализата MINUSMA (Мали) е исклучена во 2014 година, најмалку непријателски смртни случаи има од 1990 година (0,08 на 1000).

Смртните случаи кај цивилниот персонал, за жал се значително повисоки во 2000 отколку во 1990-тите. Сепак, слично на униформираните лица, не постои тренд на зголемување на бројот на жртви меѓу цивилниот персонал.

Сликата 3 го прикажува бројот на смртните случаи на цивилниот персонал во МО на ОН во периодот меѓу 2005 и 2014 година, каде имаме намалување за повеќе од 50 отсто, 1,94-0,85 на 1000. Во меѓувреме, број на цивили кои загинаа како резултат на злонамерни (непријателски) акти останал стабилен на 0,1-0,2 на 1000.



Слика 3. Смртни случаи на 1000 цивилниот персонал во мировните операции на Обединетите нации, 2005-14

Смртните случаи не се рамномерно распоредени според мировните операции, туку загубата на персоналот која влијае на годишното ниво на смртноста. На пример, во 1993 година големиот скок на смртност резултираше поради големиот број на загуби на УНПРОФОР, Источен Тимот (UNTAK) и Сомалија (UNOSO II). Очигледната разлика на смртните случаи на мировниците се разликуваат во однос на оперативните средини, сили и состав, и мандат. На пример, операции распоредени во услови на тековните конфликти се поголеми закани од "традиционалните" мисии, а во робусните мандати, се претпоставува дека повеќето се како резултат од непријателски закани, особено кога се овластени да употребат сила против т.н. спојлери.

Mission	Location	Duration	Average strength	Deaths	M. acts	Deaths/1000/year	M. acts/1000/year	Share m. acts (%)	Ch. VII	Use of force
UNMOT	Tajikistan	1994–2000	39	3	3	13.88	13.88	100	no	no
UNOMIG	Georgia	1994–2000	115	8	6	4.40	3.30	75	no	no
UNOSOM II	Somalia	1993–95	18 914	148	109	4.27	3.14	74	yes	yes
MINUSMA	Mali	2013–	8 407	60	40	3.57	2.38	67	yes	yes
UNAMIR	Rwanda	1993–96	3 111	26	14	3.46	1.86	54	no	no
UNAVEM II	Angola	1991–95	186	4	1	5.85	1.46	25	no	no
MONUA	Angola	1997–99	1 247	15	4	5.15	1.37	27	no	no
UNCRO	Croatia	1995–96	11 099	16	8	1.92	0.96	50	yes	no
UNPROFOR	Former Yugoslavia	1992–95	27 632	207	73	2.00	0.70	35	yes	yes
UNTAC	Cambodia	1992–93	14 433	61	16	2.42	0.63	26	no	no
UNAMID	Darfur	2007–	18 320	191	68	1.36	0.48	36	yes	yes
UNAVEM III	Angola	1995–97	5 377	34	6	2.62	0.46	18	no	no
UNTSO	Middle East	1948–	173	7	2	1.58	0.45	29	no	no
UNMIK	Kosovo	1999–	1 839	27	9	0.91	0.30	33	yes	no
ONUB	Burundi	2004–2006	4 467	22	3	1.97	0.27	14	yes	yes
UNISFA	Abyei	2011–	3 867	18	4	1.19	0.26	22	yes	yes
UNAMSIL	Sierra Leone	1999–2005	11 106	172	17	2.51	0.25	10	yes	yes
MONUC	DRC	1999–2010	11 647	116	31	0.92	0.25	27	yes	yes
UNTAES	Former Yugoslavia	1996–98	3 956	10	2	1.17	0.23	20	yes	no
UNMISSET	East Timor	2002–2005	2 929	13	2	1.48	0.23	15	yes	yes
UNMISS	South Sudan	2011–	8 253	18	7	0.56	0.22	39	yes	yes
MINURCAT	CAR/Chad	2007–10	1 519	2	1	0.40	0.20	50	yes	yes
UNMIH	Haiti	1993–96	3 808	9	1	1.23	0.14	11	no	no
MINUSTAH	Haiti	2004–	8 873	102	13	1.03	0.13	13	yes	no
MINUSCA	CAR	2014–	9 269	2	1	0.26	0.13	50	yes	yes
UNIFIL	Lebanon	1978–	6 913	120	22	0.68	0.12	18	no	yes
MONUSCO	DRC	2010–	19 881	67	10	0.67	0.10	15	yes	yes
UNTAET	East Timor	1999–2002	7 851	19	2	0.94	0.10	11	yes	yes
ONUMOZ	Mozambique	1992–94	5 152	25	1	2.43	0.10	4	no	no
UNOCI	Côte d'Ivoire	2004–	8 656	117	9	1.19	0.09	8	yes	yes
UNIKOM	Iraq/Kuwait	1991–2003	919	13	1	1.13	0.09	8	yes	no
UNDOF	Golan Heights	1947–	1 064	19	2	0.70	0.07	11	no	no
UNMIS	Sudan	2005–11	8 953	29	3	0.50	0.05	10	yes	yes
UNMIL	Liberia	2003–	11 295	153	3	1.15	0.02	2	yes	no
MIPONUH	Haiti	1997–2000	276	6	0	9.65	0	0	no	no
ONUSAL	El Salvador	1991–95	44	3	0	3.02	0	0	no	no
MINURSO	West Sahara	1991–	266	7	0	1.08	0	0	no	no
UNMIT	East Timor	2006–12	1 406	9	0	1.01	0	0	no	no
UNMOGIP	India/Pakistan	1949–	42	1	0	0.93	0	0	no	no
MINURCA	CAR	1998–2000	1 227	2	0	0.89	0	0	no	no
UNFICYP	Cyprus	1964–	1 170	25	0	0.84	0	0	no	no
UNMIBH	Bosnia and H.	1996–2002	1 737	9	0	0.76	0	0	no	no
UNPREDEP	Macedonia	1995–99	1 025	3	0	0.73	0	0	no	no
UNMEE	Eritrea/Ethiopia	2000–2008	3 057	13	0	0.53	0	0	no	no
UNSMIH	Haiti	1996–97	1 505	1	0	0.47	0	0	no	no
UNOSOM I	Somalia	1992–93	587	6	..	12.27	..	..	no	no

Табела 1. жртви, меѓу униформирани лица во мировните операции на Обединетите нации, 1990–2015.

Табелата 1 покажува дека, во принцип, повеќето тековни мировни операции на ОН не го доживеале вообичаениот висок број на смртни случаи во однос на непријателските случаи. Од табелата може да се види целосен преглед на сите операции од 1990 година (вклучувајќи ги и помалите операции) и се рангирани според релативниот број на непријателски смртни случаи.

Забелешки: Податоците се од 2 јули 2015 година и мисиите се рангирани според нивната релативна вредност (просечно годишно по 1000). Активните мировни операции се задебелени. UNTAG (1989-1990) е исклучена поради завршување на мандатот во март 1990 година

Во изминатите две години доминира бројот на смртноста во МО на ОН во MINUSMA (Мали). Таа има загуба од 60 униформирани лица досега, од кои 40 смртни случаи се на непријателот. Во 2014 година MINUSMA изнесува 80 проценти на починати мировници на ОН. Од 1990 година УНОСОМ II доживеа повеќе непријателски смртни случаи за една година (81 во 1993 година). Многу мировници кои беа убиени во Мали загинале во неколку инциденти, најчесто од импровизирани бомби на патот или напади. Овие типови на асиметрични напади врз мировници на ОН се релативно нови. Искуството на MINUSMA покажува дека ОН тешко се прилагодуваат на такви видови закани.

Табела 1 покажува дека MINUSMA е навистина еден од најсмртоносните операции во историјата на мировните сили на ОН. Само три операции имале повисок просечен број на непријателски смртни случаи, само УНОСОМ II е рангирана повисоко. Евидентно е дека се поголем број на мировници на ОН работат во опасни средини со големи предизвици. Сепак, спротивно на она што се најчесто претпоставува, во текот на годините бројот на жртвите значително не се зголемува. И покрај тоа што повеќето МО се робусни мандати, во тековните мировни операции има малку смртоносни случаи.

Во текот на 50-тите, 60-тите и 70-тите години, најголем број на жртви во вооружените конфликти се случија во Источна и Југоисточна Азија. Во 1970-тите и 1980-тите години, најголем дел од убиствата беа во Централна и Јужна Азија, Блискиот Исток и суб-сахарска Африка. Конфликтите во под-Сахарска Африка биле далеку од најсмртоносните во 1990-тите.¹⁴⁶

¹⁴⁶ Извештај на човекова безбедност 2005: Војна и мир во 21ви век, (2005), стр.2

5.3 Финансирање на МО на ОН

Во однос на економските трошоци од работењето, постигнувањата на ОН, се импресивни. Годишните трошоци за овие промени во меѓународната заедница беа помалку од еден процент од светските воени трошоци. Цената на водење на сите мировни операции на ОН ширум светот за една година е помал од износот потрошен од страна на САД во Ирак за еден месец.¹⁴⁷

Советот за безбедност се ревитализира и формира мировни операции речиси по своја волја кои содржат различни видови оружени судири, меѓународни и домашни. Но, заедно со овие позитивни случувања, има и недостатоци. Неколку регионални конфликти останаа нерешени. Амбициозни локални лидери повеќе не беа строго контролирани од страна на суперсилите и многу древни етнички конфликти, повторно се појавија во Источна Европа, Кавказ, Централна Азија и Африка. Зголемувањето на бројот на внатрешните конфликти, во комбинација со ревитализација на Советот за безбедност, дава понатамошно проширување на мировните операции каде беа воспоставени седумнаесет нови меѓународни операции во периодот помеѓу 1991 и 1994. Воени набљудувачки мисии од различни големини биле формирани во Ел Салвадор, Западна Сахара, Либерија, Грузија, Тацикистан, во Газа, во Чад и по должината на границата на Руанда, Уганда; поголеми мировни сили распоредени меѓу Ирак и Кувајт, во Камбоџа, Сомалија, Ангола, Мозамбик, поранешна Југославија (Хрватска, Босна и Македонија), Руанда и Хаити. Но, тоа драматично проширување создаде нови проблеми.

Обединетите нации станаа повеќе проширена, а со помалку персонал, опрема и финансиски ресурси кои се потребни за да се одговори на зголемените барања на мирот. Соочени со силно вооружени внатрешни фракции, герилски движења и неправилни сили во некои воени ситуации, невооружени воени набљудувачи или лесно вооружени војници на ОН, постапувајќи според принципите на согласност и неупотреба на сила, повеќе не можеа да се справат со распоредувањето на МО.

¹⁴⁷ Ibid, стр.36. Internet. Достапно на:
<http://www.humansecurityreport.info/index.php?option=content&task=view&id=28&Itemid=63>
Последна промена:15 јули, 2006.

Основа за финансирање на мировните операции е членот 17 од Повелбата која предвидува: „Генералното собрание го разгледува и одобрува буџетот на организацијата. Трошоците на организацијата се на товар на членовите утврдени со распоредот од страна на Генералното собрание“.

Основните принципи за финансирање на мировните операции се формирани од страна на Генералното собрание на ОН (55/235) базирани на препораките дадени од страна на резолуцијата A/RES/55/235 pdf документ (30 јануари 2001).¹⁴⁸ со што сите 193 членки се задолжени за финансирање на ОН. ОН нема друг извор на приходи. Расходите изнесуваат два буџета и редовен буџет.

Треба да се напомени дека врз основа на посебна скала на проценка, мировните трошоци се определуваат во рамките на воспоставена комплексна формула¹⁴⁹ што самите земји-членки ја имаат воспоставено. Оваа формула ги зема во предвид економското богатство на земјите-членки, каде петте постојани членки на Советот на безбедност треба да платат поголем дел поради одговорноста за одржување на меѓународниот мир и безбедност¹⁵⁰.

Одобрениот буџет за мировни операции на ОН за првата фискална година јули 2015- 30-ти јуни 2016 година изнесува \$ 8.27 милијарди [A / C.5 / 69/24 PDF документ]. Споредбено, тоа е помалку од еден процент од воените трошоци во светот.

Десетте најголеми даватели за мировните операции на ОН во 2013-2015 [A / 67/224 / Add.1] PDF документ, се:

Соединетите Американски Држави (28,38%)

Јапонија (10.83%)

Франција (7.22%)

Германија (7.14%)

Обединетото Кралство (6.68%)

Кина (6.64%)

¹⁴⁸ Резолуција усвоена од страна на Генералното собрание (A/RES/55/235), 30 јануари 2001

¹⁴⁹ Имплементација на резолуциите на Генералното собрание 55/235 and 55/236, Извештај на генералниот секретар, (A/67/224/Add.1), 27 December 2012, Достапно на : http://www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?sym-bol=A/67/224/Add.1, (2.6.2014)

¹⁵⁰ Ibid, 2001

Италија (4.45%)

Руската Федерација (3.15%)

Канада (2.98%)

Шпанија (2.97%).

Многу од земјите, доброволно ставаат на располагање дополнителни средства за поддршка на мировните операции на ОН која вклучува транспортни оперативни трошоци, логистика, кадровски и финансиски придонеси. Буџетскиот циклус за МО на ОН трае од 1 јули - 1 јуни, што значи, врз основа на мандатот на МО, буџетите се подготвуваат за 12 месеци. Како пример за илустрација на тековните МО ќе го споменам Косово (UNMIK) за кого е одобрено 44.935.000 долари од буџетот за периодот од 1 јули - 1 јуни 2014 година. За споредба, во истиот период за мисијата на Брегот на Слоновата Коска (UNOCI) е одобрен буџет од 584.487.000 долари.¹⁵¹

Генералниот секретар го доставува предлог-буџетот до Советодавниот комитет за административни и буџетски прашања (АСABQ) кој го разгледува и дава препораки на Петтиот комитет на Генералното собрание¹⁵² за разгледување и одобрување на истиот. На крајот, буџетот целосно е одобрен од страна на Генералното собрание. Во финансискиот циклус, секоја МО подготвува и доставува извештај за работа каде се прикажува вистинската употреба на средствата.

Познато е дека ОН немаат своја војска, па поради тоа, за секоја МО земјите-членки обезбедуваат на доброволна основа, воен и полициски персонал. Врз основа на националните преоценки и скали за плата, овие воени единици, се платени од страна на своите влади.

Земјите волонтери обезбедуваат доброволно униформирани лица платени според стандардната стапка на ОН одобрена од Генералното собрание во износ од околу 1028 долари, месечно од војник. Полицијата и цивилниот персонал се плаќаат од буџетот за мировните операции утврдени за секоја операција одделно.

¹⁵¹ Извештај на Генералниот секретар (A/C.5/68/21)

¹⁵² Генерално собрание на ОН, администрација и буџет. Достапно на: <http://www.un.org/en/ga/fifth/about.shtml>, (2.6.2014)

На прашањето дали вреди овие средства да се потрошат за мировните операции на ОН, може да се даде јасен одговор: мировните операции се далеку поевтини отколку финансирање на војни, што дефинитивно значи дека парите се добро искористени.

6. Типологија на мировни операции на ООН

Мировните операции го сочинуваат јадрото на колективната безбедност¹⁵³ и се синоним за операции распоредени или одобрени од страна на ОН за посредување, преговарање и помирување, имплицирајќи ги на правна основа преку поглавијата на Повелбата на ОН кои се занимаваат со решавањето на конфликтните ситуации ((VI, VII и VIII).

Евалуацијата на МО се проследени преку пет аналитички "Генерации"¹⁵⁴, која секоја се разликува од претходната. Иако не постои консензус на точното разграничување на овие генерации¹⁵⁵ во досегашната практика било да е концептуална "вечна"¹⁵⁶ или конфузна,¹⁵⁷ со поделбата се избегнува воспоставувањето на јасни критериуми по кои се разликуваат. Прашањата за мировните операции втемелени во обемната литература и дебатите имаат за цел, во комбинација со меѓународните практики, да се даде аналитички придонес во презентација на евалуација од нивното основање во 1948 година до денес. Важно е да се напомени дека напредокот на мисиите е кумулативен: генерациите се изградени една врз друга, понекогаш и во рамките на една мисија.

Промени во мандатите на операциите се префрлаат од една генерација на друга и типично се пропишува на претходите генерации, издадени во временската рамка на следната генерација. Сепак, ова не наведува на суштинското значење дека: тие ја исполниле целта и како аналитичка помош

¹⁵³ За дефинирање на колективната безбедност, видете Kupchan and Kupchan (1995)

¹⁵⁴ Првите два примероци кои се употребуваат потекнуваат од научниците со седиште на Институтот во Женева: Ghibali (1992) and Abi-Saab (1992). Види ги примерите и на компаративни модели на Durch со Berkman (2006, стр. 7)

¹⁵⁵ На пример, види различните модели на Richmond (2002), Thakur and Schnabel (2001), Goulding (1993), Malan (1998), и други многубројни примери.

¹⁵⁶ Diehl, 2008: стр. 3

¹⁵⁷ Hillen, 1998: стр.139

им се даваат контурите на концептуални и практични промени на мисиите кои се над нивната историја.

Генерациите се поделени врз основа на три фактори:

- на ниво на сила и се користат од страна на столбот на воени операции;
- на видот и длабочината на задачите извршени од страна на неговиот цивилен столб;
- зголемување на поделба на товарот на ОН со регионалните организации.

Пошироко кажано, како тие напредувале во текот на генерациите, мировни операции на ОН, од реактивен став кој има за цел да го замрзне или оневозможи конфликтот на оној кој е проактивен, обидувајќи се да влијае врз неговиот исход. Покрај тоа, промените во природата на конфликтот, пред сè, во меѓудржавни внатрешни конфликти, се со значително присуство на намален морален ефект на ОН, што доведува до зголемување на употребата на сила во имплементацијата на мандатите. Последните децении, употребата на сила во рамките на државите одат во надолна линија, додека меѓународната заедница ги користи како сила за да се спроведе колективната безбедност.

Тие, исто така, се подложни на процесот на професионализација и систематизација врз основа на културата на градење на научените лекции. Како прогресивни промени во праксата на мировниците се наведува дека тие одат рака под рака со теоретски софистицирана академска област на меѓународната политика.

Секоја генерација е поставена во однос на промените во природата на конфликтот и во толкувањето експлицитно во секоја фаза на основните принципи на мировни операции.

6.1 Прва генерација на мировни операции

Традиционални мировни операции првично еволуирале со разрешување на конфликтите оставени во наследството од страна на Лигата на народите. За

време на Студената војна, мисиите на ОН биле ангажирани во т.н. "традиционални" мисии за одржување на мирот. Тие биле ангажирани за одржување на мирот: со завршување на вооружениот конфликт преку примирје и прекин на огнот. Целта била создавање на средина погодна за мирно решавање на конфликтите на завојуваните страни. Активноста на мировниците била во распоредување на внатрешнопозиционирана тампон сила и линијата на фронтот, со што се намалувала веројатноста за ескалација или случаен прекин на мирот. Други активности биле во знак на поддршка на изнаоѓање на мирен начин на решавање на кризата, вклучени посматрачи на границите, верификување на демилитаризирани зони, како и други задачи вградени во решавање на конфликти и во насока на создавање на политички простор за преговори или медијација.¹⁵⁸ По постигнување на политичко решение, традиционалните мировни мисии се повлекувале.

Првата генерација на сили обично го имаат мандатот од Глава VI од Повелбата на ОН, кои се лесно вооружени и кои работат под строго ограничени правила на ангажман. Толкувањето на државниот суверенитет преовладува за време на Студената војна, со што се создала "вертикална врска" помеѓу членките и човековите права, нагласувајќи ги првите¹⁵⁹ строги ограничувања на природата на мировните операции; овие биле кристализирани во три основни принципи кои (подоцна се променети) како водичи на мировните операции и за кои Bellamy и Williams ги нарекле "Света Троица" на мировните мисии. Тие принципи се:

- Согласност на земјата-домаќин;
- Непристрасност¹⁶⁰ (еднаков третман без дискриминација) помеѓу конфликтните страни и
- Не-употреба на сила од страна на војниците на Обединетите нации, освен во самоодбрана и одбрана на мандатот.

– Согласност на страните-обврска на државите да ги прифатат мировните операции. Без таква согласност мировните операции можат лесно да бидат пристрасни и да поддржуваат една конфликтна страна и на тој начин да ја

¹⁵⁸ Пошироко види Bellamy, 2010, стр.175-76; Hillen 1998, стр.79

¹⁵⁹ Aksu 2003, стр. 81

¹⁶⁰ Повеќе во основните принципи на Меѓународниот комитет на Цвениот крст (ICRC 2013)

изгубат улогата во одржување на мирот. Фактот дека страните во конфликтот ќе потпишат мировен договор не е доволен за да се утврди согласност. Во некои случаи, и ако лидерите потпишат таков договор, населението во таа област нема да бидат обврзани со договорот. Исто така, честопати лидерите ќе потпишат таков договор само за да се добие во време.¹⁶¹ Бутрос Бутрос Гали тие ги карактеризира како "прекилот на огнот беше договорен, но не се почитува." Фактот дека договорот се уште не е гаранција за успех е случај на Ангола и Руанда. Конфликтите се појавија во Ангола и покрај голем број на договори кои ги носеле со Гент, а во Руанда целосно се негираше договорот потпишан во Arushi.¹⁶²

- Непристрасност - тоа е принцип кој е од суштинско значење за да се обезбеди согласност и соработка меѓу засегнатите страни. Сепак, тоа честопати погрешно се меша со неутралност или неактивност. Принципот на непристрасност значи дека мировните операции мора да го спроведат својот мандат без предност или предрасуди во однос на која било страна. Мировната операција за исполнување на овој принцип треба да ги избегнуваат активностите кои ќе го доведат во прашање нејзиниот кредибилитет и легитимитет, кој може да доведе до укинување на консензус.

- Забрана за употреба на сила, освен во самоодбрана и одбрана на мандатот - тука е важно да се напомени дека МО на ОН не се за поттикнување на инструментот. Сепак, генерално тоа може да се разбере дека во согласност на Советот за безбедност, во одредени случаи може да се употреби сила. Но, таквата употреба на сила мора да ги исполни условите како "точни, пропорционални и на соодветен начин, во комбинација со начелото на минимална употреба на сила за да се постигне саканиот ефект за време на континуиран мандат на мисијата."¹⁶³

Првата генерација на мировните мисии поминала низ различни прогресии во однос на задачите и составот на силите. Интересно е што овој напредок не е толку цврсто поврзан со емпириските случувања или теоретските достигнувања во меѓународните односи како што е случај во подоцнежните генерации.

¹⁶¹ George. F. Oliver, *The Other Side of Peacekeeping: Peace Enforcement and Who Should Do It?*, Достапно на: <http://www.internationalpeacekeeping.org/pdf/04.pdf>, (14.1.2014), стр. 15 .

¹⁶² *Capstone Doctrine*, стр.31.

¹⁶³ *Ibid*, стр. 34.

Првите две такви мисии на ООН основани во 1948 година биле во улога на надзор на примирје и истите биле распоредени во Блискиот Исток и како група за набљудуваат во Индија и Пакистан, активни во Кашмир од 1949 година за прекин на огнот и повлекување на британските, француските и израелските сили од египетската територија.

Како прва вооружена мировна операција на ОН, UNEF беше важен преседан за другите мисии на ОН. Тој понатаму служи како тест на вредноста за вооружени и неутрални сили кои можат да бидат ограничени во конфликтот. Мисијата беше успешна во исполнувањето на својот мандат и на тој начин се воспостави сет на принципи кои служат за идните мисии.¹⁶⁴ Принципите беа идентификувани од страна на секретарот Dag HAMMARSKJOLD и претседателот на Генералното собрание Lester Pirson и тоа:

- согласност од страните во спорот за воспоставување на мисијата;
- неупотреба на сила, освен во самоодбрана;
- доброволни прилози на контингенти да учествуваат од страна на мали и неутрални земји;
- непристрасност;
- контрола на мировните операции од страна на Генералниот секретар.

Иако голем број од овие принципи се оспорени и доведени во прашање, особено во дебатата во врска со примената на мировната мисија на конфликтите по Студената војна, денес тие се уште ја дефинираат суштината на мировните операции. За време на Студената војна, беа утврдени вкупно 13 мировни операции. Нивна единствена функција била да се следат границите и по договорот за прекин на огнот, да се воспостават тампон зони. Тука, наместо мали тимови на невооружени набљудувачи на Обединетите нации биле испратени цели вооружени контингенти, кои го надгледувале повлекувањето на странските војници од територијата на земјата-домаќин.

Мисијата била во можност да го спречи повторувањето на конфликтот во регионот во 1967 година. Сепак, практиката на ОН продолжува да се базира на идејата на моралното убедување-идеја, втемелено делумно во резолуцијата на мирен конфликт, страните ќе се во согласност со мандатот и мирно се

¹⁶⁴ Hillen, 1998, стр. 82; Bellamy, 2010, стр. 179–83; Rikhye, 1974, стр. 47–70.

однесуваат во присуство на ОН. Во пракса тоа би значело дека, силите на ОН секогаш морале да се справат со различни нивоа на согласност и како резултат на тоа, имале различен успех во постигнувањето на целта за вистинска непристрасност.¹⁶⁵ Оттука, поради пасивната природа и мирното решавање на конфликтот, првата генерација е обвинета за замрзнување на конфликтите и е обесхрабрувачка. Затоа во втората генерација се давал напор за донесување на услови кои ќе ги стимулираат решавањата на конфликтите и на основните причини на истите.

6.2 Втора генерација на мировни операции

Настанатите промени на меѓународната политика до крајот на Студената војна доведе до длабоки промени во природата и степенот на мировните операции. Diehl ги има поделено овие промени на понуда и побарувачка на мировни операции.¹⁶⁶

Побарувачката за мировни операции се зголеми на крајот на биполарниот судир, кога поддршката на војните во африканскиот континент е повлечена и се бара помош од меѓународната заедница во процесот на политичката транзиција. Во северната хемисфера, комунистичките режими се распаднаа и доведоа до граѓански војни. Овие промени по природата на конфликтите според Мери Калдор (Mary Kaldor) добиле етикета "на Нови војни".¹⁶⁷ Во исто време, крајот на Студената војна доведе до зголемување на "понудата" на мировните операции на ОН, со укинување на блокадата на Советот за безбедност на ефективни акции наметнати со употреба на вето од страна на Големите сили.¹⁶⁸ Ова од 1980-тите, треба да е со цел зголемување на свеста на одговорност на меѓународната заедница за обезбедување на хуманитарна помош од глад Diehl.¹⁶⁹ Соодветно на тоа, мировни операции станале посложени

¹⁶⁵ Bellamy. 2010, стр. 191

¹⁶⁶ Diehl. 2008, стр. 52-55

¹⁶⁷ Види, меѓу другото, Kaldor (2007) и Мьнклер (2005). Во вакви случаи како императив за воена интервенција пошироко видете Weiss (2007), стр. 59-87

¹⁶⁸ Hillen. 1998, стр. 146-47; ОН од 1992, 1995

¹⁶⁹ Diehl 2008, стр. 54

и поопасни.¹⁷⁰ Резултатите биле со поамбициозни мандати и активно вклучување не само во "замрзнување" на конфликти туку и во помагање на процесот на транзиција кон мирот. Од ова еволуирале мисиите наречени "пошироки"¹⁷¹ "повеќедимензионални"¹⁷² или мировни операции од втората генерација. Овие операции се карактеризираат со цивилни работи во врска со политичката транзиција од конфликт, *без дозвола за зголемување на употреба на воена сила*. Bellamy и Williams на овие мисии им припишуваат шест главни одлики:

Се одржуваат во контекст на континуирано насилство;

Во контекст на "нови војни";

Преземање на нови цивилни задачи;

Мораат да комуницираат со зголемениот број на хуманитарни актери;

Во итни сложени случаи честопати се соочуваат со сокриени поместувања во нивните мандати; и

Страдаат од значителна одвоеност на врските во однос на нивните средства и цели.¹⁷³

Во Глава VII се споменува присила кон мир, каде официјалните претставници на ОН го гледаат како една сосема поинаква активност од мировните операции¹⁷⁴, разликата меѓу присила кон мирот и другите мировни активности ќе доведе до широко отстапување меѓу зголемени задачи на мировните операции на ОН и средствата ставени на располагање, како во завршување на мандатот така и во самоодбрана.

На врвот на втората генерација воените мандати, цивилните задачи, вклучуваат активности како: организирање на избори, разоружување, демобилизација и реинтеграција (ДДР)¹⁷⁵; испорака на хуманитарна помош; развој на човековите правата, помош на бегалците и владини капацитети.

¹⁷⁰ Hillen. 1998, стр. 141

¹⁷¹ Bellemy. 2010, стр. 193-213

¹⁷² Fetherston. 1994, стр. 23-44

¹⁷³ Bellamy, 2010, стр. 194-95

¹⁷⁴ Интервју со Ниди Annabi, специјален претставник на Генералниот секретар, мисија за стабилизација на ОН во Хаити (MINUSTAH), Хотел Christophe (седиште на ОН), Port-au-Prince, Haiti, 26 февруари 2009

¹⁷⁵ DDR е клучен елемент за градење на мирот, за кој има спроведено детално истражување. Погледај ја работата на истражувањето на лесното вооружување.

Понатаму како важен настан е зголемување на распоредувањето на полициските сили,¹⁷⁶ одговорни за редот и законот, кои сега се сметаат за целосен трет столб на мировните операции. Зголемувањето на листата на задачи се рефлектираат и во прилогот на извештајот Агенда за мир, 1995. Тие мисии се јадро на градење на мир, чиј робустен формат го инкорпорираат присилата на мир.

На барање да се кодифицираат овие промени во меѓународното сценарио, како и давање на потенцијални одговори на ОН, Генералниот секретар Бутрос Бутрос Гали во 1992 го издаде значајниот извештај „Агенда за мир“. Во него преовладува широк спектар на заклучоци за колективната улога по Студената војна и давање на централна улога на мировните операции. Во документот се утврдуваат типологиите, кои денес се уште важат и ги сочинуваат модерните мировни мисии. Поради неговото потекло како документ на ОН, на дневниот ред на оваа точка обезбедува основа за разбирање на интеракцијата помеѓу нормативната рамка на Повелбата на ОН и на активностите на меѓународната заедница, што подразбира обврска да се направи разлика на активности во Глава VI и Глава VII. Методите на мировните операции се дефинирани како:

Превентивна дипломатија

Превентивната дипломатија се дефинира како "акција за спречување на спорови кои произлегуваат помеѓу страните, за да се спречат постојните спорови од ескалација на конфликтите и да се спречи ширењето на другиот кога ќе се појават."¹⁷⁷ Превентивната дипломатија може да се реализира од страна на различни тела на Обединетите нации или регионални организации, како што е Генералниот секретар, преку високи функционери или специјализираните агенции и програми, како и од страна на Советот за безбедност или Генералното собрание. Нормално, овие ги вклучуваат следните инструменти: мерки за градење на доверба, утврдување на факти на мисиите, рано предупредување, превентивно распоредување, како и воспоставување на

<<http://www.smallarmssurvey.org>> as well as Faltas and DiChiaro (2001) and Muggah (2009).

¹⁷⁶ Diehl 2008, стр. 57

¹⁷⁷ An Agenda for Peace Preventive Diplomacy, Peacemaking and Peacekeeping, A/47/277-S/24111. (United Nations), стр.15. 17 June 1992

демилитаризирана зона.¹⁷⁸ За овие акции се бара согласност од страните кои се во конфликтот. Доколку овие акции не успеат, дејствува миротворството и тоа претставува втор обид на смирување на тековните насилни конфликти.

Миротворство

Ова е "акција на доведување на непријателските страни до договор, главно преку мирни средства, како што се оние кои се предвидени во Поглавје VI од Повелбата на Обединетите нации."¹⁷⁹ Во миротворните акции, СБ на ОН може да дејствува по своја иницијатива или по покана на страните во конфликтот да дадат препораки за "соодветни постапки и методи за решавање на спорот (член 36 од Повелбата на ОН), секако, ако сите страни во спорот го бараат, да дадат препораки до страните за мирно решавање на спорот (член 37)".¹⁸⁰

Генералниот секретар на ОН препорачува интервенција од страна на Меѓународниот суд за правда, кој има огромен потенцијал за решавање на конфликтот. Миротворството бара согласност од страните во конфликтот.

Мировни операции/мисии

„Мировна операција“ е најточен и најсоодветен термин со кој се опишува глобалната категорија на сите видови активности низ сите генерации, управувана од ОН и другите организации. Најадекватна терминологија која е сеопфатна и точна е „мировна операција“. „Одржување на мир“ е подкатегија која се однесува на првата генерација. Терминот „операција“ генерално се однесува на поширок труд од „мисија“, и е израз кој повеќе преовладува во воената терминологија. Терминот мировна операција ги вклучува мултидимензионалното чување на мирот, чување на мирот и присила кон мир.

Меѓутоа, вака комплексното инволвирање на ОН бара:

¹⁷⁸ Ibid, пошироко е разработено од Точка 20 до Точка 33

¹⁷⁹ Ibid, стр.5.

¹⁸⁰ Boutros-Ghali, An Agenda for Peace, стр.15

- поконкретно разбирање на процесот на конфликтот и процесот на справување со конфликтот;
- поконкретно разбирање за тоа како чувањето на мирот се вклопува во ваквиот процес; и врз тие основи
- поспецифична и поконкретна методологија за примена на чувањето на мирот во справувањето со конфликтите.¹⁸¹

Постојат различни дефиниции за поддршка на мирот, а оваа студија ја користи дефиницијата понудени од страна на UNDPKO. Сепак, со цел да им понуди на контекстуални дефиницијата на Агенда за мир на Генералниот секретар на ОН Бутрос Бутрос-Гали, мировни операции/мисии значи "распоредување на присуството на ОН во областа, со согласност на сите засегнати страни, вклучувајќи го воениот и/или полицискиот персонал на ОН, кои се често цивили. Типични мисии на втората генерација се цивилните задачи. Одржување на мирот е техника со која се проширува можноста за спречување на конфликти и за подготовка на мирот".¹⁸²

Заедно со медијација, мировните операции најчесто се користат како механизми за решавање на конфликтот. Бутрос Бутрос Гали смета дека МО се техника што ги проширува можностите за превенција на конфликти и за одржување на мирот. Бидејќи овие операции имаат силна нормативна основа за употреба на сила, тие се идеални за спроведување на колективна акција без поткопување на принципите на меѓународниот систем. Овие операции се детално објаснети во Глава VI. Тоа значи дека успехот на овие мисии ќе зависи од добрата волја на страните на конфликтот и од моралното убедување на ОН.

Мировните операции се инструменти/алатки на "одржување" и "враќање" на меѓународниот мир и стабилност. Овие мисии помагаат во транзиција и спроведување на мировни договори. Тука спаѓаат давање група на помош на земјата во транзиција (UNTAG) во Намибија; операцијата на ОН (UNOMOZ) во Мозамбик и група набљудувачи во Ел Салвадор (ONUSAL).

Сепак, растечкиот јазол меѓу задачите и резултатите кои се очекуваат од МО на ОН, средствата дадени на располагање, ограничувањата во спроведување на воена согласност ќе доведе до појава на три неуспешни мисии во 1990-тите

¹⁸¹ Георгиева. Л. 2004: Творење на мирот, стр. 193

¹⁸² Ibid.

години. Тоа се неуспесите во Руанда во 1994 година, во Сомалија со неефикасност во обезбедувањето на политички договор во комбинација со тешки воени загуби, и неуспехот да се заштитат цивилите во Босна и масакрот во Сребреница во 1995 година.

Постојат мировни операции во поинаков контекст од воени операции. Последново истражување од различни извори на законитоста на меѓународното право и легитимитет на одобрување од страна на меѓународната заедница; бара "согласност" на страните во конфликтот да добие легитимитет, а изречна дозвола од Советот за безбедност на ОН да стане законска; активностите кои произлегуваат треба да се приспособат на различни извори на меѓународното хуманитарно право, човекови права и меѓународното право кои се наведени во Повелбата на ОН и на Статутот на Меѓународниот суд на правда.¹⁸³

Меѓународното хуманитарно право, станува релевантено за легитимирање на употреба на сила, бидејќи тоа не прави разлика помеѓу агресорот и обвинетиот, ниту пак меѓу причините да секој може да стане непријател. Тоа е содржано во една серија на правни инструменти и договори кои се потпишани од страна на државите, како што се Женевските конвенции и нивните дополнителни протоколи. Овие инструменти обезбедуваат рамка за спроведување на мировните операции и поставуваат ограничувања за употреба на сила.

Присила кон мир

Правна основа на присила кон мирот е предвидено со Глава VII од Повелбата на ОН: "активности во однос на заканите за мирот, нарушувања на мирот и акти на агресија".¹⁸⁴ Член 41 од Повелбата на ОН наведува дека мерките за употреба на сила вклучуваат "целосен или делумен прекин на економските односи, на железницата, морето, воздухот, поштенски,

¹⁸³ Kenneth C. Eyre, (2001): "The Legal Framework of Modern Peacekeeping." Course Presentation. International Summer Peacekeeping Institute, (Wolfville, NS: Acadia University/The Royal Canadian Military College/The Pearson Peacekeeping Centre, 2001)

¹⁸⁴ Повелба на Обединетите нации, Поглавје VII.(1945): "Actions with respect to Threats to the Peace, Breaches of the Peace and Acts of Aggression," (San Francisco: United Nations)

телеграфски, радио и други средства за комуникација, како и прекин на дипломатските односи."¹⁸⁵

Покрај тоа, во член 42 се наведува дека доколку резултатите се неадекватни со мерките предвидени во член 41¹⁸⁶, „може да се преземат акции со дејствување на сили од воздух, море или копно неопходни за одржување или обновување на меѓународниот мир и безбедност. Исто така, активноста може да вклучи демонстрации, блокади и други операции". Овие активности се ограничени со целите и принципите на Обединетите нации и од факторите кои можат да влијаат на меѓународниот мир и безбедност.

Постојат неколку примери на такви операции како што се во Сомалија (UNOSOM II), во Република Македонија (UNPROFOR), Источен Тимор (UNTAET) и мисијата во Сиера Леоне (UNAMSIL).

Градење на мир

Градење на мирот се одвива во побезбедна средина односно кога не постои општо насилство "Сите напори за градење на мирот се одржуваат за време на преодна администрација и без присуство на мировниците."¹⁸⁷ Градењето на мирот претставува идеја за да се развие легитимноста и да се опишат преземените активности на домаќинот во современата преодна администрација.

Постојат голем број на дефиниции за градење на мирот, најразвиена е онаа од страна на Morris Catherine која опфаќа повеќето аспекти и кои се вклучени во модерните напори: "градење на мирот вклучува широк спектар на пристапи, процеси и фази потребни за трансформација на воздржливи, мирни односи и

¹⁸⁵ Повелба на Обединетите нации, Поглавје VII. Член 41. (1945): "Советот за безбедност може да донесе одлука на мерки кои не вклучуваат употреба на оружените сили и да работат во насока на спроведување на неговите одлуки, исто така може да ги повикат членките на Обединетите нации со цел примена на овие мерки. Воедно можат да вклучат целосен или делумен прекин на економските односи, на железницата, морето, воздухот, поштенски, телеграфски, радио и други средства за комуникација, како и прекинувањето на дипломатските односи" (Сан Франциско: Обединетите нации)

¹⁸⁶ Повелбата на Обединетите нации, Поглавје VII. Член 42.(1945): "Ако Советот за безбедност сметаат дека мерките предвидени во член 41 ќе бидат несоодветни или се покажат како несоодветни, може да преземе акција од воздух, море, или копно, како и оружени сили кои се неопходни за одржување или обновување на меѓународниот мир и безбедност. Активноста може да вклучи демонстрации, блокада, и други операции од воздух, море или копнени сили на членки на Обединетите нации "(Сан Франциско: Обединетите нации)"

¹⁸⁷ Alex J. Bellamy and others,(2004): Understanding Peacekeeping (Cambridge: Polity Press), стр.235

начини на управување и структури. Градење на мирот, вклучува изградба на институции на правни и човекови права, како и ефективни процеси и системи за управување и решавање на спорови. За да бидат ефективни активностите во градење на мирот потребно е внимателно и партиципативно планирање, координација меѓу различните напори и воздржливи заложби од страна на локалните и меѓународните партнери. "¹⁸⁸

Следниот модел е дизајниран од страна на Јохан Галтунг кој конфликтот го смета како органски животен процес.¹⁸⁹ Во тој поглед, конфликтите се циклични и како такви, се одвиваат во фази на закрепнување од конфликтот. Јохан Галтунг, сепак смета дека конфликтот не е синоним за уништување или насилство. Со други зборови, мировните операции треба да се спроведат после конфликтот, затоа што тогаш градењето на мирот се покажал успешен. Тој ги илустрира преземените активности во секоја фаза од конфликтот и помага за откривање на терминологијата што се користи од страна на ОН.¹⁹⁰ Овој модел, има три фази на конфликт ", пред насилството", "за време на насилство" и "по насилство", и се одделени со "примирје".¹⁹¹

Идеално, градењето на мирот пред конфликтот ќе ги направи непотребни сите други механизми. Сликата подолу го покажува, од поинаква перспектива, „патот на возвишување“,

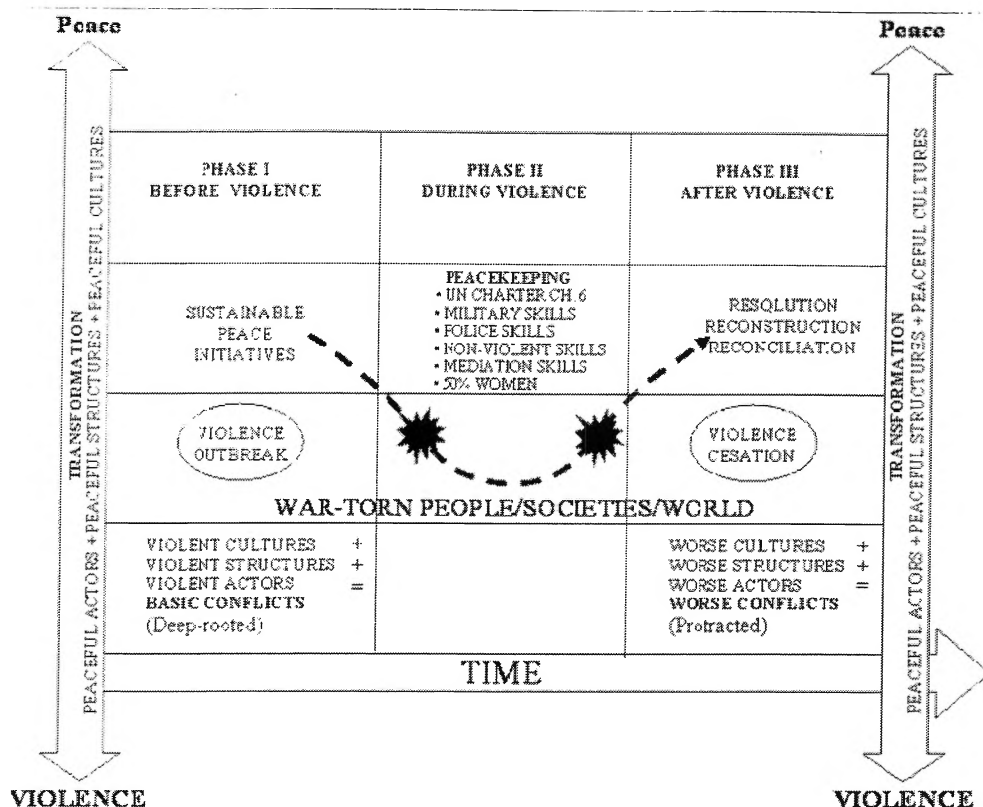
Графикон: Витален циклус на конфликт

¹⁸⁸ Morris Catherine,(2004): "What is Peacebuilding? One Definition," Peacemakers Trust

¹⁸⁹ Galtung Johan, Carl G. Jacobsen and Kai Frithjof Brand-Jacobsen, (2002): Searching for Peace: The Road to Transcend , (London: Pluto Press), стр. 3

¹⁹⁰ Ibid, 2000, стр. 15.

¹⁹¹ Ibid, стр. 14.



Извор: Јохан Галтунг (2000)

Постојат неколку аспекти и вредности при дизајнирање на МО: насилни култури и насилни структури кои постојат пред спроведување на МО. Како услов за примирје согласноста на страните е од суштинско значење (Поглавје VI). За Галтунг, МО е мултидисциплинарен напор, што значи дека употребата на сила е дозволено само во случаи на самоодбрана. Во центарот на вниманието е посредувањето за време на овие операции, што значи дека дипломатите имаат улога во "одржување" на мирот. Моделот на „органиски“ судир на Галтун се однесува и на 50 проценти жени при „трансформацијата“ на конфликтот како функција на зачувување на мирот. Ова значи дека Галтунг го оправдува учеството на жените во решавањето на проблемите.

Мировните операции се спроведуваат помеѓу фазите на „пред-конфликтот“ и „пост-конфликтот“. Галтуновиот модел се базира на соодветна и комплетна концепција на мирот, против насилството. За него, насилството има неколку компоненти: конфликт = културно насилство+ структурно насилство + директно насилство. Директното насилство се однесува на физичка агресија кон луѓето, структурно насилство се општествени структури кои промовираат спречување на реализација на поединци или групи и културно насилство или

„легитимно“ насилство како резултат на ставови и навики (расизам, патријахархат, ксенофобија). МО, според Галтунг, одговара да се спроведуваат во фазата на „пред-насилството“, бидејќи мирот „пред-насилството“ и мирот „после-насилството“ кое може да биде прекинато со појавата на насилството.

6.3 Трета генерација на мировни операции

Мировни операции од трета генерација или операции на присила кон мирот, се карактеризираат со зголемена дозвола на употреба на сила за да се наметне на целта на мандатот на мисијата, без значително отстапување во природата на тој мандат, во класични преодни задачи на мандатите од втората генерација.¹⁹² Овие мисии обично се во Поглавје VII. Конкретните настани за развој на новиот тип на мировните операции за мир се пронајдени во гореспоменатите три големи неуспеси во 1990-тите: мисиите во Руанда, Сомалија и Босна.

Искуствата во овие мисии имале длабоки ефекти врз мировните операции на водечките принципи "Света Троица" што доведе до појава на истовремена, но многу различна генерација на ОН. На пример операција на Обединетите нации во Сомалија (UNOSOM II) покажаа дека акцијата на ОН со хуманитарни цели која им е потребна на пропаднатите држави и каде што владата треба да даде согласност, истата со текот на времето исчезнува.

Геноцидот во Руанда откри големи проблеми во однос на двата принципи непристрасност и не-употреба на сила. Концентрацијата на сторители на едната страна на конфликтот создаде морална дилема за непристрасност, која подоцна се смета дека постои во ситуации на бесрамна морална нееднаквост меѓу страните.¹⁹³ Одговорот на ОН за лекциите од овие неуспеси биле во центарот на внимание околу употребата на сила.¹⁹⁴ Првично тоа се должи на

¹⁹² Osman 2002 година, стр. 5-7

¹⁹³ Donald 2002, стр. 26

¹⁹⁴ Повеќе види кај Glennon (2006) and Gazzini (2006), и со еден класичен пример на грешна номенклатура, Blocq (2006). Сепак, останува на плодотворна работа, Findlay (2002). За експлицитни линкови до R2P исто така види кај Bellamy (2011, стр.162-95) и Thakur (2011). Врската е направена помеѓу либерално градење на мир и употреба на сила врз основа на идејата на Dillon and Reid (2009)

зголемено остварување на улогата на раскинувачи (одредени фракции одбиваат да соработуваат во спроведувањето на мандатот на ОН).¹⁹⁵ Зголемената толеранција во однос на употреба на сила, исто така, резултираше директно од морални последици од трите мисии и даде поттик за поголема промена во рамнотежата помеѓу компонентите на суверенитетот, немешање и човековите права. Врз основа на "хоророт на неактивност" (ICISS 2001,1) со која ОН се соочува поради неговата постојана равенка на суверенитет со неповредливоста на границите и понатамошните строги ограничувања на употребата на сила, човекови права и доминација на правата на државите во однос на оние на поединците повеќе станаа предмет на оспорување.

По првична заштеда, за време на доцните 1990-ти каде нема нови мисии, доведе до значително зголемување на употребата на сила од страна на Обединетите нации и регионалните организации овластено од него, како и зголемување на хуманитарни импулси во внатрешната и надворешната работа на МО на ОН. Овие промени, заедно со научените лекции од претходните неуспешни мисии и големиот број на претходните тешкотии на ОН, ќе бидат кодифицирани во август 2000 година во т.н. Извештај Брахими (Обединетите нации 2000). Во Извештајот се прават 69 конкретни препораки за подобрување на мировните операции на ОН во областа на доктрината, стратегија, распоредување на капацитети, планирање и поддршка, како и информации во политиката.

Извештајот Брахими претставува клучен документ за разбирање на природата и функционирањето на модерните мировни операции. Дебатата за хуманитарна интервенција и присила кон мирот, односот меѓу човековите права и неинтервенирање како компоненти на суверенитетот започна во доцните 1990-ти, а за првпат на тоа прашање од централно значење за мировни операции ќе предизвика значително и софистицирано производство во академската сцена.

Третата генерација на операција (која служи како основа за четвртата генерација на мировна операција која се уште е во тек), ја нагласува важноста на карактеристично преземање на повисок степен на мисиите, присила кон мирот. Такви претставништва се врши од страна на војниците кои не се

¹⁹⁵ Newman and Richmond, 2006

прераспределени во самата ООН, туку од страна на регионални организации подготвени и одобрени според Поглавје VIII од Повелбата. Типичен пример на овие мисии за присила кон мирот, се косовската и австралиската интервенција предводена од меѓународните сили на Источен Тимор (INTERFET) во 1999. Овие мисии често поседуваат и временски ограничен мандат чија цел на ОН е враќање на мирот во кој можат да ги извршуваат своите цивилни задачи. Комбинацијата на зголемената употреба на сила и инвазивни цивилни операции ја дава четвртата генерација на мировни операции на ОН.

6.4 Четврта генерација на мировни операции

Четвртата генерација на мировни операции се состои од типологија на робусни операции за градење на мирот комбинирани со зголемена дозвола за употреба на сила и зголемени цивилни задачи.¹⁹⁶ Овие мисии понекогаш се опишуваат како мировни операции за поддршка на мирот. Основа за градење на мир е обид да се создаде нова легитимна држава, која дава доволно услови и средства за мирно решавање на спорови, ги штити своите граѓани и обезбедува почитување на основните права на човекот. Градење на мирот беше главната активност на мировните операции на ОН во Камбоџа, Ел Салвадор, Гватемала, Мозамбик, Либерија, Босна и Херцеговина, во Сиера Леоне, Косово и во Источен Тимор. Неодамнешен пример за тоа е мисијата во Етиопија и Еритреја (UNMEE).

Иако постои голема расправа во однос на аналитичките контури на градење на мирот, како концепт, она што останува како дефиниција на градење на мирот, е уште еднаш донесената практика на ОН од Бутрос Гали, извештајот *Агенда за мир*:

акција за да се идентификуваат и поддржат структурите кои ќе имаат тенденција да го зајакне и да го зацврсти мирот заради избегнување на повторување на конфликтот ... (15).

¹⁹⁶ Bellamy, 2010, стр. 231

сеопфатни напори за да се идентификуваат и поддржат структурите кои ќе имаат тенденција да го консолидираат мирот и да се унапреди чувството на доверба и благосостојба меѓу луѓето. Преку договори за ставање крај на граѓанска војна, тие може претходно да го опфатат разоружувањето на завојуваните страни и враќање на редот, со надзорот и можно уништување на оружјето, репатриација на бегалците, советодавни поддршка и обука за припадниците на безбедносните сили, следење на изборите, унапредување на напорите за да ги штити човековите права, реформа или зајакнување на владините институции и промовирање на формални и неформални процеси на политичка партиципација (55).

Градење на мирот, се појави во периодот по завршувањето на Студената воена. Истражувањата, во раните 1990, ја поврзуваа внатрешната форма на државите во однос на нивната надворешна политика на однесување, посебно на хипотезата "Демократски мир", тврдејќи дека либералните демократи не поведоа војна една против друга. Целокупниот обем на мисиите за градење на мирот претставуваат важно отстапување од претходната логика на мировни операции, како управување со конфликти. Како што е дефинирано во *Агендата за мир*, градење на мирот е повторно спречување на кризата:

"[S] ОМЕ мисии за градење на мирот се посветени на создавање механизми со кои конфликтите можат да се управуваат на мирен начин, а не преку насилство. Тие вклучуваат не само олеснување на избори, [...] туку и репатриација на бегалците и зајакнување на владините институции.

Општо земено, стратегиите за градење на мирот не само што работат за да се елиминира непосредната подготвеност на земјите кои го користат насилство, туку тие се стремат да ги остварат целите на решавање на конфликти: такви операции бараат од страна на учесниците да ги олеснат ставовите и односите со настанатите промени во спорот и нивните составни делови (Обединетите нации за 1992 година).¹⁹⁷

Форма на градење на мирот е привремена/преодна администрација, при што остварувањето на суверенитетот на одредена територија, привремено префрлен на извршната, законодавната и судската власт. До денес само две

¹⁹⁷ Повеќе Paris, 2004, стр. 38-39

такви администрации се поставени: Привремената административна мисија на Обединетите нации во Косово (УНМИК) и Преодна администрација на ОН во Источен Тимор (УНТАЕТ).

Оливер Ричмонд, еден од најпознатите критичари на конкретната форма на градење на мирот посочи на промените на посакуваниот исход на интервенција. Наместо традиционалните мировни, фокусот на менаџмент на конфликти и враќањето на преговори врз основа на добра волја на страните, сакаат со градење на мирот активно да ги реши основните причини за конфликтот и да создаде, ако е потребно со сила, услови за траен мир.¹⁹⁸

Зголемената комплексност на мандатите за градење мир како амбициозни задачи доведоа до значително зголемување на бројот на организации и други актери вклучени во полн обем на операции за градење на мирот. Тие ги вклучуваат регионалните организации, како што се НАТО, Организацијата за безбедност и соработка во Европа (ОБСЕ), Специјализирани агенции на ОН, меѓународни невладини организации и меѓународните финансиски институции. Потребниот напор за да се координираат овие различни актери и нивните делумно дивергентни агенди е еден од клучните предизвици во рамките на овие операции, кој е истакнат во сеопфатниот документ за мировни операции на ОН, на DPKO, *Capstone доктрина* (2008).

Операциите за градење на мирот, како што е наведено погоре, се комбинираат со високо ниво на потенцијал на употреба на сила и голем број на нападни политички задачи; тоа е всушност либерална парадигма кој на мисиите им дава концептуална основа за употреба на сила при интервенција. Тука, еден од главните проблеми е употребата на сила и градење на мирот коишто се извршуваат од страна на цивили, невоени задачи со различно потекло, агенди и политички цели.¹⁹⁹ Делумно како резултат на нивното влегување во повеќе области, појавата на операциите за градење на мирот се совпаѓа со појавата на повеќе концептуални и емпириски софистицирани мировни операции.

¹⁹⁸ R. Oliver, 2004, стр. 84

¹⁹⁹ R. Oliver, 2004, стр. 84 и 87

6.5 Петта генерација на мировни операции

Петтата генерација поставува мисии на хибриден карактер каде се распоредуваат трупи и полициски персонал под мешани команда. Во рамките на Обединетите нации и регионалните организации, трупите на истите мисии се распоредуваат на одделни синџири на команда и различни форми на мандатот. Во глобалниот систем, овие мисии на мировни операции ја одразуваат растечката промена на поделба на трудот.

Хибридните мисии често се должат на успешно остварување на соработка за време на мандатот. Како пример е политичката мисија во Авганистан, UNAMA, кога силите на ОН и НАТО соработуваа со локалните сили²⁰⁰ Значајна препорака на мировните сили беше да треба да бидат вклучени само во случај на реален мандат. Главниот напор на новиот концепт е да се скрши традиционалната непристрасност на мировни сили во операцијата во случаи кога една држава ја крши рамката на мировниот договор. Тука се препорачува определување на истражни мисии на почетокот на конфликтот, продлабочување на соработката преку институции, влади, меѓународни и регионални организации, каде ја нагласува потребата за зајакнување на улогата на полициска асистенција на граѓанските во повоената реконструкција на регионот, а особено формирање на единици, со можност на брзо и ефикасно распоредување на мисии, во рок од 30 дена од денот на донесувањето на Резолуцијата.

Пример за ефектот на изборот меѓу мисии-појава која соодветствува со хибридизација типична на петтата генерација е MINUSTAH во Хаити, каде што мнозинството војници доаѓаат од Јужна Америка и главниот фокус на мисијата е економскиот развој и општествената стабилност.

Мировните операции се централна тема во меѓународната безбедност кои заслужуваат внимание не само кога се успешни или неуспешни, туку и поради намалување/спречување на конфликтите и хуманитарните катастрофи кои би се случиле во нивно отсуство.

²⁰⁰ Kobelková, 2010, стр. 234

7. Преглед на практични примери на мировни операции

Имајќи го во предвид предметот на мојата теза и претходните карактеристики, теоретскиот израз преставува важен дел да се изврши анализа на полето на специфични МО на ОН. Следниот дел се обидов да ги анализирам успехите и неуспехите во исполнувањето на мандатот на одредени МО на ОН.

Конго (ONUC- MONUC -MONUSKO)

Работата на МО на ОН во Конго во јули 1960 година како што се предвидени во Резолуцијата 143 (1960) на Советот за безбедност досега е една од најконтроверзните активности²⁰¹ во поглед на успешноста или неуспешноста на мисијата. За Обединетите нации тоа бил голем предизвик поради огромната територија, со околу 14 000 000 жители и со 20.000 војници. Несогласувањето на Генералниот секретар на Советскиот Сојуз, неговата смрт и финансиската криза на Обединетите нации²⁰² биле придружници на мисијата на ONUC мисија во Конго. Мандатот бил обезбедување повлекување на белгиските војници од Конго и помагање на локалната власт во воспоставување владеење на законите и редот во земјата.

Со текот на времето функцијата на мисијата била проширена да помогне во одржувањето на територијалниот интегритет и политичката независност на Конго.²⁰³

Во јануари 1960 година Генералниот секретар DAG HAMMARSKJOLD дошол во посета на Конго и се плашел од проблемите кои можат да се случат по независноста на Конго. Тој не сакал да се меша во внатрешните конфликти и

²⁰¹ A. Roberts, B. Kingsbury, *United nations, divided world, The UN's Roles in International Relations*, Second Edition, ISBN 9780198279266, стр. 190

²⁰² Обединети нации, „Сини шлемови“, Преглед на мировни операции на ОН, стр. 17

²⁰³ Република Конго – мандат ONUC, ОН, Достапно на:

<http://www.un.org/en/peacekeeping/missions/past/onucM.htm>, (14.5.2014)

имал строга политичка неутралност.²⁰⁴ Изјавил дека во прилог на масовната поддршка на белгиската влада ќе биде потребно и политичка помош од Обединетите нации. Владата на Конго се согласила со предлогот на ГС за испитување на воени советници и експерти во Конго за помош во зајакнување на армијата на Конго²⁰⁵.

Во јуни 1960 година Република Конго ја изгласила независноста, но веднаш потоа ситуацијата започнала да се влошува и избувнал бунт. На 11 јули провинцискиот претседател на најбогатата провинција Катанга објавил независност, а наредниот ден бидејќи ситуацијата во Конго е закана за меѓународниот мир претседателот Kasavubu побарал помош од ОН. Поточно, Владата на Конго побарала од САД да обезбеди војска под покровителство на ОН. Додека ОН дебатираше за продолжување на акцијата, работите се влошиле во Конго. Белгиската војска го презела аеродромот во главниот град Leopoldville (сега Киншаса) и започнало враќање на редот во европскиот дел на градот.

Генералниот секретар на ОН бил со спротивен став од премиерот кој барал помош од ONUC да ја спречи поделбата на покраината со сила, бидејќи било во спротивност со принципот на не-употреба на сила, освен во самоодбрана, нагласувајќи дека ОН не може да стане дел од конфликтот во Конго²⁰⁶.

И покрај тешките услови, операција ONUC била успешна во преземањето на белгиските војници од целиот Конго за помалку од шест недели. Но, провинцијата Катанга останала нерешена.²⁰⁷ Задачата за воспоставување на владеењето на законот и редот со 20.000 војници за целата територија на Конго била тешка. Во исполнувањето на МО на ОН истата доживеала многу жртви. И како резултат на ширење на граѓанската војна, каде војниците од 20 000 се намалиле на 15 000, Советскиот Сојуз повикал на оставка на ГС.

Во меѓувреме Советот за безбедност ја усвоил Резолуцијата 161(1961) за спречување на граѓанската војна кој за многумина ова значело недоверба во мировниците.

Првите три резолуции (Рез. 143, 145 и 146) содржат елементи на дефиниција на мировна операција; непристрасност и неутралност, согласност

²⁰⁴ Durch 1993, стр. 315

²⁰⁵ Обединети нации, „Сини шлемови“, Преглед на мировни операции на ОН, стр. 176

²⁰⁶ Ibid, стр. 179.

²⁰⁷ Ibid, стр. 180.

на земјата домаќин (во овој случај и од Владата на Конго и од Катанга) и без употреба на сила од страна на мировните сили. Мисијата ONUC успеала за два месеци да воведо ред и закон, да ги повлече белгиските војници од поголемиот дел на Конго. ONUC на самиот почеток била многу комплицирана мировна операција. Истата, немала силен и јасен мандат. Таа била првата мисија на ОН да работи со владините сили против бунтовниците и платениците, прва мисија за спроведување на ембарго за оружјето, вклучително и апсење на екипите и авионите кои носат оружје и воена опрема, вклучително користење на борба за извршување на одлуките на Советот за безбедност. Воздухушната моќ одиграла голема улога во примена на оперативниот мандат. За прв пат во историјата на мандат на мировна мисија се користело напад воздух-земја.

ONUC била прва мировна операција која во комбинација на цивилни и воени функции која се нарекувала „мулти-компонента“ операција²⁰⁸. ГС Хамаршелд како поборник на превентивната дипломатија бил испратен од ОН како претставник пред изгласување на независност во Конго. Тој развил план во кој вклучил бројни задачи кои биле надвор од воените операции на ONUC. Во обид да се изгради администрацијата на земјата била вклучена во активности за јакнење на државните институции, т.н. „државотворни“²⁰⁹. Со цивилниот персонал ONUC ги презела функциите кои вклучуваат елементи на градење на мирот. Исто така биле вклучени во зачувување на единството, територијалниот интегритет и политичка независност на Конго, во заштита и унапредување на благосостојбата на населението. Во спроведувањето на својот мандат бил овластен да употреби сила, доколку е потребно. Присуството на ONUC во периодот од четирите години, тие работеле во административна и хуманитарна област. Воедно координирала со медицинска обука и со програмите за вакцинирање.

По лекциите од крвавите настани во Руанда и од страв да недојде до можно повторување на неуспехот, за прв пат, после многу години западните сили се покажале како најсилни одобрувајќи распоредување на деведесет набљудувачи на ОН во стратешките области на веќе формираната Демократска Република Конго (MONUC), со задача надгледување на прекилот на огнот. Во јули 2006 година, после 46 години се одржале првите избори во земјата кои резултирале

²⁰⁸ Durch, 1993, стр. 37

²⁰⁹ Jacobson, 1964, стр. 75

формирање на петстотини во седиштето на националното собрание. Токму ова преставувало едно од најголемите достигнувања на МО на ОН во Конго.

Со Резолуцијата 1925 (1 јули 2010) на Советот за безбедност на 28 мај, претходната мировна мисија - MONUC била преименувана во мисија за стабилизација на ОН - MONUSKO.

MONUSKO бил овластен да ги употребува сите средства за заштита на човековите права на цивилниот, хуманитарниот персонал и бранителите, од физичко насилство, како и поддршка на Владата на Демократска Република Конго (ДМК) во напорите за стабилизација и градење на мирот. Мандатот на MONUSKO е наведен во Резолуцијата 2053 (2012), усвоена од Советот за безбедност на 27 јуни 2012 година. MONUSKO како најскапа и најголема операција се состоела од 19.815 војници, 760 воени набљудувачи, 391 полицајци и 1.050 членови на државните, правосудните и казнено-поправните компоненти.

Реконфигурацијата на MONUSKO зависела од развојот на ситуацијата на теренот и постигнување на целите: завршување на воените операции во провинциите Kivus и Orientale, ефикасно подобрување на капацитетот на Владата за заштита на населението и зајакнување на органите на државата во целата територија.

Советот на безбедност, поради повторно разгорување на конфликтот во источниот дел на ДРК, одлучил со Резолуцијата 2098 во траење од една година, а со цел неутрализирање на вооружени групи и подготовка за стабилизација на теренот, да вклучи распоредување на 19.815 воена сила, 760 набљудувачи и штабни офицери, 391 полицајци и 1.050 припадници на полициски единици. Советот, исто така, одлучил MONUSCO да го зајакне присуството на воени, полициски и цивилни компоненти во источниот дел на Демократска Република Конго, а да го намали своето присуство во региони кои не се погодени од конфликтот, особено во Киншаса и во западниот дел на Демократска Република Конго.

Ситуација на 31 март 2016 година:

22.667 распоредени сили од кои:

18.814 воен персонал

16.936 војници

471 воени набљудувачи

1.407 полицајци

816 меѓународен цивилен персонал²¹⁰

2654 локален цивилен персонал

383 волонтери на ОН.

Со Резолуцијата 2147 на СБ, мандатот на MONUSCO бил продолжен до 31 март 2015 година. Со истата Резолуција, СБ ја истакнал потребата од јасна стратегија за излез од ситуацијата и одлучил дека мандатот на MONUSCO ќе зависи од развојот на истата и напредокот, согласно трите идентификувани приоритети во стратешкиот концепт: заштита на населението, стабилизација и поддршка во спроведувањето на Рамковниот договор за имплементација на мирот и безбедноста на ДРК и регионот.



Мозамбик (ONUMOZ)

²¹⁰ Податоците за меѓународните и локалните цивили се од 31 јули 2015 година

Мировната операција на Обединетите нации во Мозамбик била основана на 16 декември 1992 година со Резолуцијата 797 (1992) од страна на Советот за безбедност за да помогне во спроведувањето на мировниот договор (Општа спогодба за мир) склучен помеѓу претседателот на Република Мозамбик и претседателот на Националната партија (RENAMO)²¹¹

Мандатот на оваа операција се состои од мониторинг за прекин на огнот, демобилизација на војниците, чување и уништување на оружјето, следење на изборниот процес и хуманитарна помош, следење и проверување на повлекување на војниците, како и други меѓународни активности за промовирање на процесот на мирот.²¹²

Во почетокот на 1993 година, биле распоредени околу 6.500 војници и воени набљудувачи. Како што беше загарантирано спроведувањето на Договорот за надзор и мониторинг за следење,²¹³ ГС изразил уверување дека тоа нема да создадат услови за успешни избори во земјата додека воената ситуација не биде целосно под контрола, потенцирајќи ја подеднакво материјализацијата на мировниот договор.²¹⁴ ONUMOZ започнал со програма за хуманитарна помош за 3,7 милиони луѓе. Во 1993 година Високиот комесар на ОН за бегалци (УНХЦР) извршил репатриација на 1,3 милиони бегалци. Во тоа време таа била една од најголемите операции за УНХЦР во Африка.²¹⁵

Во октомври 1994 година, се одржале првите избори во земјата, вклучувајќи повеќе политички партии. Тие биле следени од 2.300 меѓународни цивилни набљудувачи, вклучувајќи и 900 од OSN.²¹⁶ Врз основа новоизбраниот парламент и претседател, Генералниот секретар изјавил дека изборниот процес се карактеризира со непристрасност, висок степен на професионализам и дека тоа е предуслов за создавање на политичка ситуација во која се издвојуваат и принципите на демократијата. Резултатите од изборите, исто така, ја потврдиле

²¹¹ *United Nations, The Blue Helmets, A Review of United Nations Peace-keeping*, стр. 321

²¹² Mozambique – ONUMOZ, United Nations Operation in Mozambique, United Nations, Mandate, Dostupný z WWW: <http://www.un.org/en/peacekeeping/missions/past/onumozM.htm>, (6.4.2014)

²¹³ *United Nations, The Blue Helmets, A Review of United Nations Peacekeeping*, стр. 322

²¹⁴ *Ibid*, стр. 335

²¹⁵ Mozambique (ONUMAZ), United Nations Operation in Mozambique, United Nations, Background.

²¹⁶ B. E. Bertelsen, *War, (2005): peace and development in Mozambique: A critical assessment*, Bergen, Достапно на:

http://www.academia.edu/171262/War_peace_and_development_in_Mozambique_A_critical_assessment, (5.5.2014), стр.54

волјата на народот на Мозамбик да живеат во мир и хармонија.²¹⁷ Резолуцијата 960 (1994) на Советот за безбедност била дадена заради напорите од страна на сите вклучени партии за успешното завршување на изборниот процес. Политичките партии на Мозамбик биле поканети за продолжување на усогласеноста со обврските кои настанале како резултат на изборите и заради продолжување на процесот на национално помирување-систем на мултилатерална демократија и принципи кои ќе обезбедат траен мир и политичка стабилност.²¹⁸

Оваа МО на ОН во Мозамбик, се смета за еден од најуспешна и многу важна, особено поради успехот во исполнување на мандатот да и се помогне на земјата да ја врати демократијата преку слободни и фер избори. ONUMOZ операција, исто така се одликувала со широка поддршка добиена од локалното население и политичките партии, кои биле подготвени и способни да ги склучат и имплементираат мировните договори.

Руанда (UNAMIR)

МО на ОН во Руанда МО на ОН била основана од страна Советот за безбедност со Резолуцијата 872, на 5 октомври 1993 година, со цел помош во спроведувањето на мировниот договор (*Arusha Peace Agreement*).²¹⁹ Мандатот се состоел од следење на прекин на огнот, вклучувајќи процедури за демобилизација, следење на безбедносната ситуација, помош во деминирање и активности за хуманитарна помош.²²⁰ Борбите меѓу вооружените сили на владата на Руанда - Хуту и Патриотскиот фронт предводен од племето Тутси, избувнале во октомври 1990 година. Мандатот на МО на Обединетите нации започнал во 1993 година, кога на барање на Руанда и Уганда, Советот за безбедност ја утврдил набљудувачката мисија UNAMIR, а воените набљудувачи се распоредиле по должината на нивната заедничката граница.²²¹

Обединетите нации, побарале да се обезбедат војници, но единствено Белгија и Бангладеш обезбедиле персонал. За пет месеци се постигнал

²¹⁷ Обединети нации, „Сини шлемови“, Преглед на мировни операции на ОН стр. 332

²¹⁸ Мозамбик (ONUMOZ), Операција на ОН во Мозамбик, Историја, op. cit. Резолуција на СБ, 960 (1994), 21 November 1994

²¹⁹ Обединети нации, „Сини шлемови“, Преглед на мировни операции на ОН, стр. 343

²²⁰ Руанда (UNAMIR), мандат на ОН, Достапно на:

<http://www.un.org/en/peacekeeping/missions/past/unamirM.htm>, (2.4.2014)

²²¹ Обединети нации, „Сини шлемови“, Преглед на мировни операции на ОН, стр. 342.

договорниот број од 2.548 војници. Во април 1994 година, претседателите на Руанда и Бурунди загинале во авионска несреќа во неразјаснети околности и тоа предизвикало бран на политички и етнички убиства, што довело до една од најтрагичните настани во светот.²²² Набрзо потоа се случил масакрот во 1994 година кога биле масакрирани околу 800.000 луѓе.²²³ Сето ова се случило пред очите на меѓународната заедница. Некои мировници загинале во одбрана на жртвите. Советот за безбедност ги повлекол своите војници.

UNAMIR мисијата е традиционална мировна операција, која, со оглед на нивниот мандат не била во можност да го спречи геноцидот. Таа била формирана со цел да им помогне во исполнување на мировниот договор и создавање на привремена влада. UNAMIR мисијата, сепак и покрај овие трагични последици би можела да спаси околу 30.000 луѓе. Во ноември 1994 година, Советот за безбедност одлучил да го формира Меѓународниот кривичен суд за Руанда (МКСР), чија задача била да ги гони оние кои извршиле геноцид и други тешки кршења на меѓународното хуманитарно право.²²⁴

Врз основа на овие настани, Генералниот секретар со одобрение на Советот за безбедност била овластена независна комисија за истрага. Неуспехот се сметал дека се должи на недостаток на ресурси и политичка волја, како и во грешки во размислувањето. Генералниот секретар изразил жалење поради овие настани. Денес ОН и СБ ги поздравиле препораките на Комисијата дека ОН и меѓународната заедница може да дејствуваат во спречување на вакви или слични катастрофи во иднина.²²⁵

Многу важен е фактот дека и покрај специјалното барање на партиите (Хуту и Тутси) од 13-ти јуни 1993 година, за распоредување на меѓународни сили заради надгледување на демобилизација на тогашните вооружени сили да им се помогне во создавање на една нова, национална армија.²²⁶ ОН не одговориле соодветно на истото. Напротив, бројот на членовите на мисијата се намали. Тогашниот Генерален секретар на ОН, Бутрос Бутрос Гали признал дека со длабоко жалење и понижување на неговиот неуспех не успеал да ги

²²² Руанда – UNAMIR, Историја, ОН, Достапно на:

<http://www.un.org/en/peacekeeping/mis-sions/past/unamirFT.htm> , (2.4.2014)

²²³ United Nations, The Blue Helmets, A Review of United Nations Peace-keeping, стр. 343

²²⁴ *Меѓународната заедница во 1994 година не успеа во Руанда*, Информативен центар на ОН во Прага, 7 април 2004, Достапно на: <http://www.osn.cz/zpravodajstvi/zpravy/zprava.php?id=998>, (23.3.2014)

²²⁵ Руанда – UNAMIR, историја

²²⁶ Резолуција 846 (1993), Советс за безбедност, 22 јуни 1993

убеди земјите-членки да се испратат војници во Руанда.²²⁷ Резолуцијата 929 (2004) на Советот за безбедност со која бил одобрен францускиот план, познат како „тиркизна“ операција се состоел во распоредувањето на мултинационални сили под француска команда. Дефинитивно оваа операција преставувала масовно убиство.

Геноцидот во Руанда станал симбол на неуспехот на меѓународната заедница. Околностите на бруталниот настан го шокирале целиот свет. Секој ден биле убивани по десет илјади луѓе. Воените сили на ОН биле повлечени во времето кога тие биле најпотребни. Според мое мислење, единственото „позитивно“ што произлегло од ова е лекција за целата меѓународна заедница.

Најважното во сета ова биле човековите права за кое се сметале за основна должност за заштити на луѓето во неволја и опасност.²²⁸ Одредбите на Меѓународниот кривичен трибунал за Руанда испратиле јасна порака дека геноцидот и слични злосторства не се внатрешно прашање на државата и оние кои ги имаат извршено мора да бидат соодветно казнети. Досега биле осудени 62 лица, вклучувајќи го и менаџментот, кој се користел од страна на радио пропаганда. Трибуналот испратил порака до јавноста дека речиси својата работа ја имаат завршено и планирал да престане со своите активности на 30 септември 2015.²²⁹

Улогата на ОН во Дарфур

Етнички, економски и политички тензии комбинирани со натпреварувањето околу недоволните ресурси го разгорува насилство во Дарфур. Во 2003 година, владата во Картум донела одлука за распоредување на нејзините национални вооружени сили и мобилизирање на локалната полиција како одговор на нападите од страна ослободително движење / армија (SLM / A)

²²⁷ ОН и присила кон мир, (војни, тероризам и демократија) стр. 179

²²⁸ B. Ki-Moon, *Lessons from Rwanda*, 7 April 2014, Достапно на: <http://www.linkedin.com/today/post/article/20140407155241-204317422-lessons-from-rwanda> , (8.4.2014)

²²⁹ I. Kigali, *Ван ја одбележува 20-годишнината од геноцидот во Руанда повикувајќи спремност да се спречат идни злосторства*, UN News Centre, United Nations, 7 April 2014, Достапно на: <http://www.un.org/apps/news/story.asp?NewsID=47518&Cr=rwanda&Cr1=#.UoT6oKKjPNq>, (8.4.2014)

на Судан кои, без преседан го презеле насилството врз Движењето за правда и еднаквост (JEM). Неселективното бомбардирање од воздух врз вооружените сили на Судан, заедно со нападите од страна на Џанџавид и други војски, селата во целиот регион биле урнати до темел. Цивилите убиени, жените и девојките силувани, децата киднапирани, а храната и водата од изворите уништени. Во јули 2004 година, Африканската унија (АУ) започнале преговорите во Абуџа, додека 60 воени набљудувачи и 310 војници биле имплементирани во Дарфур за заштита за следење на усогласеноста на договорот за прекин на огнот, кој беше потпишан во април од страна на владата, SLM / А и JEM. Во меѓувреме, ОН и невладините организации започна голема хуманитарна операција. Во јануари 2005 година, на анкетната комисија формирана на барање на Управата на Советот за безбедност објавија дека суданската влада води политика на геноцид. Денес ОН во Дарфур, со своите сили и Џанџавид полиција спровеле "дискриминирачки напади, вклучувајќи ги и убиствата на цивили, тортура, принудни исчезнувања, уништување на села, силување и други форми на сексуално насилство, грабежите и присилно раселување". Изјавувајќи дека воените злосторства и злосторства против човештвото може да биде не помалку грозоморно од геноцид, комисијата заклучила дека бунтовничките сили во Дарфур се одговорни за можни воени злосторства, вклучувајќи, грабеж и убиство на цивили. Меѓународниот кривичен суд, кој на 7. јуни 2007 повикал за апсење на две лица - за да бидат обвинети за воени злосторства и злосторства против човештвото. По три години интензивен конфликт, напорите на АУ довеле до потпишување на Договорот за мир, на 5 мај 2006 година, со Дарфур, која се однесувала на поделба на власта, сеопфатен прекин на огнот и безбедносни аранжмани. Сите страни во конфликтот биле присутни, но само на владата и SLM/A го потпишале договорот. На 31 август 2006 година, со Резолуција 1706, Советот за безбедност го проширува мандатот на UNMIS за да се овозможи распоредување во Дарфур. Во ноември, суданската влада изразила поддршка, во принцип, за воспоставување на хибридна мисијата на ОН и АУ во Судан. По неколку месеци преговори, на 31 јули 2007 година, Советот за безбедност ја основала хибридната МО на Африканската унија и Обединетите нации, во Дарфур (UNAMID), со цел на еден сеопфатен начин да се справи со ситуацијата во Дарфур. На 28 август, генералниот секретар Бан Ки-Мун, најави дека наскоро ќе патуваат во Судан, Чад и Либија - да помогне да се обезбеди

брзо и ефикасно распоредување на UNAMID мировници, достапност на хуманитарна и развојна помош, како и континуирана динамика во мировниот процес. "Мојата цел е да се заклучи напредокот што го постигнавме досега", рече тој, "да се изгради да еден ден оваа страшна траума можеби ќе престане". Но и покрај тоа, на 4 Септември, тој го објави назначувањето на Ашраф Jehangir Кази за свој нов специјален претставник за Судан.

Три недели подоцна, на 25 септември, Советот за безбедност го одобрил формирањето на мултидимензионалното присуство во Чад и Централната Африканска Република, во договор со Европската унија - присуство кој ќе вклучува мисија на ОН во Централно Африканската Република и Чад (MINURCAT). Откако утврдил дека ситуацијата во пограничниот појас меѓу Судан, Чад и Централно Африканската Република претставувале закана за меѓународниот мир и безбедност, Советот решил да помогне во создавањето на условите за погодна безбедност на доброволно, сигурно враќање на бегалците и раселените лица. Претходно, во јануари 2007 година, Генералниот секретар го именувал, Јан Елиасон, поранешен шведски министер за надворешни работи и претседател на Генералното собрание, како негов специјален претставник за Дарфур, со цел повторно зајакнување на политичкиот процес и доведување на мировен договор за решавање на конфликтот во Дарфур. Генералниот секретар нема доволно моќ да интервенира како трета страна во конфликтот. Ова делумно се должи на фактот дека според член 99 од Повелбата, Генералниот секретар може да донесува само прашања кои се однесуваат на меѓународниот мир.

Конфликтот во Дарфур сеуште не е завршен, Јужен Судан неодамна станала нова независна држава и 193 членка на ОН.

Резолуцијата 2148 (2014), усвоена од Советот за безбедност на 3 април 2014 година Мисијата бара:

- Заштита на цивилите, без да е во спротивност со одговорноста на Владата на Судан;
- Да ја олесни испораката на хуманитарна помош и да се обезбеди безбедноста на хуманитарниот персонал;
- Посредување помеѓу Владата на Судан и не-потписнички на вооружени движења врз основа на документи од Доха за мир во Дарфур; и

Поддршка во посредување со конфликтната заедница, вклучувајќи ги и мерките за решавање на основните причини.



Мисија	Мандат	Траење	Распоредени сили	Компоненти (Воени и цивилни)	Жртви
Конго	Рез: 1925	2010	22 498	Воен персонал: 18,664 Војска: 16,797 Воени набљудувачи: 475 Полиција: 1,392 Цивилен персонал: 3,470 Меѓународен цивилен персонал: 816 Локален цивилен персонал: 2,654 Волонтери на ОН: 364	102
Мозамбик		1992-1994		3,941 војска и воен персонал за поддршка, 204 воени набљудувачи и 918 цивилна полиција	23 воен персонал 2 цивилен персонал 1 меѓународен персонал — 26 Вкупно \$486.7 милиони
Руанда		1993-1996		2,548 воен персонал, вклучување 2,217 униформирани војници и 331 воени набљудувачи, 60 цивилна полиција; поддржани од меѓународните и локални регрутиран цивилен персонал	3 воени набљудувачи 22 Воен персонал 1 цивилен полицаец 1 локален персонал 27 Вкупно \$453.9 million
Дарфур	2016			Сила: 20,616 Вкупно: Воен персонал: 17,063 Војска: 13,608 Воени набљудувачи: 162 Полиција: 3,293 Цивилен персонал: 3,412 Меѓународен цивилен персонал, 811 Локален цивилен персонал: 2,601 Волонтери на ОН: 141	234 \$1,102,164,700

Од анализата на две завршени и две тековни мисии може да се заклучи следното:

Мисиите на ОН ДРК, Мозамбик, Руанда и Дарфур се одраз на менување на природата на МО во пост-Студената војна кои вклучуваат големи размери на распоредување на мировниците на ОН заради решавање на најголем дел меѓудржавни конфликти. Главното прашање е: "Кои се факторите кои придонесуваат во одредување на успехот или неуспехот на МО во Африка?". ОН се повикани да интервенираат во "одржување на мирот и безбедноста" во Африка со обезбедување на средства и распоредување на мировници. Сепак, без рамка за учество во решавањето на ваквите конфликти, мировни операции на ОН резултираат со некои неуспешни и успешни мисии.

Неколку фактори кои ја отсликуваат ефикасноста на МО на ОН се следните: потребата од јасен мандат на мисијата на ОН, ефикасна контрола на природните ресурси кои го поттикнуваат конфликтот, подготвеноста на главните внатрешни и надворешни актери во почитува имплементирање на мировните договори, посветеност и обезбедување на мировниците и соодветни ресурси од самиот почеток на мисијата, навремена интервенција од страна на регионалните организации, како и претставниците ОН ефикасно да го насочат мировниот процес.

ДРК мисијата како една од најголемите на ОН мисии е и пример на многу комплицирана. Како пример, оваа мисија и мисијата Дарфур се неуспешни мисии на ОН. Тие резултираат со несоодветно финансирање и ресурси. Конго и Дарфур се две конфликтни области со најголем број на бунтовнички групи. Јасно е дека природните ресурси во кризните подрачја се користат од страна на бунтовничките групи и нафтеното гориво, со што се намалува ефикасноста на мировните мисии на ОН. Контрола на такви извори кои се користат од страна на бунтовниците може да ја ублажи ефикасноста на мисијата во конфликтните области. Во спречувањето на акцијата да не дојде до конфликт голема е и улогата на Кина и нејзиниот интерес за нафтата во Судан. Двете мисии се одвива под Поглавје VII од мандатот на ОН.

Мисијата во ДРК е овластена да ги употреби сите средства за извршување на својот мандат, меѓу другото, и за заштита на цивилите, хуманитарниот персонал и бранителите на човековите права под закана од физичко насилство како и за поддршка на Владата на КРО во неговата стабилизација и во напорите за консолидација на мирот.

Советот за безбедност во Конго ја вклучи специјализираната „Бригада за интервенција“ која се состои од три пешадиски баталјони, по една артилерија и една разузнувачка сила кои треба да работат под директна команда на командантот на силите на MONUSCO, со одговорност во неутрализирање на вооружените групи со цел допринос во намалување на заканата од страна на вооружени групи на државните органи и цивилната безбедност и да направи простор за други активности за стабилизација.

Советот, исто така, одлучил MONUSCO да го зајакне присуството на војската, полицијата и цивилните компоненти во источниот дел на Демократска Република Конго и да се намали присуството во области кои не се погодени од конфликтот особено Киншаса и во западна ДРК.

Со резолуцијата 2277 (2016) Советот за безбедност ја потврдува намерата да се направи намалување на бројот на војниците откако е постигнат значителен напредок во однос на приоритетите на мандатот MONUSCO.

Одобрен буџет (07/2016 - 06/2017): \$ 1235723100 (A / C.5 / 70 / 24PDF документ.

Мисијата во Конго е карактеристична со робустни мировни сили на теренот+вооружена акција за време на операцијата и робустни мултидимензионални мировни сили, како почетна фаза за влез за стабилизација.

За разлика од MONUSCO, во Дарфур како непредвидлива мисија е мисија со мандат на Стабилна поддршка за хуманитарна помош UNAMID.

Од финансиски аспект, овие мировните операции на ОН се скапи, поради големиот број на распоредени сили на голема географска површина. Приближно, сите мировни операции на ОН се борат со финансиски тешкотии, бидејќи оперативните трошоци имаат тенденција да ги надминат очекувањата. Меѓутоа, зголемувањето на бројот на мировниците можеби не е гаранција за веројатноста за успехот на мировна мисија или спречување на повторна појава на конфликт.

За разлика од гоеренаведените тековни мисии, завршните мисии во Мозамбик и Руанда се карактеризираат со следното

Мировната мисија на ОН во Мозамбик се смета за успешен пример на интервенција на ОН. Може да се карактеризира како операција на управување во транзиција со политичко решение и траен прекин на огнот. Мировниот процес доведе до успешна интервенција која се карактеризира со четири клучни работи: мировен процес во центарот на суштината на конфликтот и неговите главни причини, мировен процес кој се одвиваше во рамките на изградба, искористување на легитимни невладини организации, заради продолжување на процесот, трансформирање на карактерот на мировниот процес, се со цел забрзување на промените во односите меѓу страните и продолжување на процесот на договор и помирување.

Спроведување на ефикасна и непристрасна организација на изборните органи, како и финансиска и техничка помош била обезбедена од страна на Програмата за развој на ОН (УНДП).²³⁰ Буџетот за програмата за помош за реинтеграција изнесувала \$ 31,9 милиони евра. Тука спаѓаат програма за реинтеграција, имплементирана од страна на УНДП, каде се вклучени плаќања со готовина, стручната обука, економски активности, како и кредитни линии за демобилизираните војници.²³¹

За разлика од мисијата во Мозамбик, мисијата во Руанда се смета за неадекватна, со ниски меѓународни капацитети кои се со слаба имплементација, и со оскудни ресурси.

Мисијата, на која не му беше дозволено употреба на воена сила за постигнување на своите цели, беше ограничена во истражувањето за нарушување на прекилот на огнот, помагајќи во испорака на хуманитарна помош и придонес за безбедноста на главниот град Кигали. ОН е критикувана во неколку клучни области кои довеле до неуспех на мисијата и ризикот за геноцид. И покрај загинувањето на 10 белгиски мировници во почетокот на геноцидот, имло малку волја за задржување на мировниците во Руанда, а уште помалку за зајакнување на нивниот мандат.

Факт е дека се уште постојат жртви, кои денес бројат стотици во споредба со стотици илјади, кои немаат никакво влијание врз фактот, дека Конвенцијата

²³⁰ Бутрос Бутрос-Гали, Конечен извештај за работа на Генералниот секретар на Обединетите нации во Мозамбик, стр. 2

²³¹ Ibid, стр.6

за геноцид бара неговите потписници да го направат тоа што не го сторице во 1994 година: да се спречи геноцидот и да се казнат сторителите.

Во контекст на горенаведеното можеме да заклучиме дека неопходно е потребно обезбедување на ОН со финансиски, воени, политички и дипломатски средства за воспоставување и поддршка на постојана интервентна сила за брза реакција, повикувајќи се на Поглавје VII како би дошло до спречување или запирање на геноцидот и заштита на жртвите; како и

Да не се игнорира раното предупредување кое е од суштинско значење, да се анализираат собраните разузнавачки податоци, доволен број на распоредени и добро опремени војници, со соодветен мандат и материјално технички средства.

8. Заклучок

Од анализата во трудот може да се констатира дека мировните операции на ОН од времето на првата имплементација во 1956 година, нивниот концепт и пракса претрпеле значителни промени. Тие промени се како резултат на природата на насилните конфликти и преуредените овластувања во меѓународниот систем на држави кои се адаптираат кон новите закани. Мировните операции се еден од најчесто користени *ад хок* мултилатерални механизми за одржување на меѓународниот мир и безбедност. Иако учеството е "задолжително", сепак постои неформална обврзувачка димензија на меѓународна соработка, а тоа е "потребата од соработка". Мировните операции на ОН подеднакво не одговараат на сите ситуации и затоа функциите и задачите треба да се различни и соодветно да бидат прилагодени.

Настанатите кризи го наметнаа забрзувањето на трансформацијата на мировните операции, кои одговорија со сопствена улога во трансформација на конфликтите, а резултатот беше појава на повеќедимензионални, мултифункционални мировни операции. Мировните операции на Обединетите нации се извршуваат од страна на цивилни и воени компоненти, но карактеристично е што цивилната компонента се зголемува. Поради карактеристиките кои војската ги прават погодни во создавање на услови и простор за мирни преговори и помирување, истата се уште останува да биде централна компонента на мировните операции. Како концептуална задача во учествувањето на мировните операции од војската се бара интензивна професионална обука, а тоа значи дека ги вклучува односите со цивилната сфера.

Во рамките на соработката во мировните операции на ОН со регионалните организации, се покажа дека односот иако уште е почетнички, има потенцијал. Сегашните и идните потенцијални способности на ОН со ЕУ во мировни операции се разликуваат во голема мера во зависност од карактеристиките и

достапноста на ресурсите на секоја организација и за секоја конфликтна ситуација која мора да се почитува.

Предизвикот за иднината на мировните операции, се однесуваат на потенцијалот на мировните операции на ООН и ЕУ за потребите во секоја ситуација, со цел да се спречи неефикасното повторување на конфликтот и развивање на насилството.

ОН имаат и слабости и предности, така што нејзиниот потенцијал не е целосно искористен од страна на меѓународната заедница. Големiot број на различни недостатоци биле идентификувани како што се: Генералното собрание нема виталност и не е фокусиран на релевантни прашања; Советот за безбедност треба да се реструктурира за да добие поголем кредибилитет, легитимитет и застапување.

ОН мора да направи повеќе за да им помогне на земјите кои се оправуваат од насилни конфликти; понатаму, постои потреба за поголема координација и споделување на товарот со регионални организации; специфични структури треба да се основа за решавање на новите економски и социјални закани; како институција на глобалното владеење, работата на човековите права треба да се зајакне за да се подобри угледот на ОН.²³²

Целта на истражувањето беше да се анализираат основните принципи на мировните операции на ООН и ЕУ и врз основа на споредба на главните разлики да се дефинира содржината на индивидуалните принципи и да ги одредат главните промени во поглед на принципите на мировните операции кои еволуирале од првите мировни операции на ООН.

Може да се извлечат неколку општи заклучоци во врска со мировните операции:

Прво, мировни операции ставаат повеќе акцент на повоена општествена реконструкција на областа од кога било досега, особено во Обединетите нации. Воени компоненти се понеуспешни во обидите да се проникне во длабочината на локалните политички и социјални структури, особено во помош на локалните невладини организации и други партнери. Може да се каже дека

²³² Report of the High-level Panel on Threats, Challenges and Change, "A More Secure World: Our Shared Responsibility," (New York: United Nations, 2004), стр.78.

постои разликата помеѓу мисијата, повоената реконструкција и воена интервенција.

Второ, сегашните мировни операции може да се опишат како мултидимензионални операции. Персоналот на мисијата решава голем број на функции, така што во моментот вклучува административен кадар, економисти, полициските службеници, правни советници, набљудувачи на изборите, набљудувачи во текот на усогласување, човекови права и специјалисти во државните работи, владини службеници, хуманитарни професионалци, експерти во комуникациите и односите со јавноста, што е особено важно за мултидимензионалните МО на ОН и ЕУ ОКМ.

Трето, бројот на операциите спроведени од ОН се поврзана со глобалните прашања за безбедност и управување со кризи, што доведува до предност на МО на ОН. Таа и понатаму останува најголем авторитет во гаранцијата на мирот и безбедноста, како дел од поранешните активности.

Четврто, сите организации работат со комплетен спектар на активности кои можат да се опишат како мировни операции. Бидејќи се речиси идентични, секоја организација користи различна терминологија. Во сложени операции може да се подредат операциите за одржување на мирот, операции за присила кон мир, операции за изградба на мирот, операции за мировен процес и спречување на конфликти и хуманитарни операции. Активностите не се хиерархиски, практично се испреплетени и поврзани едни со други.

Петто, традиционалните МО на ОН се вршат според Глава VI од Повелбата ОН и игра споредна улога во сложените операции. Иако ОН гарантира способност на мултидимензионален менаџмент на МО на ОН, вклучувајќи и активности за присила кон мирот, ОКМ ЕУ за да добие овластување за спроведување на операции користи резервирани капацитети согласно Поглавјето VII од Повелбата на ОН.

Шесто, администрација на ОН од крајот на 90-тите години се повеќе имаат форма на изградени мировни операции. Оваа линија, исто така, ја следи ЕУ со проширување на концептот на операции. Постепено, во мировните операции исчезнале разликите кои биле поизразени во втората половина на 90-тите години, особено во споредба со традиционалните мисии.

Седмо, за разлика од традиционалните мировни сили во ОН во 90-тите години, чија главна цел е да се реши воената ситуација на местото на кризата, која се поврзува со дефиниран датумот на нивно отстранување, обврската во сегашниот тренд е во криза, додека примената на ЕУ ОКМ се гледа од нивното вистинско основање во 2003 година. Во овој контекст, Обединетите нации, зборуваат за потребата од вклучување на регионални институции и организации, кое се нарекува регионално одржување на мирот. Оваа насока веќе беше наведено во Извештајот на Генералниот секретар на ОН (2005), чии заклучоци беа меѓу другото и препораките за соработка на Обединетите нации и регионалните организации во превенција на конфликти и мировни операции.²³³

ОН сеуште е клучна организација за управување со конфликти во меѓународни општеството заедница која своите недостатоци и потреби при спроведување на МО ги надминува во соработка со други меѓународни организации.

²³³ OSN 2005, стр. 62.

9. КРАТЕНКИ

ООН Организација на Обединети нации

МО мировни операции

ММ мировни мисии

ЕУ Европска унија

НАТО Организација на Северно-атлантската договорна

АУ Африканска унија

ВСЕС Воен штаб на ЕУ

ОБСЕ Организацијата за безбедност и соработка во Европа

ПСК Комитетот за политика и безбедност

МКС Главен координатор на активности

СПГС Специјален претставник на Генералниот секретар

ДЕУ Договор на ЕУ

СИПРИ Стокхолмски институт за истражување во мир

ИД Исламска држава

SAG Високо советодавна група

ЗБОП Заедничка безбедносна и одбранбена политика

DDR Разоружување, демобилизација, реинтеграција

ДФС Секторот за поддршка на поле

ДПА Оддел за политички прашања

DPKO Оддел за мировни операции

ОМЕ Мисии за градење на мир

ЕБОП Европската безбедносна и одбранбена политика

ЕУЛЕКС Мисијата на ЕУ за владеење на правото на Косово

ЕУМЦ Воен комитет на ЕУ

ЕУФОР - АЛТЕА Мировна операција во БиХ

МКСР Меѓународен кривичен суд за Руанда

МХП Меѓународно хуманитарно право

ЗНБП Заедничка надворешна и безбедносна политика

КФОР Косовски сили (НАТО)

ГАЕРЦ Совет за општи прашања и надворешни односи

ЈЕН Движење за правда и еднаквост

MICIVIH Меѓународна цивилна мисија на Хаити

МНИ Мисија на ЕУ за набљудување на избори распоредени во Западниот брег

УНХЦР Канцеларија на Висок комесар на ОН за бегалци

MISCA Мировна мисија на АУ во Централна Африканска Република

ГС Генералното собрание

AFISMA Меѓународна мисија за поддршка во Мали

MINUSMA Интегрирана мисија за стабилизација во Мали

MINURCA Мисијата на ОН во Централно Африканската Република

MINURSO Мисијата на ОН за референдумот во Западна

MNF Мултинационалните сили (Мултинационална група)

MONUA Мисијата за набљудување на ОН во Ангола

ONUB Операција на ОН во Бурунди

ONUCI операција на ОН во Конго

ONUMOZ Операција на ОН во Мозамбик

SLM / А Судан Ослободително движење / армија

UMPROFOR Мисија во Република Македонија

UNAMIR Мисијата на ОН во Руанда

UNAMIS Мисија пред ОН во Судан

UNAMSIL Мисијата на ОН во Сиера Леоне

UNMA Мисијата на ОН во Ангола

UNAMA Мисија на ОН во Авганистан

UNMEE Мисијата на ОН во Етиопија и Еритреја

UNMIL Мисијата на ОН во Либерија

UNMIS Мисијата на ОН во Судан

UNOA Канцеларијата на Обединетите нации во Ангола

UNOCI Операција на ОН во Брегот на Слоновата Коска

UNOMIR Набљудувачка мисија на ОН во Уганда, Руанда

UNOMSIL Мисијата на ОН набљудувач во Сиера Леоне

UNOCOM Првата операција на ОН во Сомалија

UNOCOM II Уште една операција на ОН во Сомалија

UNTAK Мисија на ОН во Источен Тимот

УСАИД Американската агенција за меѓународен развој

MINURCAT Мисијата на Обединетите нации во Централноафриканската Република и Чад

MINUSTAH Мисија за стабилизација на ОН во Хаити

MONUC Мисијата на ОН во Демократска Република Конго

MINUSCA Мултидимензионална интегрирана стабилизација во Централна Африканска Република

MONUSCO Мисијата на ОН за стабилизација во Демократска Република Конго

MIPONUH Мисија на цивилна полиција на ОН во Хаити

UNSMIH Мисија за поддршка на ОН во Хаити

INTERFET Привремените сили во Источен Тимор

SOFI Договор за статус на мисија

ROE Правило на ангажман

UNMEE Мисијата на Обединетите нации во Етиопија, Еритреја

УНПРЕДЕП Превентивна сила на ОН во Република Македонија
УНМИК Мисијата на Обединетите нации на Косово
УНИФИЛ Привремените сили на Обединетите нации во Либан
УНТАЕТ Преодна администрација на Обединетите нации во Источен Тимор
UNISO Прва група на воени набљудувачи во Палестина
UNSCOV Специјален комитет на Балкан
UNEFI Прва мировна мисија на ОН
UNTEA Извршен орган на ОН
UNSF Сили на безбедност
UNMIT Интегрирана мисија на ОН во Тимор
UNAMID Хибридна операција во Дарфур
UNTAK Мисија на ОН во Камбоџа

10. БИБЛИОГРАФИЈА

A.Roberts, B. Kingsbury, *United nations, divided world, The UN's Roles in International Relations*, Second Edition, ISBN

Bercovitch, J., J. T. Anagnoson, and D. J. Willie (1991): "Some Conceptual Issues and Empirical Trends in the Study of International Mediation in International Relations." *Journal of Peace Research*.

Boutros Boutros, Ghali (1992): *Agenda for Peace: Preventive Diplomacy, Peacemaking and Peacekeeping*. New York: United Nations Publications

Bellamy, Alex J. and Paul Williams (2004): „Introduction: Thinking Anew about Peace Operations“, *Journal of International Peacekeeping*, Vol. 11, No. 1

Bellamy, Alex J. and Paul D. Williams, (2005): „Who's Keeping the Peace? Regionalization and Contemporary Peace Operations“, *International Security*.

Bellamy Christopher, (1996): *Knights in White Armour: New Art of War and Peace*, (London: Hutchinson)

Betts, Richard (1994): „The Delusion of Impartial Intervention“, *Foreign Affairs*.

Björn McClintock: „NATO and ESDP – Roommates or Rivals?“ P.6: „The state has remained the primary security actor in the EU“

Björn McClintock: 'NATO and ESDP – Roommates or Rivals?', 'The state has remained the primary security actor in the EU'

Bleiker, Roland (2004): „Alternatives to Peacekeeping in Korea: The Role of Non State Actors and Face-to-Face Encounters“, *Journal of International Peacekeeping*.

Bliesemann, Berit de Guevara (ed.) (2011): *State-Building and State-Formation: A new framework of analysis*, London/New York: Routledge.

Boutros Boutros-Ghali, (1992): An Agenda for Peace Preventive Diplomacy, Peacemaking and Peace-keeping, A/47/277-S/24111. (United Nations, 1992). Internet. Available at: <http://www.un.org/Docs/SG/agpeace.html> Last accessed: June 06, 2005

Cox, Robert W. (1981): *Social Forces, States and World Orders: Beyond International Relations Theory*

Daase, Christopher, (1999): „Spontaneous Institutions: Peacekeeping as an International Convention“, in Helga Haftendorn, Robert O. Keohane and Celeste A. Wallander (eds), *Imperfect Unions: Security Institutions Over Time and Space*, Oxford University Press, New York

Doyle W. Michael & Sambanis Nicholas, (2006): *Making War and Building Peace*, United Nations Peace Operations, Published by Princeton University Press

Durch, William J., Holt, Victoria K., Earle, Caroline R., Shanahan, Moira K. (2000): *The Brahimi Report and the Future of UN Peace Operations*, The Henry L. Stimson Center, Washington.

Diehl, P.F. (1993): *International Peacekeeping*. Baltimore: The Johns Hopkins University Press. Diehl, P. F., D. Druckman, and J. Wall. (1998): “International Peacekeeping and Conflict Resolution: A Taxonomic Analysis with Implications.” *Journal of Conflict Resolution*

Duane Bratt and Erin Gionet (2001): *Evaluating the Brahimi Report*, (The Canadian Institute of Strategic Studies)

Durch, W. J. (1996), *UN Peacekeeping, American Politics, and the Uncivil Wars of*

- the 1990s. New York: St. Martin's Press.
- Evans, G. 1993. *Cooperating for Peace: The Global Agenda for the 1990 and Beyond*
- Filipović, Vladimir (2009): *Kontroverz Vanceova plana*, Zagreb.
- Fletcher, Stephanie (2006): *European Security and Defense Policy: Between „Offensive Defense“ and „Human Security“*
- Fetherston, A. B. (1995): "Habitus UN Cooperating for Peace: A Critique of Peacekeeping." In S. Lawson, ed., *The New Agenda for Global Security: Cooperating for Peace and Beyond*. St. Leonards, New South Wales: Allen and Unwin
- Fetherston, A.B. (1994): *Towards a Theory of United Nations Peacekeeping*. New York: St. Martin's Press
- Fetherston, A. B. and C. Nordstrom. (1995): "Overcoming Habitus in Conflict Management: UN Peacekeeping and Warzone Ethnography." *Peace and Change*.
- Galtung, Johan, Carl G. Jacobsen and Kai Frithjof Brand-Jacobsen, (2002): *Searching for Peace: The Road to Transcend*, (London: Pluto Press)
- Galtung, Johan, (2000): *Conflict Transformation by Peaceful Means*. UNDP. Conflict Training Manual, (Geneva: United Nations)
- Gowan, Richard, (2009): "ESDP and the United Nations", in Grevi, Giovanni/Helly, Damien/Keohane, Daniel (eds), (2009): *European Security and Defence Policy -- The first 10 years (1999-2009)*, European Union Institute for Security Studies
- George F. Oliver,(2002): *The Other Side of Peacekeeping: Peace Enforcement and Who Should Do It?*
- Gurr, T. R. (1993): *Minorities at Risk: A Global View of Ethnopolitical Conflict*. Washington, DC: United States Institute of Peace

Ghoniem, Amira A. (2003): „United Nations Peacekeeping Operations: Improvements for Mission Success”, Ethics of Development in a Global Environment, E297B

Георгиева, Лидија. (2006): *Творење на Мирот*. Скопје: Филозофски факултет

Георгиева, Л.(2004): *Превенција на конфликти: Од идеја кон култура за превенција на конфликти во Македонија*, Скопје

Георгиева, Лидија. (2010): *Европска безбедност*, Филозофски факултет

Javier Solana,(2003): „A secure Europe in a better world“, European Council, Thessaloniki

Heiner Hanggi and Fred Tanner, (2005): „Promoting security sector governance in the EU’s neighbourhood“. In Chaillot Paper 80

Huntington, Samuel P. (1996): *The Clash of Civilizations and the Remaking of World Order* New York, NY: Simon and Schuster

Johansen, R.C. (1994): "U.N. peacekeeping: How should we measure success?" *Mershon International Studies*

Karasek Tomáš (2007): „EU Military Intervention in the Middle East? The Limits of „Low Security Policy“

Kennedy, Paul (2007): *The Parliament of Men: The Past, Present and Future of the United Nations*. London: Vintage. *Peacekeeping Fact Sheet*.

Kenneth C. Eyre,(2001): “The Legal Framework of Modern Peacekeeping.” Course Presentation. International Summer Peacekeeping Institute 2001, (Wolfville, NS: Acadia University/The Royal Canadian Military College/The Pearson Peacekeeping Centre, 2001).

Krause, Keith (2009): *Human Security*. In CHÉTAIL, Vincent, ed., *Post-Conflict*

Peacebuilding: A Lexicon. Oxford: Oxford University Press.

Kühne Winrich and Prantl Jochen (2001): The Brahimi Report: Overcoming the North-South Divide, (German Institute for International and Security Affairs)

Kupchan, Charles A. & Kupchan, Clifford A. The Promise of Collective Security. International Security

Lederach, J. P. (1995): Preparing for Peace: Conflict Transformation Across Cultures. Syracuse, NY: Syracuse University Press

Lewis, Paul (1992): "Mission to Somalia: Painting Nations Blue". New York Times. <<http://www.nytimes.com/1992/12/09/world/mission-to-somalia-painting-nations-blue.html?pagewanted=all&src=pm/>>. Accessed October 11, 2012

Mac Ginty, Roger (2010): Hybrid Peace: The Interaction Between Top-Down and Bottom-Up Peace. Security Dialogue.

Malan, Mark (1998): Peacekeeping in the New Millennium: Towards "Fourth-Generation" Peace Operations? African Security Review Vol. 7, No. 3,

Marcondes de Souza Neto, Danilo (2010): A política brasileira para as operações de paz e intervenções humanitárias: normas, ética e regionalização no envolvimento brasileiro na MINUSTAH. M.A. Thesis, Instituto de Relações Internacionais, Pontifícia Universidade Católica do Rio de Janeiro.

Mattelaer, Alexander (2007): „EUFOR RDC and the development of the ESDP“ in *Studia Diplomatica*, the Brussels Journal of International Relations. Vol. LX, 2007, Number 3: Peace and Security in Central Africa; International Intervention in Africa; NATO and ESDP. And interview 2 and 10.

Minurso, Bradford (2012): Centre for Conflict Resolution, Department of Peace Studies, University of Bradford. <<http://www.brad.ac.uk/acad/confres/papers/pdfs/CCR15.pdf>>. Accessed October 11, 2012.

Meharg, Sarah Jane (2009): *Measuring What Matters in Peace Operations & Crisis Management*. Kingston: School of Policy Studies, Queen's University.

Moreno, Marta (2011): *Uma Leitura Pós-Colonial sobre as "Novas" Operações de Paz da ONU: o Caso da Somália*. Ph.D. thesis, Instituto de Relações Internacionais, Pontifícia Universidade Católica do Rio de Janeiro.

Mack, A. (1975): *Numbers Are Not Enough: A Critique of Internal/External Conflict Behavior Research*.

Matijević V. Milica, Rabrenović Aleksandra (2011): „Operacije Ujedinjenih nacija za izgradnju mira i pojam održivog mira”, *Stvarni pravni život*, Beograd: Institut za uporedno pravo.

Митревска Марина, (2010): *Превентивна дипломатија и мировни операције*, Филозофски факултет, Скопје

Morris, Catherine,(2004): "What is Peacebuilding? One Definition," *Peacemakers Trust*

Muggah, Robert (2009): *Security and Post-Conflict Reconstruction" Dealing with Fighters in the Aftermath of War*. London: Routledge

Munker, Herfried (2005): *The New Wars*

Nasser, Filipe (2009): *Pax Brasiliensis: solidariedade e projeção de poder na construção de um modelo de engajamento do Brasil em operações de paz da ONU*". Brasília: Instituto Rio Branco

Neack, L. (1995): "UN peacekeeping: In the Interest of Community or Self?" *Journal of Peace Research*, Vol. 32.

Newman, Edward; Paris, Roland & Richmond, Oliver P., eds (2009): *New Perspectives on Liberal Peacebuilding*. New York: United Nations University Press

Newman, Edward & Richmond, Oliver, eds. (2006): *Challenges to Peacebuilding: Managing Spoilers during Conflict Resolution*. New York: United Nations University Press

Osman, Mohamed Awad (2002): *The United Nations and Peace Enforcement: Wars, terrorism and democracy*. Burlington, VT: Ashgate

Ortega, M. (2001) *Military Intervention and the European Union*. Chaillot Paper 45, Paris: ISS.

Piers, Robinson (2002): *The CNN Effect: The myth of news, foreign policy and intervention*. London: Routledge

Petrov Petar (2007): 'The ESDP in motion: opportunities and constraints for the application of an integrated civil-military operational scenario' in *Studia Diplomatica, the Brussels Journal of International Relations*. Vol. LX, 2007, Number 3: Peace and Security in Central Africa; International Intervention in Africa; NATO and ESDP

Paris, Roland (1997): *Peacebuilding and the Limits of Liberal Internationalism, International Security*. Vol. 22, No. 2

Ratner, S.R. (1995): *The New UN Peacekeeping: Building Peace in Lands of Conflict After the Civil War*. New York: St. Martin's Press.

Ramsbotham, Oliver, Woodhouse, Tom and Miall, Hugh (2011): *Contemporary Conflict Resolution*, 3rd ed., Cambridge: Polity Press

Rupesinghe, K. (1995): *Conflict Transformation*. London: Macmillan.

Rikhye, Indar, Harbottle, Michael & Egge, Bjørn (1975): *The Thin Blue Line: International Peacekeeping and its Future*. New Haven: Yale University Press

Rikhye, Indar, (2000): The Politics and Practice of United Nations Peacekeeping: Past, Present and Future, (Cornwallis, NS: The Pearson Peacekeeping Centre)

Santa Maria Da Feira European Council, (19 and 20 June 2000)

Solà. Martin, Andreu (2005): The Contribution of Critical Theory to New Thinking on Peacekeeping: Some Lessons from

Strobel, Warren P. (1997): Late-Breaking Foreign Policy: The News Media's Influence on Peace Operations. Washington: USIP Press

Tatalović, Siniša (2010): Globalna sigurnost i etnički sukobi, Zagreb: Politička kultura.

Tanner, Fred (2009): Addressing the Perils of Peace Operations: Toward a Global Peacekeeping System. Global Governance. Vol. 16, No. 2

Thakur, Ramesh (2011): The Responsibility to Protect: Norms, Laws and the Use of Force in International Politics. New York: Routledge

Urquhart, B. (1987): "United Nations Peacekeeping Operations and How Their Role Might Be Enhanced." In UNITAR, ed., The United Nations and the Maintenance of International Peace and Security. Lancaster: Martinus Nijhoff

Urquhart, B. (1990), "Beyond the Sheriff's Posse." Survival, Vol. 32

Kühne, Winrich and Prantl, Jochen. The Brahimi Report: Overcoming the North-South Divide, (German Institute for International and Security Affairs, June 2001)

Dimitrijević, Vojin, Popović, Dragoljub, Papić, Tatjana, Petrović, Vesna (2007): Međunarodno pravo ljudskih prava, Beograd: Beogradski centar za ljudska prava, Dosije

United Nations (1992): Secretary-General. An Agenda for Peace: preventive diplomacy, peacekeeping and peace-making. A/47/277-S/24111.

United Nations, The Blue Helmets, A Review of United Nations Peace-keeping

Uziel, Eduardo (2009): O Conselho de Segurança, as operações de manutenção da paz e a inserção do Brasil no mecanismo de segurança coletiva das Nações Unidas. Brasília: Instituto Rio Branco/MRE

Weis, Thomas G. (2007): Humanitarian Intervention: Ideas in Action. Malden, MA: Polity Press

Wheeler, Nicholas (2000): Saving Strangers: Humanitarian Intervention in International Society. Oxford: Oxford University Press

Wiseman Henry (1983): „United Nations Peacekeeping: An Historical Overview“

Wouters Jan and Naert Frederik (July 2001): ‘How Effective is the European Security Architecture? Lessons from Bosnia and Kosovo’. International and Comparative Law Quarterly

Wouters Jan and Ruys Tom: „The European Union, the United Nations and crisis management: the road to partnership“

Adelman Howard and Astri Suhrke, (1996): Study 2 *Early Warning and Conflict Management in International Response to Conflict and Genocide* (London: Overseas Development Institute)

European Security Strategy,(2003): “A Secure Europe in a Better World”

International Policy Analysis Unit, November 2006. To be found on: <http://library.fes.de/pdf-files/id/o4139.pdf>

Report of the Panel on United Nations Peace Operations. A/55/305. S/2000/809,

“The need for change,” (United Nations, 2000).

http://www.un.org/peace/reports/peace_operations/ Last accessed: April 13, 2005

Walter Dorn, (1998): “Regional Peacekeeping is Not the Way,” Peacekeeping and International Relations

ИНТЕРНЕТ:

United Nations Department of Peacekeeping Operations. “Glossary of UN Peacekeeping Terms.” Достапно на: <http://www.un.org/Depts/dpko/glossary/p.htm>

UN Peacekeeping, „Peacekeeping Fact Sheet” Достапно на:

<<https://www.un.org/en/peacekeeping/resources/statistics/factsheet.shtml>>

Brian E. Urquhart, Hammarskjöld, W.W. Norton, New York, (1994): For a biography of Dag Hammarskjöld, Достапно на: www.un.org/depts/dhl/dag/index.html.

Tužilaštvo za ratne zločine Republike Srbije, „Povelja Ujedinjenih Nacija”,

Достапно на: <http://www.tuzilastvorz.org.rs/html_trz/

PROPISI/povelja_un_lat.pdf> (8. 10. 2012)

UN Org, „60 Years of United Nations Peacekeeping”,(internet) Достапно на:

<<http://www.un.org/events/peacekeeping60/60years.shtml>>(8. 10. 2012)

UN Org, „57/129. International Day of United Nations Peacekeepers”. Достапно на:

<http://www.un.org/ga/search/view_doc.asp?symbol=A/RES/57/129>

UN Missions, „UNTSO United Nations Truce Su-Novı vek – februar 2013. 55

pervision Organization”. Достапно на: <<http://untso.unmissions.org/>>

UN Org, „First United Nations Emergency Force UNEF I”.

Достапно на: <<http://www.un.org/en/peacekeeping/missions/past/unefi.htm>>

Wikipedia, „Arusha Accords”, Достапно на:

<http://en.wikipedia.org/wiki/Arusha_Accords>

UN Org, „United Nation Mission in Bosnia and Hercegovina”, Достапно на:
<<http://www.un.org/en/peacekeeping/missions/past/unmibh/>>(8. 10. 2012).

UN Org, „Resolution 743 (1992)”, Достапно на:
<<http://daccess-ods.un.org/TMP/6936277.15110779.html>> (8. 10. 2012)

Information Note, February 28, 2006. United Nations Department of Peacekeeping Operations . Internet. Available at: <http://www.un.org/Depts/dpko/glossary/> Last accessed: March 24, 2006

Utenriks departementet, “Objectives of the Follow-up of the Brahimi Report,” (Norway Ministry of Foreign Affairs). Достапно на:
<http://odin.dep.no/ud/engelsk/publ/veiledninger/032001-120009/hov002-bn.html>

United Nations Peacekeeping Operations: Principles and Guidelines, (Nueva York: Naciones Unidas, marzo de 2008). Достапно на:
http://pbpu.unlb.org/Pbps/Library/Capstone_Doctrine_ENG.pdf

International Civilian Mission in Haiti, OAS/UN . “Regional Cooperation and Increasing the Peacekeeping capacity of the UN: Role of the OAS,” (United Nations). Internet. Available at: <http://www.un.org/rights/micivih/rapports/arg.htm>. Last accessed: October 04, 2004

Domovinski rat, „UNPROFOR”, Достапно на:
<<http://domovinskirat.xtreemhost.com/articles/unprofor.html>> (10. 10.2012)

UN Org, „Resolution 775 (1992)”, (internet) Достапно на: <<http://daccess-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N92/410/10/IMG/N9241010.pdf?OpenElement>

United Nations, Integrated Missions Planning Process (IMPP), Guidelines Endorsed by the Secretary-General on XX 2006.

Достапно на:http://www.undg.org/docs/9146/IMPP_report.doc

UN Org, „UNITED NATIONS OPERATION IN SOMALIAI”, Достапно на:

<<http://www.un.org/en/peacekeeping/missions/past/unosomi.htm>

UN Org, „UNITED NATIONS OPERATION IN SOMALIAII”, Достапно на:

<<http://www.un.org/en/peacekeeping/missions/past/unosom2.htm>>(10. 10. 2012)

Peščanik, „Ujedinjene nacije proglasile glad u Somaliji”,

Достапно на: <<http://pescanik.net/2011/07/ujedinjene-nacije-proglasile-glad-usomaliji/>>(10. 10. 2012)

UN Org, „Resolution 1246 (1999.)”, Достапно на:

<<http://daccessddsny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N99/174/13/PDF/N9917413.pdf?OpenElement>> (10. 10. 2012)

UN Org, „Resolution 1272 (1999)”, Достапно на:

<<http://daccessddsny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N99/312/77/PDF/N9931277.pdf?OpenElement>> (10. 10. 2012)

Un Org, „Security Council establishes new, expanded un mission in Timor-Leste for initial period of six months, unanimously adopting resolution 1704 (2006)”,

Достапно на: <<http://www.un.org/News/Press/docs/2006/sc8817.doc.htm>>

UN Org, „Consolidating stability, enhancing a culture of democratic governance and facilitating political dialogue”, Достапно на: <<http://www.un.org/en/peacekeeping/missions/unmit/>>

11. 10. 2012)

UN Org, „Report of the panel of United Nations Peace Operations”, Достапно на:

<http://www.un.org/peace/reports/peace_operations/>(11. 10. 2012).

UN Org, „Resolution 757 (1992)”, Достапно на: <<http://daccess-dds-ny.un.org/doc/RESOLUTION/GEN/NR0/011/16/IMG/NR001116.pdf?OpenElement>>

(11. 10. 2012).

UN Org, „Resolution 777 (1992)”, Достапно на:

<<http://daccess-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N92/451/57/IMG/N9245157pdf>

UN Org, „Resolution 821 (1993)”, Достапно на:

<<http://daccess-ddsny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N93/243/30/IMG/N9324330.pdf>

UN Org, „Monthly Summary of Contributions”, Достапно на:

<https://www.un.org/en/peacekeeping/contributors/2012/august12_1.pdf>

¹The Human Security Report (2005): War and Peace in the 21st Century.

Достапно на:

[http://www.humansecurityreport.info/index.php?option=content&task=view&id=28](http://www.humansecurityreport.info/index.php?option=content&task=view&id=28&Itemid=63)
&Itemid=63 Last accessed: July 15, 2006.

Haiti, Mandate, UNSMIH, United nations, Sostupný z

WWW: <https://www.un.org/en/peacekeeping/missions/past/unsmihmandate.html>,
(7.5.2041)

веб-сайт на The Henry L. Stimson Center :

<http://www.stimson.org/fopo/?SN=FO20020425356>

United Nations Civilian Police Mission in Haiti, MIPONUH, United Nations,

Достапно на: <https://www.un.org/en/peacekeeping/missions/past/miponuh.htm>

United Nations Preventive Deployment Force, Former Yugoslav Republic of
Macedonia, UNPREDEP, Mission Profile, Достапно на:

https://www.un.org/en/peacekeeping/missions/past/unpred_p.htm, (11.5.2014)

Resolution 1590 (2005), The Security Council, 24 March 2005

United Nations Department of Peacekeeping Operations (2008): “Glossary of UN
Peacekeeping Terms.” Достапно на: <http://www.un.org/Depts/dpko/glossary/p.htm>